

DUTCH BIRDING

VOLUME 30 • NO 5 • 2008

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels

REDACTIE

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE

Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Nederland
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BESTUUR

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
e-mail dba@dutchbirding.nl

COMMISSIE DWAALGASTEN

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail cdna@dutchbirding.nl

COMMISSIE SYSTEMATIEK

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CSNA, p/a George Sangster
e-mail csna@dutchbirding.nl

TELEFOONLIJNEN

0900-BIRDING (= 0900-2473464)
(vogellijn, EUR 0.35/min)
010-4281212 (inspreeklijn)

INTERNET

www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (tel 023-5378024,
e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (tel 030-2961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (tel / fax 020-6997585,
e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (tel 0222-316801, fax 0222-316802,
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIERAAD Peter Adriaens, Ferdie Hieselaar, Roy Slaterus, Roland van der Vliet en Rik Winters

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Mark Constantine, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullaney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, Hadoram Shirihai, Brian Small en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Rob van Bemmelen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Jan Eerbeek, Janoris Elst, Dick Groenendijk, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum en Vincent van der Spek

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Laurens Steijn, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2008 bedraagt: EUR 36.50 (Nederland), EUR 39.50 (België), EUR 37.00 (rest van Europa) en EUR 40.00 (landen buiten Europa). Abonnees in België en Nederland ontvangen ook het dvd-jaaroverzicht.

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN*AMRO (Castricum), o/v 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naamgeving de volgende overzichten aangehouden: *Dutch Birding-vogelnamen* door A B van den Berg (2008, Amsterdam) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse namen van West-Palearctische vogels); *Vogels van de wereld - complete checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de wereld); *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (derde editie) door E C Dickinson (redactie) (2003, Londen) (taxonomie en wetenschappelijke namen van overige vogels van de wereld); en *Birds of the world: recommended English names* door F Gill & M Wright (2006, Londen) (Engelse namen van overige vogels in de wereld).

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie. Voor (de voorbereiding van) bijzondere publicaties op het gebied van determinatie en/of taxonomie kan het Dutch Birding-fonds aan auteurs een financiële bijdrage leveren (zie Dutch Birding 24: 125, 2001, en www.dutchbirding.nl onder 'The Journal').

Dutch Birding Association

BESTUUR Theo Admiraal (penningmeester), Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-4024547), Arjan van Egmond (secretaris), Wietze Janse en Laurens Steijn; tevens is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd.

BESTUURSMEDEWERKERS Jeannette Admiraal, René Alma, Johan van 't Bosch, Hans Bossenbroek, Menno van Duijn, Albert van den Ende, Thomas van der Es, Leo Heemskerk, Janneke Kimstra, Bertus de Lange, Arnold Meijer, Ies Meulmeester, Patrick Palmen, Marc Plomp, Sjoerd Radstaak, Chris van Rijswijk, Henk van Rijswijk, Willem van Rijswijk, Vincent van der Spek, Michel Veldt, Jeroen van Vianen, Reinoud Vermoolen, Kees de Vries en Peter Weiland.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Ruud Brouwer, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk (voorzitter), Teus Luijndijk, Arjan Ova, Willem van Rijswijk, Laurens Steijn en Arend Wassink. **MEDEWERKER** Max Berlijn (archivaris). De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris). De CSNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2008 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (tel +31-302961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (tel / fax +31-206997585, e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (tel +31-222316801, fax +31-222316802, e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Ferdy Hieselaar, Roy Slaterus, Roland van der Vliet and Rik Winters

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Mark Constantine, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, Hadoram Shirihai, Brian Small and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Rob van Bemmelen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Jan Eerbeek, Joris Elst, Dick Groenendijk, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum and Vincent van der Spek

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Laurens Steijn, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam e-mail advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2008 is: EUR 36.50 (Netherlands), EUR 39.50 (Belgium), EUR 37.00 (Europe) and EUR 40.00 (countries outside Europe). Subscribers in Belgium and the Netherlands also receive the DVD year review.

Subscribers in Belgium, Denmark, Finland, Germany, Norway and Sweden are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. This cheque can be sent to Dutch Birding, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands. Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to circulation@dutchbirding.nl. The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Dutch Birding bird names* by A B van den Berg (2008, Amsterdam) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of Western Palearctic birds); *Vogels van de wereld – complete checklist* by M Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (third edition) by E C Dickinson (editor) (2003, London) (taxonomy and scientific names of remaining birds of the world); and *Birds of the world: recommended English names* by F Gill & M Wright (2006, London) (English names of remaining birds of the world).

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors. For (preparation of) special publications regarding identification and/or taxonomy, the Dutch Birding fund can offer financial support to authors (see Dutch Birding 24: 125, 2001, and www.dutchbirding.nl under 'The Journal').

Dutch Birding Association

BOARD Theo Admiraal (treasurer), Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714024547), Arjan van Egmond (secretary), Wietze Janse and Laurens Steijn; the editors of Dutch Birding also have one seat in the board.

BOARD ASSISTANTS Jeannette Admiraal, René Alma, Johan van 't Bosch, Hans Bossenbroek, Menno van Duijn, Albert van den Ende, Thomas van der Es, Leo Heemskerk, Janneke Kimstra, Bertus de Lange, Arnold Meijer, Ies Meulmeester, Patrick Palmen, Marc Plompp, Sjoerd Radstaak, Chris van Rijswijk, Henk van Rijswijk, Willem van Rijswijk, Vincent van der Spek, Michel Veldt, Jeroen van Vianen, Reinoud Vermoolen, Kees de Vries and Peter Weiland.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Ruud Brouwer, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk (chairman), Teus Luijendijk, Arjan Ova, Willem van Rijswijk, Laurens Steijn and Arend Wassink. **ASSISTANT** Max Berlijn (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar and George Sangster (secretary). The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

© 2008 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Netherlands
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
e-mail dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR

AVIAN SYSTEMATICS
CSNA, c/o George Sangster
e-mail csna@dutchbirding.nl

INTERNET
www.dutchbirding.nl

**Artikelen /
papers**

- 293 Identification of White-headed Long-tailed Bushtit and occurrence in the Netherlands *Justin J F J Jansen & Wim Nap*
309 Succesvolle broedgevallen van Ruijpootuilen in Drenthe in 2008 [SUCCESSFUL BREEDING OF BOREAL OWLS IN DRENTHÉ IN 2008] *Marnix Jonker, Gert Ottens & Peter van Wetter*

- 313 Black-crowned Night Heron breeding in immature plumage in Italy *Marcello Grussu*
314 Purple-backed Starling in Goa, India, in December 2004 *Steve Preddy & Martyn Hall*
315 Saxaul Sparrows in Iran in April 2004 *Raffael Ayé*

Varia

- 317 One of Ecuador's most wanted: Jocotoco Antpitta *Dušan M Brinkhuizen*

30 jaar Dutch Birding

- 320 30 jaar Dutch Birding, deel 5: 1999-2003 [30 YEARS DUTCH BIRDING, PART 5: 1999-2003] *G J (Hans) ter Haar*

Recensies / reviews

- 338 *A climatic atlas of European breeding birds* by Brian Huntley, Rhys E Green, Yvonne C Collingham & Stephen G Willis *John van der Woude*
339 *Petrels night and day: a Sound Approach guide* by Magnus Robb, Killian Mullarney & The Sound Approach *Ben Wielstra*

Masters of Mystery

- 341 Solutions of fourth round 2008: Greater Sand Plover and White-cheeked Tern; Fifth round 2008 *Rob S A van Bemmelen, Dick Groenendijk & Jan Eerbeek*

WP reports

- 344 late July-mid September 2008 *Arnoud B van den Berg & Marcel Haas*

**Recente meldingen /
recent reports**

- 357 Nederland: juli-augustus 2008 *Roy Slaterus & Vincent van der Spek*
364 België: juli-augustus 2008 *Gerald Driessens*

DBA-nieuws

- 367 Programma Dutch Birding-vogelweekend Texel 2008; Dutch Birding-vogeldag 2009

**Aankondigingen & verzoeken /
announcements & requests**

- 368 Seventh Conference of European Ornithologists' Union

Corrigendum

368

Voorplaat / front cover

Turkestaanse Klauwier / Turkestan Shrike *Lanius phoenicuroides*, adult mannetje, De Cocksdoop, Texel, Noord-Holland, 2 oktober 2000 (*Marten van Dijl*)

Identification of White-headed Long-tailed Bushtit and occurrence in the Netherlands

Justin J F Jansen & Wim Nap

White-headed Long-tailed Bushtit *Aegithalos caudatus caudatus* (hereafter *caudatus*) has been reported more or less annually in the Netherlands since many years. It has never been considered by the Dutch rarities committee (CDNA) and reports are rarely documented by descriptions or photographs. Moreover, van den Berg & Bosman (2001) mention only two invasion years in northern Europe during which flocks reportedly reached the Netherlands (1973 and 1992; but see below), and they state that individuals with a white head not belonging to *caudatus* may occur in flocks of Central European Long-tailed Bushtits *A. c. europaeus* (hereafter *europaeus*). This statement indicates that the identification of *caudatus* can be problematic. The ambiguous position of *caudatus* on the Dutch list (too 'common' to be considered, too 'rare' to produce many well-documented records) was reason for us to investigate the identification criteria by which it can be safely distinguished from *europaeus* with white heads (which are often assumed to have intermediate features as a result of intergradation). On basis of these criteria, we set ourselves to the task to re-evaluate all traceable reports of *caudatus* in the Netherlands. To reach this goal, we consulted literature, studied specimens in museum collections and investigated old reports. Furthermore, we received information on reports of (presumed) *caudatus* from a number of observers.

Long-tailed Bushtit subspecies groups

Long-tailed Bushtit is a widespread Palearctic species breeding in a continuous zone from Ireland in the west to Japan in the east. Four subspecies groups (with a total of 19 subspecies) are recognized (Harrap & Quinn 1996), of which the first three occur (partly) in the WP: the *caudatus* group (one subspecies); the *europaeus* group (including *rosaceus*, *aremoricus*, *taiti*, *europaeus*, *macedonicus*, *tauricus*, *magnus*, *trivirgatus* and *kisuiensis*); the *alpinus* group (including *irbii*, *italiae*, *siculus*, *tephronotus*, *major*, *alpinus* and *passekii*); and the *glaucoocularis* group (including *glaucoocularis* and *vinaceus*). The *alpinus* and *europaeus* groups together are often referred to as Southern Long-tailed Bushtit while the striking Sicilian Long-tailed Bushtit *A. c. siculus* is sometimes treated as a 'special' taxon (cf van den Berg 2008). As stated in Harrap & Quinn (1996) and Small (2004): 'In regions where the groups meet, there are extensive areas occupied by very variable populations of 'hybrids'. These areas of hybridization (and, probably, the whole range of the *europaeus* group) are zones of secondary

intergradation, where two populations have met relatively recently'. Indeed, intergradation can be found in both *caudatus* and *europaeus* and the intergrades are highly variable. This high level of intergradation between the groups clouds the taxonomic position of the different groups but it is noteworthy to mention that according to some authors *caudatus* is probably best treated as a separate species (Evans 2004, cf Small 2004).

Type localities of *caudatus* and *europaeus*

From the type localities designated by Linnaeus for *caudatus* as 'Sweden' in 1758 and by Hermann for *europaeus* as 'Basel, Switzerland' in 1804, the type specimens no longer exist. However, specimens collected at or near these type localities can be found in some collections and these were studied.

Distribution of *caudatus* and intermediates with *europaeus*

Caudatus inhabits Fennoscandia (Denmark (mixed breeding with *europaeus*; Rolf Christensen in litt, Klaus Malling Olsen in litt), Finland (up to Ivalo, northern Lapland; Dick Forsman in litt), Norway (up to Saltfjord; Haftorn 1971) and Sweden (Ojanen & Orell 1982)); continental Europe (Estonia, northern Germany (mixed breeding with *europaeus* in many areas), Kazakhstan, Latvia, Lithuania, Moldavia, Poland (also mixed breeding with *europaeus*), Russia and Ukraine (Dementiev & Gladkov 1970)); and the Far East (China, as far south as Beidahei, Hebei province (Williams 2000), Japan (Hokkaido, Rebun-to, Rishiri-to and Yezo; Swinhoe 1874, Vorobiev 1954, Gore & Won 1971), Mongolia, North Korea and Russia (including the southern Kurile Islands) (Cramp & Perrins 1993)). As a straggler, *caudatus* has been recorded in, for instance, Greece (Handrinos & Akriotis 1997) and Italy (eg, at Pejo, Dolomites, Italy, on 4 April 1997; Stefano Fantini in litt). *Caudatus* is still expanding to the south and now occurs south of the range indicated in Glutz von Blotzheim & Bauer (1993) and Cramp & Perrins (1993) in, for instance, China, where birds turned up in the Ili area, Xingjian (Ma Ming 2001, Ma Ming in litt); Kazakhstan, where it can be found in the Dzhungarskiy Alatau and at the Charyn river valley, Dzhabagly, in the Talasskiy Alatau (Gavrilov 1999, Wassink & Orel 2007; Sergey Sklyarenko in litt); Kyrgyzstan, where two birds were noted at Barskaun Gorge, Issyk Kul, on 14 April 2003; Michael Westerbjerg Andersen in litt); and northern South Korea (eg, at Seoul and on Socheong Island; Nial Moores in litt).

FIGURE 1 Long-tailed Bushtits / Staartmezen *Aegithalos caudatus* (Szabolcs Kókey). **1** *europaeus*, **2** *caudatus*. Both birds closely matching description of type specimens of both subspecies.

FIGURE 2 Central European Long-tailed Bushtits / Staartmezen *Aegithalos caudatus europaeus* (Szabolcs Kókey). **1** note faint band running from forehead over eye and nape. **2** note scattered darker feathers on head and not sharply defined neck-band. **3** note some dark feathers on nape and clearly visible indication of breast-band. Tertiaries in this bird showing prominent white outer web. **4** typical *europaeus* but lacking breast-band and showing dark streak on flank. **5** note small darkish spot above eye, otherwise strongly matching *caudatus* in plumage. **6** bird showing some brownish feathers at edge of neck-band rather than black feathers, rendering neck-band not sharply defined. Tertiaries in this bird showing prominent dark inner web.

Europaeus showing white heads have been found breeding in Austria (Brader & Auberecht 2003); Belgium (Justin Jansen pers obs); Bosnia & Herzegovina (specimens at various museums); Croatia (specimens at various museums); the Czech Republic (Kren 2000); Denmark (Brandt 1974, Harrap & Quinn 1996); France (Jouard 1929, Olioso 1997); Germany (eg, Brehm 1831, Gebhart & Sunkel 1954, Schmidt 1954, Mildenerger 1984, Wüst 1986, Schmidt & Wolf Colmorgen 1990, Steffens et al 1998); Hungary (Istvan Katona in litt); northern Italy (specimens in various museums); Liechtenstein (Schmid et al 1998); Luxembourg (Melchior et al 1987); Macedonia (Makatsch 1950); the Netherlands (eg, Voous 1968, 1972, van Santen & Rense 1970, van Dijken 1997); Poland (Bogucki 1959, Tomialojć & Stawarczyk 2003); Romania (Harrap & Quinn 1996); Serbia & Montenegro (Rašajski 2004); Slovakia (specimens in various museums); Sweden (Gotland; Källander 1978, Ullman 1989, Thor Veen in litt); Switzerland (Schmid et al 1998); Turkey (Roselaar 1995, Guy Kirwan in litt) and Ukraine (Harrap & Quinn 1996). Probably, white-headed ('intermediate') birds may also occasionally breed in Albania, Bulgaria and Greece but no proof has yet been published.

Movements, wintering and vagrancy of *caudatus* and *europaeus*

Caudatus shows dispersive movements and, in some years, individuals are found outside the breeding range. Invasions into north-western Europe have an eastern origin (Durango 1941, Svårdson 1957, Ehrenroth 1976) and some large ones have occurred. For instance, at the Ventes Ragas ringing station, Silute, Lithuania, several invasions have been noted; in normal years, only a few 10s of Long-tailed Bushtits (almost 100% *caudatus*) are trapped here but in 1985 (5754 individuals), 1986 (7893), 1996 (4416), 2000 (15 428), 2001 (5374) and 2003 (4470) the numbers were much higher than usual and, in total, no less than 70 935 have been trapped here in 1984-2003 (Vytautas Jusys in litt). At Rybachy, Russia, 16 571 individuals were trapped in 1956-97 with peaks in the same years as at Ventes Ragas. In 1973, a mass irruption occurred in northern Europe from mid-September (Hildén 1977). How far and quickly some birds can move is illustrated by a *caudatus* ringed at Rybachy, Murmansk, Russia (the northernmost part of continental European Russia) on 11 October 1958 which was retrapped eight days later at Falsterbo, Skåne, Sweden (c 500 km to the west; Pevskii 1973, Ehrenroth 1976). Some *caudatus* cover even larger distances. For example, a bird ringed at Kardon Lebedyanskiy (56:16 N, 47:18 E), Cheboksry, Chyrvach, Russia, on 25 June 2000 and retrapped in Lithuania at Ventes Ragas (55:21 N, 21:13 E) on 7 October 2000 had covered 1623 km in 104 days (Vytautas Jusys in litt).

Based on information from the Belgian and Swiss ringing centres, most *europaeus* are largely sedentary with movements of only up to 140 km. In some years, however, *europaeus* shows dispersive movements as well and can turn up far outside the breeding range, seemingly in all directions. Some move westwards (as

most *caudatus* do), as demonstrated by three birds ringed at Willebroek, Antwerpen, Belgium, on 10 October 2001 and retrapped at Walton-on-the-Naze, Essex, England, on 21 October 2001 (231 km) (the late Alphons Willemsen in litt). The c 200 seen at Happisburgh, Norfolk, England, on 31 October 1971 were most likely of continental origin as well (Brown & Grice 2005). Others move to the south-east. For instance, a bird ringed in Belgium on 2 March 1936 was found on Chios, Greece, on 2 November 1937 (c 2700 km), the furthest ringing recovery of any Long-tailed Bushtit (Handrinos & Akriotis 1997). There are also movements to the east as, for instance, noted in Poland every winter (Tomialojć & Stawarczyk 2003). In Lithuania, *europaeus* has been trapped at Ventes Ragas with, for instance, 15 individuals in 2000, 11 in 2001 and 15 in 2003 (Vytautas Jusys in litt). A south-eastward migration was also noted in a bird (presumably of subspecies *A c rosaceus* but possibly a 'returning' *europaeus*) ringed at Happisburgh, Norfolk, on 22 October 1983 and retrapped 205 km south-southeast at De Panne, West-Vlaanderen, Belgium, on 8 September 1984 (Mead & Hudson 1985, Herroelen 1991, Cramp & Perrins 1993).

As a vagrant, *europaeus* has been recorded in Estonia (a few birds trapped at Sörve bird observatory; Estonian Birding Society in litt); Finland (Helle et al 1976, Dick Forsman in litt, Antero Lindholm in litt); Norway (Folkestad 1974, Alf Tore Mjøs in litt); Russia (Shapoval 1989); and Ukraine (Wayne Scott in litt). In most countries, the number of sightings of intermediate birds is increasing. Also, there are sight records in Scotland, with a few in Orkney (Booth et al 1984) and six in Shetland (Pennington et al 2004).

Comparison of characters of *caudatus* and *europaeus*

In 2003-08, as part of a wider study on Long-tailed Bushtit subspecies, Justin Jansen examined specimens at the Institute of Zoology, Almaty, Kazakhstan (IZA); Natural History Museum, Tring, England (NHM); Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, the Netherlands (NNM); University Museum of Zoology Cambridge, Cambridge, England (UMZC); Manchester Museum, University of Manchester, Manchester, England (MMUM); Muséum National d'Histoire Naturelle, Paris, France (MNHM); Oxford University Museum of Natural History, Oxford, England (OMNH); Zoologisch Museum Amsterdam, Amsterdam, the Netherlands (ZMA); and Zoologisches Forschungsinstitut und Museum Alexander Koenig, Bonn, Germany (ZFMK). Additional information was received from the Institute of Zoology of the Academy of Sciences of the Republic of Armenia, Yerevan, Armenia (IZAC); Staatliches Museum für Naturkunde, Stuttgart, Germany (SMNS); Naturhistorisches Museum der Burggemeinde Bern, Bern, Switzerland (NMBE); and Zoological Museum of Moscow State University, Moscow, Russia (ZMUM).

For this paper specifically, JJ examined 235 individuals of *caudatus* and 415 of *europaeus*, both specimens in museums as well as from photographs taken in the respective breeding areas with localities noted by the photographers, to check their identification features.

358 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, female (collected at Leiden, Zuid-Holland, Netherlands, on 1 November 1859; RMNH 130.852), Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis, Leiden, 27 January 2006 (Justin J F Jansen). Note that this specimen was labelled as *europaeus*. However, it shows all characters of *caudatus*, the dark smudges on the head being dirt. **359** White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus* (collected at Stockholm, Sweden, without date; ZMA 41027), Zoologisch Museum Amsterdam, Amsterdam, Noord-Holland, Netherlands, 6 March 2003 (Maarten-Pieter Lantsheer). Note dark tertials with very limited pale fringes, indicating variability of this character in this taxon.

Only adult-type birds were taken into account, ie, adult birds and first-year birds that, from September onwards, had finished their (complete) post-juvenile moult (cf Svensson 1992). Identification in non-adult plumage, if possible at all, is beyond the scope of this paper. Excluded from the research were partially white birds (like, for instance, a bird observed in the autumn of 2003 at Stiffkey, Norfolk, England, with a white head, white tail and other anomalous white patches; Richard Millington in litt).

The variation in *europaeus* was notable when examining birds from the type locality area in Switzerland,

ranging from white-headed individuals to the ‘classic’ ones depicted in well-known field guides (eg, Jonsson (1992) and Svensson et al (1999)). Variation appeared more limited in *caudatus* during examination of birds from the type locality ‘Sweden’.

Head

The head of *caudatus* is all white. This all-white head is the sole feature that is conclusive to separate *caudatus* from *europaeus*. The statement in Kehoe (2006) that ‘... some pure *caudatus* do show some faint grey streaking on the head-sides behind the eye’ was not confirmed by

Identification of White-headed Long-tailed Bushtit and occurrence in the Netherlands

360

361

360 Central European Long-tailed Bushtits / Staartmezen *Aegithalos caudatus europaeus* (collected at Leiden, Zuid-Holland, Netherlands), Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis, Leiden, 8 January 2006 (Justin J F J Jansen). From left to right: male, 5 February 1880; sex unknown, 26 January 1879; male, 7 January 1875; male, 5 March 1874; male, 17 December 1873; male, 14 December 1873; male, 25 January 1869; male, 14 December 1862; male, 23 March 1860; and female, 1 September 1859. Note variation in amount of white on head.

361 White-headed Long-tailed Bushtits / Witkopstaartmezen *Aegithalos caudatus caudatus*, Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis, Leiden, 8 January 2006 (Justin J F J Jansen). From left to right: male, collected at Hefanesti, Romania, on 20 February 1908; female, collected at Tarbagatai, south of Tomsk, Russia, on 23 December 1913; male, collected at Tarbagatai on 1 March 1914; and male, collected at Bielefeld, Nordrhein-Westfalen, Germany, in 1893. Note strong variation in tertial coloration.

362 Central European Long-tailed Bushtits / Staartmezen *Aegithalos caudatus europaeus*, Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, Netherlands, 24 August 2005 (Justin J F J Jansen). From left to right: male, collected at Nuenen, Noord-Brabant, Netherlands, on 16 December 1911; male collected at Nuenen on 27 December 1911; collected at Wassenaar, Zuid-Holland, the Netherlands, on 11 February 1912; female collected at Nuenen on 9 December 1911; male collected at Woensel, Noord-Brabant, on 20 January 1919; male collected at Woensel on 10 June 1919. Note variation in tertial coloration.

our research. This all-white head and the sharply defined black neck-band on the nape and the upper mantle give *caudatus* a contrasting appearance. However, the sharply defined neck-band can also be found in some *europaeus*. The width of the neck-band varies in both subspecies. *Europaeus* and other subspecies show a more or less pronounced lateral crown-stripe or remnants of this crown-stripe, especially behind the eye. A small percentage of *europaeus* are white-headed (probably c 2% in the Netherlands; this estimation being based on the fact that, up to July 2008, 15 449 sightings of *europaeus* have been uploaded on www.waarneming.nl and 366 'intermediates'). Some white-headed *europaeus* closely resemble *caudatus* but, upon close examination, a variable amount of dark mottling can be found. In

these individuals, the brownish to blackish mottling can be reduced to remnants of the lateral crown-stripes. The mottling varies throughout the whole range of *europaeus* (cf figure 2). When young birds are moulting their body-feathers in August-September, some black head-feathers can still be present (in both subspecies). From November onwards, no *caudatus* shows any dark mottling and a bird with some dark mottling on the head should be identified as an intermediate.

Breast-band

According to Harrap & Quinn (1996), *caudatus* usually lacks a (vague) breast-band. In our experience, however, *caudatus* never shows (even an indication of) a breast-band. In *europaeus* and other subspecies of the *alpinus*/

363 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, adult, Hanko, Hailas, Finland, 1 October 2004 (*Kari Soilevaara*). Note dark tertials.

364 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 12 October 2007 (*René van Rossum*). Classic nominate *caudatus*.

europaeus groups, like *aremoricus*, *macedonicus*, *rosaceus* and *italiae*, a breast-band is usually present. As many intermediate birds also lack a breast-band, it is not a reliable feature to separate *caudatus*.

Underparts

Compared with the average *europaeus*, *caudatus* may have clearer white underparts and a soft pinkish wash from the lower-breast towards the undertail-coverts, with the darkest parts on the undertail-coverts (cf Cramp & Perrins 1993), but some intermediate birds can also show this feature. Most intermediates show similar white underparts but the darker pinkish wash (clearer marked and sometimes with darker pinkish spots) and dark feathers (streaking) on the flanks and, most of all, the lack of an all-white head reveal their identity. An example of an intermediate that could not be separated from pure *caudatus* by its underparts coloration concerns a specimen at ZMFK collected at Mietingen, Baden-Württemberg, Germany, on 15 October 1929. This bird is white on its lower-breast and shows a whitish-pink coloration on its vent and undertail-coverts similar to *caudatus* but shows mottling on the head that reveals its identity as an intermediate.

Scapulars

Cramp & Perrins (1993) and Glutz von Blotzheim &

Bauer (1993) mention that the pink scapulars and pinkish rump are paler in *caudatus* than in *europaeus*. However, this feature varies and should therefore not be regarded as diagnostic.

Tertials, secondaries and greater coverts

A difference in the conspicuousness of the white margins on the tertials, secondaries and greater coverts is often quoted as a supportive character to separate *caudatus* and *europaeus*. Cramp & Perrins (1993) state: 'Strikingly whiter margins to tertials and secondaries, and tips to inner greater coverts white enough to form partial wing-bar', and Harrap & Quinn (1996) state: 'tertial and secondary fringes average broader, and dark in tertials sometimes reduced to a shaft streak, although tertials are usually dark on the inner web'. However, some *europaeus*, notably those with white heads, also show these broader and whiter fringes. On the other hand, some *caudatus* can show dark tertials with a narrow white fringe like, for instance, a specimen at ZMA collected at Liden, Lithuania, on 29 November 1902 (ZMA 40993). Some intermediate birds, like a specimen at NNM collected at Zoeterwoude, Zuid-Holland, the Netherlands, on 16 October 1916 (RMNH 130.747), have almost completely white tertials. Others show rather dark tertials with only a narrow white margin (see plate 359, 361-362). The tertials of '*sibiricus*' (included in *caudatus*) are

365 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, Makkum, Friesland, Netherlands, 29 November 2003 (Bas van den Boogaard)

variably coloured. According to Cramp & Perrins (1993), '*sibiricus*' has whiter tertials than *caudatus*. However, many *caudatus* from Fennoscandia also show much white on the tertials. It can be concluded that the amount of white on the tertials is not a reliable feature in itself but can be used as a supportive character.

Measurements

On average, female *caudatus* is longer tailed than female *europaeus* (the tail length in female *caudatus* is 87-99 mm and in female *europaeus* 80-91.5 mm); in males, the tail length of *caudatus* is 88-100 mm and of *europaeus* 84-99 mm (Witherby et al 1938, Cramp & Perrins 1993). So, in principle, some may be identified by tail measurements. However, it has not been specified whether measurements of intermediate birds were taken into account. There are no significant differences in wing length between *caudatus* and *europaeus*. The wing measurements largely overlap (male *caudatus* 64-67 mm, male *europaeus* 60-67 mm, female *caudatus* 58-67 mm, female *europaeus* 56-65 mm; Witherby et al 1938, Cramp & Perrins 1993). According to Naumann (1824), *caudatus* is smaller billed than *europaeus*. However, measurements (eg, Witherby et al 1938, Cramp & Perrins 1993, own measurements) show that there are no significant differences in bill size between *caudatus* and *europaeus*.

Vocalizations

According to van Marle et al (1973), there are vocal differences between *caudatus* and *europaeus*. So far, this has not been supported by vocal research (Arnoud van den Berg pers comm). In South Korea, some differences in vocalizations between *caudatus* and the local subspecies *magnus* have been reported (Mathias Ritchard in litt, Magnus Robb in litt) but these have not yet been analyzed.

Status of *caudatus* in the Netherlands

For the Netherlands, we examined the submitted photographs and descriptions received via requests on the Internet and in Dutch Birding (26: 125, 2004), as well as published records. These included photographs of (presumed) *caudatus* (or of presumed intermediate birds) published on national and regional websites, such as www.avifaunagroningen.nl, www.birdpix.nl, www.dutchbirding.nl and www.waarneming.nl. Additional information was asked where possible, if records were published and the observer(s) could be traced. The results cover 1800-2007 and deal only with the question whether or not the record was documented well enough to exclude white-headed *europaeus*. Subsequently, this led to the rejection of several records of which the documentation was regarded as insufficient or absent; 15 *caudatus* records appeared to be well documented, involving 56 individuals (see table 1). These 15 records were supported by a specimen or convincing photographs, and the all-white head could be established beyond doubt. The intriguing report of c 200 birds at Landgoed Groeneveld, Baarn, Utrecht, on 19 December 1971 (Voous 1972) is insufficiently documented and therefore not included. A bird found (already long) dead at Termunten, Groningen, on 2 February 1993 that had been ringed at Galenbecker See, Mecklenburg-Vorpommern, Germany, on 25 October 1992 might have been a *caudatus* but unfortunately its subspecific identity was not established at the time of ringing (Dierschke 1994, Jochen Dierschke in litt). A bird depicted in Thijsse (1906) clearly shows a white-headed *europaeus*, as some mottling on the head is visible. There has been a number of other reports that may refer to *caudatus* (such as several flocks in October 1992; cf van den Berg & Bosman 1999, 2001, Bijlsma et al 2001) but these could not be considered because of the lack of documentation.

The fact that only two (15 individuals) of the 15 records refer to trapped birds indicates that *caudatus* is genuinely rare amongst the large numbers of Long-tailed Bushtits ringed each year in the Netherlands (in 1911-2000, 36 927 individuals have been ringed of which 42 were reported as *caudatus* ('Noordelijke Staartmees') but most of these *caudatus* were not documented and in cases when there was some form of documentation, many appeared to concern white-headed *europaeus*; see www.vogeltrekstation.nl/ohv/094/05-ringverslag_nr85.pdf). On the other hand, there are also trapped and ringed individuals that may have concerned true *caudatus* without being reported as such (eg, one at Kamperhoek, Flevoland, on 16 April 2005 and a group of 11 birds on

366 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus* (right), with Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *A. c. europaeus*, Oostvaardersdijk, Lelystad, Flevoland, Netherlands, 7 January 2002 (*Kees Breek*) **367** White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, Kop Afsluitdijk, Friesland, Netherlands, 25 October 2003 (*Jan Hendriksma*) **368** White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, Arnhem, Gelderland, Netherlands, 27 February 2004 (*Rik Winters*) **369** White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, Netherlands, 6 February 2004 (*Menno van Duijn*)

Schiernonnikoog, Friesland, on 19 November 2005; Henri Bouwmeester in litt; www.ringstationkamperhoek.ampe.nl) but these also lack detailed documentation (only poor quality photographs) to safely establish the subspecific identity.

Status of *caudatus* elsewhere in north-western Europe

The status of *caudatus* in many European countries is unclear for the same reasons as why it has been in the Netherlands (by a lack of proper documentation, absence of clear identification criteria, no consideration by rarities committees). For Belgium and Britain, some information is presented here.

In Belgium, none of the 12 reports before 2004 is documented (Gunter De Smet in litt). After 2004, there has been a number of reports including some with good

documentation and it is assumed that *caudatus* reaches Belgium in some years (Carlo van der Rijdt in litt). The subspecies is not considered by the Flemish and Wallonian rarities committees.

Kehoe (2006) gave the following summary of the status of *caudatus* in Britain: 'The BBRC [British rarities committee] has not previously assessed claims of vagrant Long-tailed Tits but we now propose to consider reports of white-headed *caudatus*. We also welcome images of birds approaching, but not quite matching, the typical appearance of *caudatus*, and details of ringing recoveries that indicate the occurrence of other races. 'Northern Long-tailed Tit' is on the British List and, although its occurrence has not been closely monitored, it seems genuinely rare (with perhaps fewer than 30 British records), although prone to occasional small invasions.'

Identification of White-headed Long-tailed Bushtit and occurrence in the Netherlands

TABLE 1 Records documented by specimen or photographs of White-headed Long-tailed Bushtit *Aegithalos caudatus caudatus* in the Netherlands in 1800-2007 / gevallen gedocumenteerd met balg of foto's van Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus* in Nederland in 1800-2007

1	1 November 1859, <i>Leiden</i> , Zuid-Holland, female, collected (collection NNM; RMNH 130.852) (Adriaan van Bemmelen; cf Ebels & Jansen 2004; plate 358)	<i>Waterland</i> , Noord-Holland, photographed (Henk J Eijgenraam; photographs on http://waarneming.nl/foto_details.php?id=2730 and -2731)
2	7 January 2002, Oostvaardersdijk, <i>Lelystad</i> , Flevoland, 12, trapped, photographed (Kees Breek; plate 366)	10 31 March 2005 to 19 April 2005, Nijlände, Eldersloo, <i>Aa en Hunze</i> , Drenthe, four, photographed (Klaas van Haeringen; photographs on http://waarneming.nl/foto_details.php?id=2060,-2061 and -2062)
3	25 October 2003, Kop Afsluitdijk, <i>Wûnseradiel</i> , Friesland, three, trapped, photographed (Jan Hendriksma; plate 367)	11 21 October 2005, Rottumerplaat, <i>Eemsmond</i> , Groningen, 19, photographed (Erwin Goutbeek; photograph on www.dutchbirding.nl and www.avifaunagroningen.nl)
4	29 November 2003 to 18 January 2004, Makkum, <i>Wûnseradiel</i> , Friesland, six, photographed (Sietze Bernardus et al; photographs in Ebels & Jansen 2004)	12 23 December 2005, Hoornse Meer, <i>Groningen</i> , Groningen, photographed (Martijn Bot; photographs on www.dutchbirding.nl and www.avifaunagroningen.nl)
5	18 January to 5 February 2004, Matendonk, <i>Apeldoorn</i> , Gelderland, photographed (Gerrit van Ooijen)	13 21 February 2006, <i>Den Haag</i> , Zuid-Holland, photographed (John van de Graaf; photograph on www.dutchbirding.nl and www.vwgdenhaag.nl/verslagen/waarnemingen_06.htm)
6	5-9 February 2004, Katwijk aan Zee, <i>Katwijk</i> , Zuid-Holland, two, photographed (Menno van Duijn, Maarten Wielstra et al; plate 369)	14 14 October 2007, De Cocksdorp, <i>Texel</i> , Noord-Holland, photographed (Willem van Rijswijk; photographs on www.dutchbirding.nl)
7	25-29 February 2004, De Laar West, <i>Arnhem</i> , Gelderland, two, photographed (Robert Keizer, Rik Winters et al; plate 368)	15 19 October 2007, Wehl, <i>Doetinchem</i> , Gelderland, photographed (Bennie Teunissen; photograph on www.dutchbirding.nl)
8	29 February 2004, Dahliastraat, <i>Enschede</i> , Overijssel, photographed (Carl Derks)	
9	14 March 2004, Hemmeland, Monnickendam,	

In most cases, identification is straightforward, as classic white-headed *caudatus* is a striking and beautiful bird. However, as well as the possible pitfall of a leucistic or otherwise aberrant local bird, intergrades should be borne in mind (*caudatus* interbreeds freely with the central European *europaeus* across a narrow band from Denmark eastwards and these intergrades could poten-

tially occur in Britain). Key identification features include head pattern (although some pure *caudatus* do show some faint grey streaking on the head-sides behind the eye), tertial pattern (the precise extent of white on each feather), and the colour of the underparts. In Britain, only three out of 27 reports listed in Evans (2004) appear to be well documented: **1** one picked up dead at

370 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, Den Haag, Zuid-Holland, 21 February 2006 (*John van de Graaf*)

371 White-headed Long-tailed Bushtit / Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus*, adult, Suomenoja, Espoo, Finland, 19 September 2004 (*Jussi Vakkala*)

372 Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *Aegithalos caudatus europaeus*, Leiden, Zuid-Holland, Netherlands, 8 March 2007 (*Herman Berkhoudt*). Intermediate bird. Note limited dark streaking behind eye and indication of breast-band, indicating *europaeus*. Sharply defined black neck-band more typical for *caudatus*.
373 Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *Aegithalos caudatus europaeus*, adult, Melven, Veghel, Noord-Brabant, Netherlands, 14 March 2008 (*Toy Janssen*). Intermediate bird. Head looking almost pure white but still showing some darker spots; black neck-band not sharply defined.

374 Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *Aegithalos caudatus europaeus*, Leiden, Zuid-Holland, Netherlands, 8 March 2007 (*Herman Berkhoudt*). Same bird as plate 372. Note whitish tertials more typical of *caudatus*.

375 Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *Aegithalos caudatus europaeus*, Stuw Hankate Hellendoorn, Overijssel, Netherlands, 28 March 2008 (*Gerrit Schepers*). Intermediate bird. Note brownish spot on neck-side and scattered darker spots on crown and nape.

Tynemouth, Northumberland, in November 1852, now at Hancock Museum (Witherby et al 1938, Galloway & Meek 1978); **2** up to six birds at Westleton Heath and Minsmere RSPB Reserve, Suffolk, from 25 January to 25 February 2004 (Small 2004); and **3** up to three birds at Lewes, Sussex, from 26 January to 17 February 2004 (Cooper et al 2004, Evans 2004). Photographs support the latter two records.

Conclusions

The identification criteria presented in this paper set a new standard by which old and new sightings of *caudatus* can be evaluated and its status as vagrant determined. The taxon's only diagnostic character is the all-white head. Supportive or indicative (but not diagnostic) characters are: **1** whiter underparts than *europaeus*, with the pink most clearly defined on the undertail-coverts, starting on the lower-breast; **2** tertials with a broad white outer margin; **3** a large proportion of white on the mantle; **4** white tips to the median wing-coverts; **5** tail length in some birds; and **6** the combination of the all-white head with a sharply defined black neck-band.

The 15 well-documented records of *caudatus* in the Netherlands (table 1) indicate that this taxon might be rarer in north-western Europe than generally thought (cf Voous 1968, 1972). The extremely small number of reports in Belgium and Britain seems to confirm this. On the other hand, due to increased observer awareness and better documentation, which may in part be a result of the onset of our research, *caudatus* has been recorded annually in the Netherlands since 2002. In the past, the Dutch rarities committee (CDNA) did not consider *caudatus* as it was assumed to occur too often; its occurrence is given as 'irregular and extremely scarce' by Bijlsma et al (2001). There is a number of reasons why its occurrence may have been overestimated in the past:

1 the diagnostic characters of *caudatus* have been misinterpreted; and **2** birds with intermediate characters are often misidentified as *caudatus* and occur more frequently than thought. Besides, it is now realized that *caudatus* shows less movements than possibly thought in the past, which may have led to a lack of scrutiny identifications.

On basis of the results described above, *caudatus* must be regarded as a vagrant or very irregular irruptive visitor in the Netherlands, often occurring in small flocks (occasionally of up to a few 10s of birds) and the CDNA is advised to admit it to the list of considered taxa. If, after a few years of consideration, the notion that it is actually more common than shown by the small number of current records is confirmed, this taxon can be removed accordingly from the list of considered taxa.

Acknowledgements

We are indebted to the following persons for granting us access to the collections and libraries in their care, or for assistance while visiting these institutions: the staff at the IZAC for granting Vasil Ananian access to their collection; Ernst Bauernfeind (Naturhistorisches Museum Wien, Wien, Austria); Rémy Bruckert and Eric Pasquet (MNH); Sylke Frahnert (Museum für Naturkunde, Berlin, Germany); Renate van der Elzen, Carlos Sanchez-Oses and Stefanie Rick (ZFMK); Till Töpfer (Staatliche Naturhistorische Sammlungen, Dresden, Germany); Rolf Reichholz (Zoologische Staatssammlung München, München, Germany); Iris Heynen and Friederike Woog (SMNS); Masaru Kato (Botanic Garden & Museum Hokkaido University, Sapporo, Japan); Arman Dichanbaev, Andrey Gavrilov and Sergey Sklyarenko (IZA); Tineke Prins and Kees Roselaar (ZMA); René Dekker and Hein van Grouw (NNM/Naturalis); Yaroslav Red'kin (ZMUM); Göran Frisk (Swedish Museum of Natural

Identification of White-headed Long-tailed Bushtit and occurrence in the Netherlands

376-377 Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *Aegithalos caudatus europaeus*, adult, Engbertsdijkvenen, Overijssel, Netherlands, 6 September 2006 (*Gerrit Schepers*). Intermediate bird. Note brownish wash on neck, indicating *europaeus*, but clear whitish underparts more indicative of nominate *caudatus*. **378** Central European Long-tailed Bushtit / Staartmees *Aegithalos caudatus europaeus*, adult, Vierlingsbeek, Noord-Brabant, Netherlands, 29 March 2008 (*Patrick Palmen*). Intermediate bird. Note whitish tertials and strong dark eye-stripe.

History, Stockholm, Sweden); Marcel Guentert and Beatrice Blöchlinger (Naturhistorisches Museum der Burgergemeinde Bern, Bern, Switzerland); Michael Brooke and Ray Symonds (UMZC); Bob McGowan (National Museum of Scotland, Edinburgh, Scotland); Henry McGhie (MMUM); Linda Birch (Edward Grey Institute of Field Ornithology, Oxford, England); Malgosia Nowak-Kemp (OMNH); Robert Prýs-Jones, Mark Adams and Michael Walters (NHM); Robin Panza (Carnegie Museum of Natural History, Pittsburgh, USA); and Christina Couroux (Natural History Museum, Los Angeles, USA).

We are grateful to Vasil Ananian, Gunter De Smet, Lee Evans, Geert Groot Koerkamp, Guy Kirwan, Maarten-Pieter Lantsheer, André van Loon, Ma Ming, Magnus Ullman, Thor Veen and Ruud Vlek for kindly supplying data. Special mention goes to the following contributors: Arnoud van den Berg, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Jules Fouarge, Gérard Joannès, Vytautas Jusys, Vladimir Kolbintsev, Antero Lindholm, Alf Tore Mjos, Georges Olioso, Klaus Malling Olsen, Gerald Oreel, Mike Pennington, Mathias Ritschard, Magnus Robb, Deryk Shaw, Rienk Slings, Gerrit Speek, Holmer Vonk, Arend Wassink, Jörn Wildberger and Keiko Yoshiyashu.

We also thank the Dutch Birding Association for financially supporting the project through the Dutch Birding Fund (cf Dutch Birding 24: 125, 2002). Finally, our thanks go to the editors and board members of Dutch Birding for support and patience during the preparation of this paper – it took longer than initially planned.

Samenvatting

HERKENNING VAN WITKOPSTAARTMEES EN VOORKOMEN IN NEDERLAND De herkenning en het voorkomen in Nederland van Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus* (hierna *caudatus*) wordt in dit artikel geanalyseerd aan de hand van museumstudies en studies van veldwaarnemingen en van literatuur en foto's.

Caudatus broedt in Fenno-Scandinavië, oostelijk Europa, het grootste deel van de voormalige Sovjet-Unie, delen van China en Japan, Noord- en Zuid-Korea en Mongolië. Sinds het verschijnen van de betreffende delen van Europese handboeken in 1993 wordt de ondersoort op diverse plaatsen zuidelijker vastgesteld dan het in dat jaar aangegeven verspreidingsgebied. Het is een standvogel met in sommige jaren een invasieachtig voorkomen, waarbij vaak grote aantallen in de Baltische landen worden vastgesteld, en in Noordwest-Europa vastgestelde exemplaren zijn van oostelijke herkomst. Zuidelijk en westelijk van het areaal van *caudatus* komen diverse ondersoorten van Staartmees voor die behoren tot de zogenaamde *alpinus/europaeus*-groepen, zoals in Nederland de ondersoort *A c europaeus* (hierna *europaeus*). Het verspreidingsgebied van *europaeus* reikt noordwestelijk tot in België, Denemarken, Duitsland, Nederland, Polen en Zweden (Gotland). *Europaeus* is als dwaalgast of schaarse gast vastgesteld in Engeland, Estland, Finland, Noorwegen, Oekraïne, Rusland en mogelijk ook in Albanië, Litouwen en Wit-Rusland. *Europaeus* is net als *caudatus* een standvogel die ook een invasieachtig voorkomen kan vertonen. De recordhouder wat verplaatsing betreft is een vogel die op 2 maart 1936 in België werd geringd en op 2 november 1937 werd gevonden op Chios in Griekenland (c 2700 km).

Een groot deel van de in de literatuur vermelde kenmerken van *caudatus* blijkt ook bij *europaeus* te kunnen voorkomen, met name in gebieden met veel intermediaire vogels. Een kenmerk van *caudatus* is echter diagnostisch: een zuiver witte en

geheel ongekleurde kop. Verschillen in biometrie zijn marginaal (alleen de gemiddeld iets grotere staartlengte van *caudatus* kan soms bruikbaar zijn). Verschillen in geluiden zijn tot op heden nog niet aangetoond. Daarnaast zijn er enkele aanvullende kenmerken die een aanwijzing voor *caudatus* zijn maar ook bij intermediaire vogels kunnen voorkomen.

In Nederland zijn 15 goed gedocumenteerde gevallen (van in totaal 56 exemplaren) van *caudatus* achterhaald die voldoen aan de in dit artikel geformuleerde determinatiecriteria. Daarnaast is er een aantal meldingen dat niet (goed) is gedocumenteerd. Opmerkelijk is het kleine aantal ringvangsten (twee gevallen van in totaal 15 exemplaren worden aanvaardbaar geacht). Omdat jaarlijks in Nederland veel Staartmezen worden geringd (36 927 in 1911-2000) bevestigt dit lage aantal het beeld dat *caudatus* daadwerkelijk zeldzaam is. Het feit dat dit taxon niet als een te beoordelen dwaalgast werd beschouwd kan de gebrekkige documentatie van oude meldingen in de hand hebben gewerkt. De ondersoort is ook in België en Brittannië zeldzaam en dat ondersteunt het beeld dat hij ook in Nederland zeldzamer is dan voorheen werd gedacht. Het verkeerde idee over het voorkomen kan onder meer zijn veroorzaakt door onbekendheid met diagnostische kenmerken die resulteerde in verwarring met intermediaire wtkoppige Staartmezen. Uit het feit dat 14 van de 15 gevallen dateren vanaf 2002 kan men ook concluderen dat het documenteren van dit taxon meer serieus is genomen toen ons onderzoek van start ging.

Geadviseerd wordt om Witkopstaartmees toe te voegen aan de lijst van (onder)soorten die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) zodat waarnemers worden gestimuleerd om hun waarnemingen goed te documenteren en een beter inzicht ontstaat over zijn status en voorkomen. Indien in de toekomst gemiddeld meer dan twee waarnemingen per jaar worden aanvaard zou het idee dat het taxon algemener is dan men op basis van het geringe aantal gevallen zou verwachten worden bevestigd en kan de ondersoort weer van de beoordeellijst worden afgevoerd.

References

- van den Berg, A B 2008. Dutch Birding-vogelnamen: lijst van West-Palearticse vogelsoorten 2008 – Dutch Birding bird names: list of Western Palearctic bird species 2008. Amsterdam.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. First, second edition. Haarlem.
- Bijlsma, R G, Hustings, F & Camphuysen, C J 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland – Common and scarce birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 2. Haarlem.
- Bogucki, Z 1959. Raniuszek (*Aegithalos caudatus* L) naterenie wielkopolskiego Parku Narolowego. Przynr Polski Zochodn 3: 301-305.
- Booth, C, Cuthbert, M & Reynolds, P 1984. The birds of Orkney. Kirkwall.
- Brader, M & Aubrecht, G 2003. Atlas der Brutvögel Oberösterreichs. Linz.
- Brandt, T 1974. Nogle ynglefund af halemejsje (*Aegithalos caudatus*). Dan Fugle 26: 177-181.
- Brehm, G L 1831. Handbuch der Naturgeschichte aller Vögel Deutschlands. Ilmenau.
- Brown, A & Grice, P 2005. Birds in England. London.
- Cooper, D, Cooper, D, Cooper, J & King, J 2004. The Northern Long-tailed Tits in Sussex. Birding World 17: 60-61.
- Cramp, S & Perrins, C M (editors) 1993. The birds of the Western Palearctic 7. Oxford.
- Dementiev, G P & Gladkov, N A 1970. The birds of the Soviet Union 5. [English translation of Ptitsy Sovetskogo Soyuza.] Jerusalem.

Identification of White-headed Long-tailed Bushtit and occurrence in the Netherlands

- Dierschke, J 1994. Durchzug und Fernfunde von im Herbst 1992 am Galenbecker See (Mecklenburg-Vorpommern) beringten Schwanzmeisen *Aegithalos caudatus*. Ber Vogelwarte Hiddensee 11: 89-91.
- van Dijken, K 1997. Herkenning van Witkopstaartmees in Nederland. *Taxon* 1: 10-14.
- Durango, S 1941. Iakttagelser rörande stjärtmesens, *Aegithalos caudatus* Lin., levnadsvanor. *Fauna och Flora* 36: 97-113, 152-162, 255-264.
- Ebels, E B & Jansen, J J F 2004. DB Actueel: Witkopstaartmezen in Makkum. *Dutch Birding* 26: 80-81.
- Ehrenroth, B 1976. Autumn movements of the Long-tailed Tit *Aegithalos caudatus caudatus* L. at an inland locality in central Sweden. *Ornis Fenn* 53: 73-86.
- Evans, L G R 2004. Northern White-headed Long-tailed Tits in Suffolk and Sussex. *Rare Birds Fortnightly*.
- Folkstad, A O 1974. Stjertmeiser med avvikande farge i hovudet. *Sterna* 13: 178-182.
- Galloway, B & Meek, E R 1978. Northumberland's birds. *Trans Nat Hist Soc Northumbria*. Part 1.
- Gavrilov, E I 1999. [Fauna and distribution of the birds of Kazakhstan.] *Almaty*. [In Russian.]
- Gebhart, L & Sunkel, W 1954. Die Vögel Hessens. Frankfurt am Main.
- Glutz von Blozheim, U N & Bauer, K M (editors) 1993. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 13/1. Wiesbaden.
- Gore, M E J & Won, P 1971. The birds of Korea. Tokyo.
- Haftorn, S 1971. Norges fugler. Oslo.
- Handrinos, G & Akriotis, T 1997. The birds of Greece. London.
- Harrap, S & Quinn, D 1996. Tits, nuthatches & treecreepers. London.
- Helle, E, Helle, P & Hildén, O 1976. Mass invasion of the Long-tailed Tit in autumn 1973. *Lintumies* 11: 1-12. [In Finnish, with English summary.]
- Herroelen, P 1991. Een Staartmees (*Aegithalos caudatus*) met Engelse ring in West-Vlaanderen. *Meded VWG Oostende* 13: 56.
- Hildén, O 1977. Mass irruption of Long-tailed Tits *Aegithalos caudatus* in northern Europe in 1973. *Ornis Fenn* 54: 47-65.
- Jonsson, L 1992. Birds of Europe with North Africa and the Middle East. London.
- Jouard, H 1929. Geographic variation in *Aegithalos caudatus* in western Europe. *Alauda* 3: 153-156.
- Källander, H 1978. Kontinentala och intermediära stjärtmesar i Skåne. *Anser* 17: 205-210.
- Kehoe, C 2006. Racial identification and assessment in Britain: a report from the RIACT subcommittee. *Br Birds* 99: 619-645.
- Kren, J 2000. Birds of the Czech Republic. London.
- Makatsch, W 1950. Die Vogelwelt Macedoniens. Leipzig.
- Ma Ming 2001. [A Checklist of the birds of Xinjiang, China.] *Arid Zone Res* 18, Suppl 63. [In Chinese.]
- van Marle, J G, Voous, K H & Wattel, J 1973. Kortsnavelboomkruiper en andere Noordoost-Europese gasten in 1971-72. *Limosa* 46: 63-66.
- Mead, C J & Hudson, R 1985. Report on bird-ringing for 1984. *Ring Migrat* 6: 125-172.
- Melchior, E, Mentgen, E, Peltzer, R, Schmitt, R & Weiss, J 1987. Atlas der Brutvögel Luxemburgs. Kockelscheuer.
- Mildenberger, H 1984. Die Vögel des Rheinlandes. Bonn.
- Naumann, J F 1824. Naturgeschichte der Fögel Deutschlands nach eigenen Erfahrungen entworfen. Leipzig.
- Ojanen, M & Orell, M 1982. Prystöitäisen pesimäaikaisesta elinympäristöstä Oulun Seudulla. *Aureola* 7: 88-89, 94.
- Olioso, G 1997. Sur les observations de Mésanges à longue queue *Aegithalos caudatus* à tête blanche en France. *Ornithos* 4: 46-48.
- Paevskii, V A 1973. Atlas of bird migrations according to banding data at the Courland Spit. In: Bykhovskii, B E (editor), *Bird migrations, Ecological and physiological factors*, Jerusalem, pp 1-124.
- Pennington, M G, Osborn, K, Harvey, P V, Riddington, R, Okill, J D, Ellis, P & Heubeck, M 2004. *The birds of Shetland*. London.
- Rašajski, J 2004. *Birds of Serbia*. Second edition. Vrsac.
- Roselaar, C S 1995. *Songbirds of Turkey – an atlas of biodiversity of Turkish passerine birds*. Haarlem.
- van Santen, J A & Rense, R 1970. Vangst van een afwijkende Staartmees (*Aegithalos caudatus*). *Limosa* 43: 73.
- Schmid, H, Luder, R, Naef-Daenzer, B, Graf, R & Zbinden, N 1998. Schweizer Brutvogelatlas. Verbreitung der Brutvögel in der Schweiz und im Fürstentum Liechtenstein 1993-1996 – Atlas des oiseaux nicheurs de Suisse. Distribution des oiseaux nicheurs en Suisse et au Liechtenstein en 1993-1996. Sempach.
- Schmidt, G A J 1954. Zu: 'Weißköpfige Schwanzmeise'. *Monatsschrift des Vereins zur Pflege der Natur- und Landeskunde in Schleswig-Holstein* 61: 227.
- Schmidt, G A J & Wolf Colmorgen, H J 1990. Neues Zeichnis der Vögel Schleswig-Holsteins und seiner Nachbargebiete. Kiel.
- Shapoval, A P 1989. [Comparative characteristics of two successive invasions of the Long-tailed Tit in the falls of 1985 and 1986 on the Courish Spit of the Baltic Sea.] In: [Faunistic and ecological studies of Eurasian birds.], *Proc Zool Inst* 197, pp 160-179. [In Russian.]
- Small, B 2004. The Northern Long-tailed Tits in Suffolk. *Birding World* 17: 12.
- Steffens, R, Saemann, D & Grösler, K (editors) 1998. *Die Vogelwelt Sachsens*. Jena.
- Svårdson, G 1957. The 'invasion' type of bird migration. *Br Birds* 50: 314-343.
- Svensson, L 1992. *Identification guide to European passerines*. Fourth edition. Stockholm.
- Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 1999. *Collins bird guide*. London.
- Swinhoe, R 1874. On some birds from Hakodadi, in northern Japan. *Ibis* 4: 150-166.
- Thijse, J P 1906. *Het intieme leven der vogels*. Utrecht.
- Tomiałojć, L & Stawarczyk, T 2003. The avifauna of Poland: distribution, numbers and trends. Wrocław.
- Ullman, M 1989. Kontinentala och intermediär stjärtmes. *Vår Fågelvärld* 48: 426.
- Voous, K H 1968. Over de herkomst van witkoppige Staartmezen in Nederland. *Vanellus* 21: 91-94.
- Voous, K H 1972. Over Witkopstaartmezen in Nederland. *Vinketouw* 19: 141-142.
- Vorobiev, K A 1954. *The birds of the Ussuri region*. Moscow.
- Wassink, A & Oreeel, G J 2007. *The birds of Kazakhstan*. De Cocksdorp.
- Williams, M D 1986. Report on the Cambridge Ornithological Expedition to China 1985. Cambridge.
- Williams, M D (editor) 2000. *Autumn bird migration at Beidaihe, China, 1986-1990*. Hong Kong.
- Witherby, H F, Jourdain, F C R, Ticehurst, N F & Tucker, B W (editors) 1938. *The handbook of British birds* 1. London.
- Wüst, W 1986. *Avifauna Bavariae*. München.

Justin J F Jansen, Ravelijn 6, 5361 EJ Grave, Netherlands (justin.jansen@gmail.com)
Wim Nap, Moesstraat 145, 9741 AS Groningen, Netherlands

Succesvolle broedgevallen van Ruigpootuilen in Drenthe in 2008

Marnix Jonker, Gert Ottens & Peter van Wetter

Op 23 februari 2008 werd door enkele vogelaars een zoektocht naar Ruigpootuilen *Aegolius funereus* georganiseerd in een aantal Drentse (en aangrenzende Friese) bossen. De zoektocht was succesvol en leverde minimaal één roepende vogel op in boswachterij Schoonloo, Drenthe (Jonker et al 2008). De avonden erna werden er in overleg met Staatsbosbeheer (SBB) excursies georganiseerd zodat iedereen in de gelegenheid werd gesteld om de vogel(s) waar te nemen. Hierna werd het bos tot ontoegankelijk gebied verklaard, zodat een eventuele broedpoging niet verstoord zou worden door 'Ruigpootuiltoerisme'.

In alle geheim (maar in overleg met SBB) werd op 15 maart een tweede zoektocht gehouden. Die avond werden er in hetzelfde bos opnieuw meerdere roepende Ruigpootuilen gehoord. Hierop kregen Marnix Jonker en Peter van Wetter een vergunning van SBB om samen met Pauline Arends, Aaldrik Pot (beiden SBB) en Willem van Manen (SOVON) de vogels de rest van het seizoen te volgen. In eerste instantie leken de uilen zich te heb-

ben verplaatst. Het mannetje zong rond 21 maart vanaf een andere locatie een paar 100 m verderop. Enkele dagen na deze verplaatsing werd hier ook een vrouwtje gehoord. Op 31 maart werd echter duidelijk dat er sprake was van twee tegen elkaar in roepende mannetjes. Begin april werd op beide locaties de zogeheten 'trill call' (of Zeigerolle) gehoord. Dit is een *poe-poe-poe*-strofe die minutenlang kan aanhouden en bedoeld is om het vrouwtje richting het nesthol te lokken (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980). Op 13 april werd gezien dat een uil een Zwarte Specht *Dryocopus martius* uit een hol joeg; 10 dagen later leek het er echter op dat de specht toch 'gewonnen' had aangezien er een vrouwtjes-specht in het hol bivakkeerde. Vanaf die avond werden er geen Ruigpootuilen meer gehoord en het leek erop dat ze vertrokken waren.

Eerste broedgeval (nest 1)

Op 5 mei besloot AP om het eens in de vroege ochtend te proberen. Om 05:00 zong er kort een mannetje

379 Ruigpootuilen / Boreal Owls *Aegolius funereus*, juveniel, Schoonloo, Drenthe, 18 juni 2008 (Marnix Jonker).
Jongen van nest 1, enkele dagen voor uitvliegen.

Succesvolle broedgevallen van Ruigpootuilen in Drenthe in 2008

380 Ruigpootuil / Boreal Owl *Aegolius funereus*, adult, Schoonloo, Drenthe, 22 juni 2008 (*Marnix Jonker*).
Dit exemplaar was sterk aan het nesthol (nest 2) gebonden.

381 Ruigpootuil / Boreal Owl *Aegolius funereus*, juveniel, Schoonloo, Drenthe, 16 juli 2008 (*Marnix Jonker*).
Eén van de jongen van nest 2, enkele dagen voor uitvliegen.

Ruigpootuil die na enkele strofen alweer stil was. Rond 06:30 was het licht genoeg om de bosvakken wat te kunnen doorkruisen. AP begon aan enkele bekende bomen met holtes te krabben in de hoop dat er misschien een exemplaar in zo'n hol zat en naar buiten zou komen. Aangekomen bij een Beuk *Fagus sylvatica* met drie holen van Zwarte Specht vloog een Kawu *Corvus monedula* uit een van de gaten. Dit gat was aan de noordkant van de boom en AP liep om de boom heen om ook een gat aan de oostkant te bekijken. Tot zijn verbazing werd hij daar aangekeken door een adulte Ruigpootuil! In alle opwindning draaide hij zich om zijn camera te pakken. Enkele seconden later keek hij met camera in de hand weer naar het hol maar was er geen vogel meer te bekennen. Nogmaals krabben leverde geen resultaat op en ook het nog enkele uren posten op afstand turend door een telescoop was vruchteloos. Op 15 mei werd het hol nader geïnspecteerd om meer duidelijkheid te krijgen. Hiervoor werd de boom in de avondschemering door WvM beklommen. Na enige meters klimmen keek er ineens een Ruigpootuil naar buiten. De vogel was vervolgens wel alert maar niet van plan uit de holte te vliegen, ook al was WvM vlakbij. Dit suggereerde een binding met het hol (cf Mikkola 1983). Na 10 dagen van totale rust om de vogel niet verder te verstoren werd de plek opnieuw bezocht waarbij werd waargenomen dat een adulte vogel in de late schemering de holte verliet. Vervolgens werden op 10 juni bij inspectie van het hol twee bijna volgroeide jongen, twee niet uitgekomen eieren en een dode muis gefotografeerd. Op 15 juni werd voor het eerst gezien dat een jonge Ruigpootuil voor het gat zat en naar buiten keek. De dag erna werden beide jongen hier gezien. Tussen 18 en 20 juni zijn ze uitgevlogen maar op 21 juni werden plukresten van beide gevonden op respectievelijk 11 m en 67 m afstand van de nestboom. Waarschijnlijk zijn de jongen ten prooi gevallen aan een Havik *Accipiter gentilis*.

Tweede broedgeval (nest 2)

Op de avond van 18 juni 2008 bezocht AP wederom de Beuk waarin op 23 april een vrouwtje Zwarte Specht werd aangetroffen. Deze boom stond op 532 m (gps) afstand van de locatie waar het eerste broedgeval plaatsvond en de holte zat aan de noordkant. Tot zijn verbazing stak onmiddellijk na wat krabben een volwassen Ruigpootuil zijn kop uit het gat. In de daaropvolgende dagen werd vastgesteld dat de vogel gedurende de dag in de nestholte verbleef en nog een paar dagen later bleken er drie jongen te zijn. Op 8 juli werd voor het eerst een naar buiten kijkend jong in de nestopening gezien. De volgende dag werd door WvM opnieuw een klimactie uitgevoerd. De drie jongen in het nest werden toen geringd. Het kleinste jong bleek sterk vervuild en werd voorzichtig gewassen. Verder werd de nestholte ontdaan van een grote hoeveelheid uitwerpselen, braakballen en maden. Tussen 14 en 19 juli zijn de jonge uilen uitgevlogen. Op laatstgenoemde datum werden op c 75 m van de nestboom de plukresten van een jong gevonden. De dag daarop werd in de nabijheid van de nestboom mogelijk nog een wegvliegend jong gezien maar hierover kon geen zekerheid worden verkregen. Na 20 juli zijn

geen waarnemingen meer gedaan, hoewel het gebied nog wel enkele malen is bezocht. Eind augustus bleek het hol bij controle leeg, zodat geconcludeerd kan worden dat bij het tweede broedgeval drie jongen zijn uitgevlogen, waarvan in het meest gunstige geval twee de eerste dagen na het uitvliegen hebben overleefd

Verspreiding en voorkomen

De beschreven broedgevallen betreffen de eerste succesvolle sinds september 1971 toen in de boswachterij Gieten, Drenthe, een halfwas jong dood werd gevonden. Dat was indertijd tevens het eerste geval van Ruigpootuil voor Nederland (van den Berg & Bosman 2001). Vervolgens bevonden zich van 1973 tot en met 1979 jaarlijks (tot maximaal negen) territoriale exemplaren in het noordoosten van Drenthe. Dit resulteerde in mislukte broedgevallen in 1974 (verstoring door een Eekhoorn *Sciurus vulgaris* die bovenop de bebroede eieren een nest bouwde) en 1977 (ei onbevruucht) (van IJzendoorn 1980, Boerma et al 1987). Elders in Nederland bevond zich in deze periode een zingend exemplaar in boswachterij Hapert te Bladel, Noord-Brabant, van 15 tot 21 maart 1976 (van der Vliet et al 2000). In 1985-87 werden opnieuw zingende exemplaren vastgesteld in het noordoosten van Drenthe en in 1999 aan de provinciegrens tussen Norg en Bakkeveen, Friesland (Hasper & van Manen 1994, van den Berg & Bosman 2001). Afgezien van deze 'broedvogels' werden nog negen exemplaren verzwakt, gewond of dood aangetroffen elders in het land: Farmsum, Groningen, op 15 oktober 1975; Lelystad, Flevoland, op 17 december 1980; Zwolle, Overijssel, in oktober 1993; Diever, Drenthe, op 29 mei 1994 (slechts een veer!); Schiermonnikoog, Friesland, op 1 februari 2000; Hooghalen, Drenthe, op 12 oktober 2002; Aalsum, Friesland, op 9 december 2002; Hoozevee, Drenthe, op 2 april 2004; en Belfeld, Limburg, op 7 maart 2006 (van den Berg & Bosman 2001, Arnold van den Berg in litt).

In Europa ligt het zwaartepunt van de verspreiding van Ruigpootuil in Scandinavië en aansluitend Rusland, met relictpopulaties in hooggelegen delen van Centraal- en Oost-Europa (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980). De totale Europese populatie wordt geschat op meer dan 111 000 paar, waarvan 75% in Noorwegen, Zweden, Finland en Rusland (BirdLife International 2004).

De vogel van Farmsum op 15 oktober 1975 was als jong op het nest geringd op de Lüneberger Heide, Niedersachsen, Duitsland, op 8 mei 1975 (van den Berg & Bosman 2001). Pas in 1938 werd de soort hier voor het eerst als broedvogel vastgesteld; daarvoor gold hij in Noord-Duitsland als zeldzaamheid (van IJzendoorn 1980). De laatste jaren breidt de populatie in Niedersachsen zich langzaam uit in noordelijke en westelijke richting, zodat de dichtstbijzijnde territoria zich inmiddels op minder dan 15 km van de Nederlandse grens bevinden, ter hoogte van Twente, Overijssel (Ortwin Schwerdtfeger in litt). De soort broedt inmiddels ook zuidelijker, in Nordrhein-Westfalen, Duitsland, maar daar lijkt het minder goed te gaan en was 2008 bovendien een slecht Ruigpootuilenjaar (Michael Joebges in litt). De nieuwe broedgevallen in Drenthe zijn mogelijk

382 Ruigpootuil / Boreal Owl *Aegolius funereus*, juveniel, Schoonloo, Drenthe, 9 juli 2008 (Aaldrik Pot). Eén van de jongen van nest 2 tijdens ringen.

een gevolg van areaaluitbreiding en de aanwezigheid van ouder wordende bossen die zich ontwikkelen tot een stabiel en gevarieerd bosecosysteem.

Dankwoord

Het 'Ruigpootuilzoekteam', verder bestaand uit Sietse Bernardus, Jacob Bosma, Martijn Bot, Rommert Cazemier, David Hoekstra, Willem-Jan Fontijn, Roland Jansen, Jasper Klaver, Hans Pohlmann, Koert Scholten, Eelke Schoppers, David Spelt, Lennaert Steen, David Uit de Weerd, Joachim Valk, Dirk Vogt, Edwin de Weerd, Lieuwe van Welie en Frank van der Wielen, wordt bedankt voor hun inzet en enthousiasme. Verder worden met name Pauline Arends, Aaldrik Pot (beiden SBB) en Willem van Manen (SOVON) bedankt voor de prettige samenwerking en inhoudelijke ondersteuning – en Willem ook bedankt voor het klimmen!

Summary

SUCCESSFUL BREEDING OF BOREAL OWLS IN DRENTHÉ IN 2008. On 23 February 2008, a singing male Boreal Owl *Aegolius funereus* was found in a forest near Schoonloo,

Drenthe, the Netherlands, by a team of birders during an organised search for this species. The bird could be twitched (by ear and sometimes seen briefly in flight) the following nights. After two days, the state forestry agency, Staatsbosbeheer, 'closed' the forest because a breeding attempt was hoped for. On 5 May, a bird was found in a hole made by a Black Woodpecker *Dryocopus martius*. 10 days later this hole was inspected and two nearly full-grown hatchlings and two eggs were found. The birds fledged between 18 and 20 June but were both found predated, presumably by a Northern Goshawk *Accipiter gentilis*, on 21 June. A second nest was found on 18 June at 532 m from the first nest. This nest contained three hatchlings, which were ringed on 8 July. These birds fledged between 14 and 19 July. A predated juvenile was found on 19 July, so probably two birds survived the first couple of days after fledging. This constitutes the first successful breeding documented for the Netherlands in 31 years. The first breeding was in 1971, when a freshly dead juvenile was found in Drenthe, which was the first record of this species for the Netherlands as well. The previous records of singing birds (three) were in 1999.

Verwijzingen

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.
- BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge.
- Boerma, E, Groen, L G & Voous, K H 1987. Eerste Ruigpootuilen *Aegolius funereus* in Nederland. Limosa 60: 1-8.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer K M 1980. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 9. Wiesbaden.
- Hasper, H & van Manen, W 1994. Ruigpootuilen *Aegolius funereus* in Drentse boswachterijen na 1980. Drentse Vogels 7: 31-34.
- van IJzendoorn, E J 1980. Ruigpootuilen *Aegolius funereus* in Drenthe, Nederland sedert 1971. Dutch Birding 1: 62-65.
- Jonker, M, van Wetter, P, Klaver, J & Ottens, G 2008. DB Actueel: Succesvolle zoekactie naar Ruigpootuilen. Dutch Birding 30: 141-142.
- Mikkola, H 1983. Owls of Europe. Calton.
- van der Vliet, R E, de Bruin, A, van der Laan, J & CDNA 2000. Rare birds in the Netherlands in 1999. Dutch Birding 22: 251-271.

Marnix Jonker, Boslaan 22, 9636 GM Zuidbroek, Nederland (mjonker@home.nl)
Gert Ottens, Ganzelbloem 14, 3984 CG Odijk, Nederland (glanskraai@hotmail.com)
Peter van Wetter, Brandgans 11, 7827 SG Emmen, Nederland (p.wetter@wxs.nl)

Black-crowned Night Heron breeding in immature plumage in Italy

In spring and summer of 2007, as in the previous years, I made periodic trips in the Gulf of Cagliari area, southern Sardinia, Italy, to monitor breeding populations of waterfowl. This area of Sardinia is very important for its large breeding colonies of herons, Greater Flamingo *Phoenicopterus roseus*, waders and gulls (eg, Grussu 1995, 1996, 1999). For instance, 30% of the breeding population of Sardinian herons breeds in this part of the island, with important populations of Black-crowned Night Heron *Nycticorax nycticorax*, Squacco Heron *Ardeola ralloides*, Cattle Egret *Bubulcus ibis* and Little Egret *Egretta garzetta*, and with smaller populations of Purple Heron *Ardea purpurea* (Grussu et al in press, Grussu unpublished).

On 24 June 2007, I made a census of a mixed heronry in Parco Naturale Regionale 'Molentargius-Saline'. This heronry comprises 850-900 pairs of the five mentioned species, breeding in Common Reed *Phragmites australis* and tamarisk *Tamarix*. Among the breeding Black-crowned Night Herons, I noticed one 'mixed' pair of an adult and an individual in immature plumage. The pair occupied a nest with chicks and during the morning I observed the two partners switching their duty of covering the chicks in the nest. The immature bird had a uniform brown crown and mantle (but with one elongated white feather on the nape), whitish underparts heavily streaked grey, brown upperwings with very obvious white-cream spots, red iris, blackish bill (but more opaque than in the adult) and clear yellow legs.

This plumage corresponds with the intermediate stage between juvenile and second-year plumage; adult plumage is not acquired before the third year (Cramp & Simmons 1977, Kushlan & Hancock 2005).

In Black-crowned Night Heron, the age of first pairing is not known for the nominate subspecies *N n nycticorax* breeding in Europe, Asia and Africa (Cramp & Simmons 1977). But for the former Soviet Union, Dementiev & Gladkov (1951) mention that individuals are mature within one year yet most do not breed until they are two years old (third calendar-year). More recently, Fasola et al (2001) also mentioned breeding of Black-crowned Night Heron in immature plumage from Tai lake, Jiangsu, China. There, in a heronry of c 30 000 pairs of Black-crowned Night Herons, 59% of the breeding birds were

in adult plumage and 41% in immature plumage (second and third calendar-year). In a sample of 206 pairs, 201 were of individuals of the same age class while only five (2.4%) were of mixed pairs between adult and immature (Fasola et al 2001).

Instead, in the subspecies *N n hoactli* of North America and northern South America, first breeding usually occurs at two years of age (Davis 1993); however, Custer & Davis (1982) reported a successful pair of one year old birds and a one year old paired with a two year old bird from Rhode Island, USA.

In Italy, Black-crowned Night Herons in immature plumage are regularly present in heronries of that species during the breeding season but they have never been recorded breeding (Fasola et al 2001, Grussu unpublished). Usually, the immatures remain in the wintering areas (tropical Africa for the Western Palearctic birds) until they reach sexual maturity (Cramp & Simmons 1977).

The observation in Sardinia in 2007 represents the first record of breeding Black-crowned Night Heron in immature plumage in Europe and in the Western Palearctic.

I thank the Parco Naturale Regionale 'Molentargius-Saline' for the collaboration in the research and Mauro Fasola (Pavia) for the discussion.

References

- Cramp, S & Simmons, K E L (editors) 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
- Custer, T W & Davis, W E Jr 1982. Nesting by one-year-old Black-crowned Night Herons on Hope Island, Rhode Island. *Auk* 99: 784-786.
- Davis, W E Jr 1993. Black-crowned night-heron (*Nycticorax nycticorax*). In: Poole, A & Gill, F (editors), The birds of North America 74, Philadelphia.
- Dementiev, G P & Gladkov, N A 1951. The birds of the Soviet Union 2. [English translation of Ptitsy Sovetskogo Soyuza.] Jerusalem.
- Fasola, M, Zhang, Y, Zhao, D, Dong, Y & Wang, H 2001. Age-assortative mating related to reproductive success in Black-crowned Herons. *Waterbirds* 24 (2): 272-276.
- Grussu, M 1995, 1996. Status, distribuzione e popolazione degli uccelli nidificanti in Sardegna (Italia) al 1995. *Gli Uccelli d'Italia* 20: 77-85; 21: 5-16.
- Grussu, M 1999. La nidificazione del Fenicottero *Phoenicopterus ruber roseus* in Sardegna. *Aves Ichnusae* 2: 3-46.
- Grussu, M, Floris, G & Sanna, M in press. Terzo censimento delle Garzaie in Sardegna: 2002. *Aves Ichnusae* 8.
- Kushlan, J A & Hancock, J A. 2005. The herons. *Bird families of the world* 14. Oxford.

Marcello Grussu, Gruppo Ornitologico Sardo, CP 209/C, 09045 Quartu Sant'Elena, Cagliari, Italy
(porphyrio@tiscali.it)

Purple-backed Starling in Goa, India, in December 2004

During December 2004, we made our first birding trip to India – a three-week visit to Goa on the west coast. On 25 December, the penultimate afternoon of our stay, we decided to make a final visit to the Beira Mar hotel in Baga (15:34:57 N, 73:24:55 E), which had given us many good sightings on previous visits. As usual, many birds were perched on the telegraph wires visible from the hotel terrace and, scanning through a flock of starlings *Sturnidae*, Steve Preddy picked out an unfamiliar-looking bird. It was facing us and the initial impression was of a plain sandy-grey bird with an obvious black eye, recalling Asian Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica* which we had seen nearby a few days before. However, when the bird turned, it was clearly not this species but a small starling, and SP strongly suspected that it was a Purple-backed Starling *Sturnus sturninus*.

This is a species which is known to many birders in Britain (where it is more commonly known as Daurian Starling) as it has occurred here on a small number of occasions, although the origin of these birds is uncertain and the species has not yet been admitted to the British Ornithologists' Union Records Committee's list. Martyn Hall took some digiscoped photographs of the bird. The main characters indicating Purple-backed were the small size (for a starling), sandy-grey underparts and head, small dark cap, plain face with prominent dark eye, short dark bill, purplish-black mantle, cream-coloured bars across the scapulars, dark wings and tail, and pale spots at the tips of the tertials and greater coverts. This combination only fits an (adult) male Purple-backed and excludes all other starlings (cf Feare & Craig 1998).

Purple-backed Starling breeds in Mongolia, eastern Russia, northern China and North Korea, and winters in south-eastern Asia and Indonesia, and also the Andaman and Nicobar Islands, India (Feare & Craig 1998). In

383-384 Purple-backed Starling / Daurische Spreeuw *Sturnus sturninus*, male, with Rosy Starlings / Roze Spreeuwen *S. roseus* and Bank Mynahs / Oevermaina's *Acridotheres ginginianus*, Baga, Goa, India, 25 December 2004 (Martyn Hall)

Hong Kong, China, it is a scarce passage migrant in autumn and very rare in spring (Carey et al 2001). Vagrants are known from Christmas Island, c 350 km south of Java, Indonesia (4 June 1996; <http://users.bigpond.net.au/palliser/barc/sub213.html>), Nepal (first record of a male and female at Koshi Tappu on 10 May 2002; Basnet & Chaudhary 2003) and Pakistan (a flock of 17, of which one was collected, on 16 July in the early 20th century; Roberts 1992). The species is rare in India and Rasmussen & Anderton (2005) list it as a vagrant, although they do not state how many records are known. There are no previous records for Goa (Lainer 1999).

In the Western Palearctic, there have been at least seven records: in Britain (Fair Isle, Shetland, Scotland, 7-28 May 1985; Ponteland, Northumberland, England, 26 August to 5 September 1997; and Durness, Highland, Scotland, 24-27 September 1998), the Netherlands (Den Oever, Noord-Holland, 15 May 1999; Duiven, Gelderland, 5 November 1999; and Vlieland, Friesland, 11-12 October 2005); and Norway (29 September 1985) (Rogers & Rarities Committee 1998, 2001, Palmer 2000, Ebels 2004, Giljam & Ouwkerk 2005). Of these, only the records on Vlieland and in Norway are currently placed on the national (A-)list (www.birdingnorway.no/

[norwaylist/index.htm](http://www.birdingnorway.no/norwaylist/index.htm), Dutch Birding 29: 314, 2007, Vegard Bunes in litt). The two other records in the Netherlands are currently under review to establish the status. Reports from Yemen appear to be erroneous (Mike Evans in litt).

References

- Basnet, S & Chaudhary, B 2003. Purple-backed Starling *Sturnus sturninus*: a new species for Nepal. Forktail 19: 129.
- Carey, G J, Chalmers, M L, Diskin, D A, Kennerley, P R, Leader, P J, Leven, M R, Lewthwaite, R W, Melville, D S, Turnbull, M & Young, L 2001. The avifauna of Hong Kong. Hong Kong.
- Ebels, E B 2004. Probable escapes in the Netherlands: part 2. Dutch Birding 26: 305-314.
- Feare, C & Craig, A 1998. Starlings and mynas. London.
- Giljam, C & Ouwkerk, R 2005. DB Actueel: Daurische Spreeuw op Vlieland. Dutch Birding 27: 446.
- Lainer, H 1999. The birds of Goa. Mapusa.
- Palmer, P 2000. First for Britain and Ireland 1600-1999. Chelmsford.
- Rasmussen, P C & Anderton, J C 2005. Birds of South Asia: the Ripley guide. Barcelona.
- Roberts, T J 1992. The birds of Pakistan. Oxford.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1998, 2001. Report on rare birds in Great Britain in 1997; in 2000. Br Birds 91: 455-517; 94: 452-504.

Steve Preddy, 94 Winchester Road, Bristol, BS4 3NL, UK (Steve.Preddy@blueyonder.co.uk)
Martyn Hall, 94 Winchester Road, Bristol, BS4 3NL, UK (Martyn.Hall@blueyonder.co.uk)

Saxaul Sparrows in Iran in April 2004

In the morning of 27 April 2004, Raffael Ayé, Laurent Frutig, Chantal Guggenbühl-Spiess and Martin Spiess discovered two male Saxaul Sparrows *Passer ammodendri* in a woodland along the river Tajan, near Sarakhs, Khorassan province, Iran. The birds were observed well for c three hours and could be photographed. Both males were calling intensively, one in front of a tree hole. Their calls were recorded. A pale-looking female sparrow that was present as well was not seen well enough to allow positive identification. Due to very limited time, it was not possible to revisit the site and to follow-up the unidentified female sparrow. Both birds were easily identified by the combination of black bill, black forehead to nape, lore and eye-stripe and chin and throat (bib), conspicuous tawny supercilium becoming off-white in front of the eye, mostly pale sandy overall plumage and dark streaking on the mantle visible in plate 385-386, which is not shown by any other sparrow species and which is typical for the nominate subspecies of Saxaul Sparrow (cf Clement et al 1993).

The site is a riverine woodland along the Tajan river, close to the border with Turkmenistan, which corresponds to the lower reaches of the Harirud. There seems to be a comparable, but larger, woodland immediately on the Turkmen side of the border. However, this woodland could not be investigated. The coordinates as determined by Global Positioning System were 36°38'36.7" N,

61°08'00.4" E, at 253 m above sea level. The available habitat is very restricted in surface and shows signs of degradation due to intensive logging.

Saxaul Sparrow has a disjunct distribution, occurring in three subspecies in the Central Asian steppes mainly from Turkmenistan in the west (*P a ammodendri*, including *P a 'korejewi'*) to the Gobi desert in Mongolia and China in the east (*P a stoliczkae* and *P a nigricans*; Dementiev & Gladkov 1954, Hüe & Etchécopar 1983, cf Densley 1990, Clement et al 1993). The species is known from the Eastern Karakum desert in Turkmenistan. There it reaches the Turkmen part of the same watercourse where we recorded it, which due to the use of Russian language is transcribed as Tedzhen (Dementiev & Gladkov 1954). The river extends for more than 100 km into Turkmenistan and it is unclear where exactly on the river Saxaul Sparrow occurs.

Porter et al (1996) mention 'an old record from Iran'. Peters (1945) gives the range of the subspecies *korejewi* (now included in *P a ammodendri*) as 'south to the mountains on the borders of Iran and Afghanistan'. Dementiev & Gladkov (1954) cite Zarudnyi (1911) who listed the species for the Paropamisus mountains as a winter visitor. Paropamisus here refers to the Kuh-e Sefid mountain range and its surroundings. The Kuh-e Sefid runs east-west in the northern part of Afghanistan and separates it from the Central Asian plains. Clement et al (1993) state that the nominate subspecies breeds '... south to the border with (but not known to breed within) northern Iran' and that it 'occurs as a winter visitor to extreme northeast Iran and the foothills of the Paropa-

385-386 Saxaul Sparrow / *Saxaulmus Passer ammodendri*, male, near Sarakhs, Khorassan, Iran, 27 April 2004
(Raffael Ayé)

misus, northwest Afghanistan...'. All the cited information on the distribution of Saxaul Sparrow seems to go back to Zarudnyi's record. However, Zarudnyi (1911) actually did not give any details of this record. Zarudnyi & Haerms (1913) specify that the species was found near Pesh-Robat in the Harirud valley on 3 November 1900 (16 November according to modern calendar). Pesh-Robat is located in the Harirud valley at 34°50' N, 61°03' E (Roselaar & Aliabadian 2007, Kees Roselaar in litt). The bird recorded by Zarudnyi could have been a straggler, as according to Dementiev & Gladkov (1954) the species 'performs local roamings' in winter.

The behaviour of the birds observed along the Tajan river shows that they were probably attempting to breed in the area. Saxaul Sparrow mainly breeds in 'desert river valley with Turanga' (Dementiev & Gladkov 1954; Turanga refers to a poplar, *Populus diversifolia*). Taking into account the suitable habitat, breeding in the area seems quite plausible. If so, this would constitute the only breeding site in the Middle Eastern region and a range extension to the south. This range extension could be well over 100 km or as little as just 20 km.

It could well prove worth searching this species further up along the Harirud and it quite possibly does also occur in Afghanistan as many authors (Clement et al 1993, Dementiev & Gladkov 1954, Peters 1945, Rasmussen & Anderton 2005) had previously suggested

due to erroneous understanding of Zarudnyi's (1911) list of the birds of Persia.

References

- Clement, P, Harris, A & Davis, J 1993. Finches & sparrows: an identification guide. London.
- Dementiev, G P & Gladkov, N A 1954. The birds of the Soviet Union 6. [English translation of Ptitsy Sovetskogo Soyuza.] Jerusalem.
- Densley, M 1990. Saxaul Sparrow in Mongolia. *Dutch Birding* 12: 5-9.
- Hüe, F & Etchécopar, R 1983. Les oiseaux de Chine, de Mongolie et de Corée. Passereaux. Paris.
- Peters, J L 1945. Checklist of birds of the world 5. Cambridge, Mass.
- Porter, R F, Christensen, S & Schiermacker-Hansen, P 1996. Field guide to the birds of the Middle East. London.
- Rasmussen, P C & Anderton, J C 2005. Birds of South Asia: the Ripley guide. Barcelona.
- Roselaar, C S & Aliabadian, M 2007. A century of breeding bird assessment by western travellers in Iran, 1876-1977. *Podoces* 2: 77-96.
- Zarudnyi, N 1903. [The Birds of Eastern Persia – ornithological results of an excursion to eastern Persia in the year 1898.] St Petersburg. [In Russian].
- Zarudnyi, N 1911. Verzeichnis der Vögel Persiens. *J Ornithol* 59: 185-241.
- Zarudnyi, N & Haerms, M 1913. Bemerkungen über einige Vögel Persiens. II. Die Sperlinge Persiens. *J Ornithol* 61: 630-661.

Raffael Ayé, Project Sino, Rudaki prospekt, proyezd 5, dom 1, Dushanbe, Tajikistan (raffael.aye@birding.ch)

One of Ecuador's most wanted: Jocotoco Antpitta

Antpittas of the genus *Grallaria* are predominantly terrestrial birds found in densely vegetated humid forest undergrowth of the Neotropics. Most have a limited elevational distribution in the Andes and reside in so-called 'cloud forest'. These elusive birds are rarely seen, with Tawny Antpitta *G. quitensis* being an exception. Antpittas are usually recorded by song in early morning and/or late afternoon. Their typical, loud and exotic, stereotyped songs are easily heard but are usually ventriloquial, making it very hard to locate individuals. Although it depends on the species, use of tape playback generally does not lure the bird into view. To see an antpitta you just have to be very lucky. The best chances are at dawn or dusk, especially during rainy or foggy weather when they may come out on a muddy forest trail.

Grallaria antpittas are easily recognized by their size, shape and structure. These medium-sized birds look quite out of proportion with their oval-shaped body, large head, big eyes, heavy bill, tiny tail and long legs. Their shape resembles that of the brilliantly coloured pittas Pittidae of the Old World but antpittas show a rather dull plumage. Both pittas and antpittas are high on birders' lists of wanted species because of their restricted ranges, combined with their remarkable appearances and secretive lifestyles, typically occurring in impenetrable dense habitat.

The genus *Grallaria* comprises 31 species of which as many as six have been described since 1955 (del Hoyo et al 2003). The most recent one is Jocotoco Antpitta *G. ridgelyi*, one of Ecuador's most sought-after birds. It was discovered on 20 November 1997 by Robert S Ridgely and others during a sound-recording trip to southern Ecuador. The first specimen was collected in late December 1997 after which a number of expeditions followed, leading to the official description of a new species to science (Krabbe et al 1999). Ornithologists were stunned by the discovery of such a distinctive species and soon the type locality of this localized species was purchased for conservation. It sparked the establishment of Fundación Jocotoco, a non-profit organization devoted to the purchase and management of the habitats of Ecuador's most endangered bird species (Ridgely & Greenfield 2001a).

Jocotoco Antpitta is an unmistakable, large antpitta that looks very different from any other *Grallaria* (Krabbe et al 1999, Ridgely & Greenfield 2001b). It has a glossy-black crown and a remarkable facial pattern with a unique white cheek-patch starting from the base of the bill. The heavy bill and the reddish eyes are somewhat similar to those of Pale-billed Antpitta *G. carrikeri*. The upperparts are olive-brown with its flight-feathers being more reddish. The underparts are grey on the breast and flanks, becoming white on the throat and lower belly.

The long bluish legs and toes are proportionately larger than in other antpittas (Krabbe et al 1999). The song and calls are also different from other antpittas. The song is a series of owl-like *hoo* notes that may sound as a barking dog at a distance. Calls are a softer and double-noted *ho-co*. The English name 'jocotoco' is derived from its vocalizations.

Jocotoco Antpittas inhabit dense undergrowth, often with *Chusquea* bamboo, on steep slopes of wet montane forest in the upper sub-tropical zone of the eastern Andes. Territories have been found between 2300 and 2680 m above sea level (Krabbe et al 1999). They have an extremely localized range and are known from only a few locations. The largest known population is found in a small area of the upper Rio Chinchipe drainage, known as the Tapichalaca Biological Reserve, in far southern Ecuador (Ridgely & Greenfield 2001a). In December 2007, only nine territories were known within this reserve (Franco Mendoza pers comm). A small number of territories have been found outside the reserve (adjacent parts of Podocarpus National Park and Cerro Toledo) and recently a few birds have been recorded on mountain ridges of the Cordillera del Condor in extreme northern Peru (O'Neill 2006). That such a distinctive species went unnoticed until 1997 suggests that it has a very limited geographical distribution. The species is listed as 'Endangered' and is, judging from the limited availability of its specific habitat requirements, likely to have a very small population size (BirdLife International 2008).

Until recently, it was very exceptional to see – not to mention photograph – Jocotoco Antpittas. Twitchers occasionally watched them by using tape playback but the birds' responses seemed to wane by time as in other antpittas. All this changed thanks to Angel Paz, a local farm-

387 Jocotoco Antpitta / Jocotocomierpitta *Grallaria ridgelyi*, Reserva Tapichalaca, Ecuador, 13 December 2007 (Dušan M Brinkhuizen)

388-389 Jocotoco Antpitta / Jocotocomierpitta *Grallaria ridgelyi*, Reserva Tapichalaca, Ecuador, 8 December 2007
(Dušan M Brinkhuizen)

er near Mindo in north-western Ecuador, who started in 2005 to attract several antpitta species by feeding them earthworms (Collins 2006). By paying him a small fee, it became possible to get superb views and photographs of these birds. At present, Angel calls in four species on a regular basis. On a typical visit 'Maria', a huge female Giant Antpitta *G gigantea*, and 'Willy', a Yellow-breasted Antpitta *G flavotincta*, are seen. 'Shakira', the small Ochre-breasted Antpitta *Grallaricula flavirostris*, and a Moustached Antpitta *G alleni* can be harder to see at Angel's place. Interestingly, before Angel started his eco-tourism business near Mindo he caught antpittas and prepared them for dinner, with Giant Antpitta being the tastiest (Angel Paz pers comm). In January 2007, he agreed to help and train Franco Mendoza, a ranger from Tapichalaca, in order to 'tame' a pair of Jocotoco Antpittas. After a few months, Franco started to have success with a male showing itself outside cover.

In early December 2007, my brother Lazar and I visited Reserva Tapichalaca. We had heard rumours of Jocotoco Antpittas showing themselves well, so our expectations were high. The first day, we met Franco who guaranteed us to see one the next morning. We were supposed to meet him at 08:00 but as fanatic as we were, we went to the spot at 06:00. It took us 30 min before we arrived at the right place: a wooden bench covered by a small roof. Almost immediately after arrival, we heard a Jocotoco Antpitta calling in the dense bamboo beneath us. Lazar noticed some movements in the understorey on the left side of the trail and soon we got some brief but good views of an adult. The bird disappeared and while waiting for Franco we celebrated our sighting of this world rarity. When Franco arrived, he started to whistle and call the birds: 'Pancho, Pancho, Panch-i-to' and 'Vivi, Vivi-a-na'. 'Venga venga' (Spanish for 'come, come'). After c 10 min, he told us that the male, named 'Pancho', was around and he started to throw small sticks against the vegetation in the hope the bird would come out. Indeed, it worked and 'Pancho' jumped out on the trail 5 m in front of us. Franco threw some earthworms and the bird took them in its beak and quickly disappeared. 'Pancho' returned a couple of times and the female 'Vivi' and their son 'Panchito' came to pick up some worms as well. At that time, the adults

were feeding a yet unnamed chick that we did not see. In May 2008, the juvenile had joined its parents, making it a total of four Jocotoco Antpittas coming to the feeding place (Remco Hofland & Guido Keijl in litt). In addition, a few times per week a Chestnut-naped Antpitta *G nuchalis* drops by to get some worms as well. The antpittas get about 400 g of freshly caught worms per day. Old worms are not eaten.

Apart from where they are fed, antpittas remain secretive. Although they remain in their territory, attendance of antpittas at feeding places is highly variable. They may not show up for days or weeks, presumably when occupied with breeding activities or using other food sources. Even though this small-scale development of feeding antpittas gives a somewhat unnatural feeling, it is an excellent way for birders to watch and study these shy birds. In the case of Jocotoco Antpitta, this development certainly turned out to be positive, stopping excessive use of tape playback and giving visiting birders a much greater chance of seeing and photographing one of the rarest birds in the world.

I would like to thank Franco Mendoza and Angel Paz for sharing their information and showing us the antpittas, Francisco Sornoza for arranging the accommodation at Tapichalaca and Remco Hofland for commenting on an earlier draft of this note.

References

- BirdLife International 2008. Species factsheet: *Grallaria ridgelyi*. Website: www.birdlife.org.
- Collins, C 2006. Antpitta paradise. *Neotropical Birding* 1: 68-70.
- del Hoyo, J, Elliott, A & Christie, D A (editors) 2003. *Handbook of the birds of the world* 8. Barcelona.
- Krabbe, N, Agro, D J, Rice, N H, Jacome, M, Navarrete, L & F Sornoza, M 1999. A new species of antpitta (Formicariidae: *Grallaria*) from the southern Ecuadorian Andes. *Auk* 116: 882-890.
- O'Neill, J P O 2006. Museum expedition to Northern Peru (2006). *Mus Q LSU Mus Nat Sci Nov*: 8-12.
- Ridgely, R S & Greenfield, P J 2001a. *The birds of Ecuador: status, distribution and taxonomy*. Ithaca.
- Ridgely, R S & Greenfield, P J 2001b. *The birds of Ecuador: field-guide*. Ithaca.

Dušan M Brinkhuizen, Koninginnelaan 18a, 9717 BT Groningen, Netherlands
(D.M.Brinkhuizen@gmail.com)

30 jaar Dutch Birding

30 jaar Dutch Birding, deel 5: 1999-2003

In de vorige aflevering zagen we dat er in 1994-98 sprake was van een betere en snelle informatievoorziening en hogere activiteit van vogelaars in het veld dan in de voorafgaande periode. Dit leidde tot een flinke stijging in het aantal twitchbare zeldzame soorten per jaar. We zullen zien of deze trend zich in de periode 1999-2003 doorzette. Kenmerkend waren de vele technologische ontwikkelingen waardoor de informatievoorziening en de mogelijkheden voor documentatie binnen korte tijd verder vooruitgingen. Daarnaast werd deze periode gekleurd door de toenemende interesse voor de herkenning van (voormalige) ondersoorten; illustratief is dat 2003 de boeken in zou gaan als het 'jaar van de zeldzame ondersoorten'. De lezers die smullen van relletjes, intriges en spannende veranderingen in de wereld van het Nederlandse vogelen moet ik teleurstellen. Deze periode was een periode van stabiliteit en rust. Het DBA-bestuur en met name penningmeester Theo Admiraal trok stap voor stap de financiële teugels aan zodat de vaste lasten konden dalen en de inkomsten stijgen. Er werd een financiële buffer opgebouwd die de DBA ook

390 Vogelaars bij Forsters Stern / birders at Forster's Tern *Sterna forsteri*, Boschplaat, Terschelling, Friesland, 4 november 1999 (*Arnoud B van den Berg*). Herkenbaar onder anderen / recognizable amongst others: Erik Ernens (midden) en Lucien Davids (rechts).

in slechte tijden wat veerkracht zou moeten bieden. Ook bij een aantal andere bestuurszaken was sprake van professionalisering. De 'bemensing' van bestuur en redactie bleef in deze periode opmerkelijk stabiel.

Dutch Birding

Deze vijf jaren kunnen worden gezien als een voorlopig hoogtepunt – Dutch Birding onderbouwde een leidende positie in Europa met grensverleggende artikelen over (praktische gevolgen van) taxonomische ontwikkelingen en nog belangrijker, determinatieartikelen over recent gesplitste of mogelijk te splitsen taxa. De rubriek 'Trends in systematics' opende deze periode met een ook in 2008 zeer actueel thema: 'Cryptic species of storm-petrels in the Azores?' door George Sangster (*Dutch Birding* 21: 101-106, 1999). Ook van George was 'Relationships among gulls: new approaches' (21: 207-218, 1999). Ondanks de verminderde beschikbaarheid van George door onder meer zijn activiteiten binnen de BOURC volgden nog meer interessante artikelen in de rubriek: 'Tenerife Robin – a species of its own?' door Hans-Heiner Bergmann en Brigitte Schottler (23: 140-146, 2001), 'Systematics of *Larus argentatus-cachinnans-fuscus* complex revisited' door Pierre Yésou (24: 271-298, 2002) waarmee de taxonomische indeling van

de 'grote witkopmeeuwen' enigszins werd gestabiliseerd, en 'Speciation in *Pica magpies*' door Enno Ebels (25: 103-116, 2003) waarvan de inhoud een paar jaar later zou bijdragen aan de opwaardering van een aantal ekstertaxa tot soort.

Het probleem van taxonomische beslissingen voor vogelaars in het veld was dat de bestaande veldgidsen volstrekt tekortschoten bij de herkenning van (voormalige) ondersoorten. Dutch Birding vulde heel wat gaten in de kennis met artikelen als 'Identification of juvenile and immature Baltic Gull' door Detlef Gruber (21: 129-147, 1999), 'Identification of adult male yellow wagtails in winter plumage in western Europe' door Raúl Aymí (21: 241-253, 1999), een *special issue* over klauwieren 'Identification of red-backed, isabelline and brown shrikes' door Tim Worfolk (22: 323-362, 2001), 'Phenotypic variation and systematics of Mongolian Gull' door Pierre Yésou (23: 65-82, 2002), 'Identification of Two-barred, Greenish, Bright-green and Arctic Warblers' door Roland van der Vliet, Peter Kennerley en Brian Small (23: 175-191, 2002), 'Identification and ageing of Glaucous-winged Gull and hybrids' door Enno Ebels, Peter Adriaens en Jon King (23: 247-270, 2002), 'Separation of Western and Eastern Black-eared Wheat-ear' door Magnus Ullman (25: 77-97, 2003), 'Separation of transitional second calendar-year Red-footed Falcon from Amur Falcon' door Andrea Corso en Graham Catley (25: 153-158, 2003), en 'Identification of eastern subspecies of Western Jackdaw and occurrence in the Netherlands' door Rudy Offereins (25: 209-220, 2003). Aan de lijst van auteursnamen is te zien dat het aandeel van auteurs uit de Lage Landen een voorzichtig stijgende lijn kende. Andere belangrijke determinatieartikelen waren 'Identification and ageing of Yellow-breasted Bunting and separation from Chestnut Bunting' door Jari Peltomäki en Jukka Jantunen (22: 187-203, 2001), 'Identification of Pine Bunting' door Daniele Occhiato (25: 1-16, 2003) en 'Hybridization between Yellow-hammer and Pine Bunting in Russia' door Eugeny Panov, Alexander Roubtsov en Dmitry Monzиков (25: 17-31, 2003). Een steen in de vijver als het gaat om de vraag 'wel of niet wild' was het artikel 'Occurrence of Rüppells Griffon Vulture in Europe' van Ricard Gutiérrez (25: 289-303, 2003) waarin voor het eerst overtuigend werd vastgesteld dat deze soort (en een aantal andere Afrikaanse soorten) serieus moet worden genomen in een (Zuid-)Europese context.

De aandacht voor geluiden kreeg, naast de regelmatig opduikende sonagrammen in herkennings- en ge-

valsartikelen, vorm met 'Calls compared: Hume's Leaf Warbler and Yellow-browed Warbler in autumn and winter in the Netherlands' door Teus Luijendijk (23: 275-284, 2001) en vooral met het baanbrekende artikel (mét de broodnodige ondersteunende cd) 'Introduction to vocalizations of crossbills in north-western Europe' door Magnus Robb (22: 61-107, 2001). Daarnaast werden de lezers in de jubileumjaargang 25 verrast met de cd 'Out of the Blue' van The Sound Approach, een samenwerkingsverband met als doel geluiden van WP-vogels te verzamelen en analyseren, waarin Arnoud van den Berg, *Lush*-parfumeur Mark Constantine en de Schotse Nederlander (of Nederlandse Schot) Magnus Robb een sleutelrol vervullen.

Een nieuwe en hooggewaardeerde 'column' verscheen in jaargang 21-23 van de hand van de in Belfast, Noord-Ierland, woonachtige Anthony McGeehan. Hij zette zijn in Birdwatch legendarische geworden 'Birding from the hip' voort in Dutch Birding met 'Total birding'. De titel was naar analogie van totaalvoetbal, 'we' speelden en wonnen in die tijd een beslissingswedstrijd tegen Ierland voor deelname aan het WK voetbal. Anthony gaf op humoristische en soms tekstueel onnavolgbare wijze commentaar op het Europese vogelen en vogelaarswereldje. Ook de rubrieken DB Actueel en de altijd op hoog niveau opererende 'Masters of Mystery' van het duo Nils van Duivendijk en Diederik Kok en vanaf jaargang 24 Rob van Bemmelen en Dick Groenendijk zorgden voor menig hoogtepunt.

Zowel kwantitatief – niet eerder hadden we zoveel bladzijden gehad met zoveel foto's als in deze periode – als kwalitatief was deze jubileumperiode van zeer hoog niveau. Voor de volledigheid: in jaargang 22 (2001) werd een 'inhaalslag' doorgevoerd – tot dan toe verscheen het laatste nummer van de jaargang altijd in de late winter of het vroege voorjaar omdat zo de waarnemingen van een kalenderjaar gelijkvielen met een jaargang. Dit wekte echter de indruk dat Dutch Birding achterliep op het publicatieschema en leidde regelmatig tot vragen. Door de laatste twee nummers van jaargang 22 tegelijk te versturen werd deze situatie bijgesteld. De laatste aflevering van die jaargang betrof de geweldige klauwieren-special van Tim Worfolk. Een leuk weetje is dat het vijfde nummer van jaargang 21 de 100e Dutch Birding was die op de deurmat plofte. Alle nummers van jubileumjaargang 25 (2003) verschenen met omslagfoto's van Ross' Meeuwen *Rhodostethia rosea* als hommage aan het reeds voor het allereerste nummer bedachte DBA-logo.

TABEL 1 Aantal pagina's en foto's per jaargang van Dutch Birding / number of pages and plates per volume of Dutch Birding

jaar / year	jaargang / volume	pagina's / pages	foto's / plates	aantal foto's per pagina / number of plates per page
1999	21	372	410	1.10
2000	22	362	352	0.97
2001	23	399	474	1.19
2002	24	402	389	0.97
2003	25	446	534	1.20

Zeldzame vogels in Nederland en Kenmerkengids

Zoals in de vorige aflevering al gemeld verscheen in april 1999 *Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1* van Arnoud van den Berg en Cecilia Bosman (21: 41-43, 1999). Deze uitgave, deel 1 van de nieuwe Avifauna van Nederland, was een groot succes en snel uitverkocht. Daarom volgde al in 2001 een herziene tweede druk waarbij van de gelegenheid gebruik werd gemaakt alles zoveel mogelijk bij te werken tot en met 2000 en extra foto's op te nemen (23: 118, 2001). In hetzelfde jaar verscheen ook deel 2 van de Avifauna, met dezelfde naamgeving als deel 1 en een vergelijkbare opzet en opmaak, geschreven door Rob Bijlsma, Fred Hustings en Kees Camphuysen. In dit deel kwamen de gewone en schaarse soorten aan bod. Deze dubbeluitgave bekroonde de langzame maar gestage toenadering die er in ruim 20 jaar tussen DBA en SOVON was ontstaan. Een volgend hoogtepunt was de uitgave in 2002 door de DBA van de *Dutch Birding Kenmerkengids*, geschreven door Nils van Duivendijk (24: 303, 2002) – zonder plaatjes en toch een geweldig (handig) boek.

Naamgeving en taxonomie

Deel 1 van de Avifauna betekende een nieuw ijkpunt als het gaat om taxonomie en naamgeving van taxa. Beslissingen van de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) (voor taxa op de Nederlandse lijst) of van de redactie (voor overige taxa) werden voortaan in elk eerste nummer van een jaargang gepubliceerd (24: 22-24, 2002, 25: 49-50, 2003), zodat binnen één jaargang de naamgeving of (onder)soortstatus niet veranderde – ook handig voor de jaarlijkse index!

CDNA

Met het voordeel van een net gereviseerde Nederlandse Lijst kon de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) onder voorzitterschap van Jan van der Laan veel tijd besteden aan andere belangrijke zaken. In het verleden had de CDNA perioden waarin de aansluiting met het veldvogelen niet optimaal was. Een prioriteit was daarom het verhogen van de transparantie rond de beslissingen. Karel Mauer legde de fundamenten voor het CDNA-handboek, waarna Jan de definitieve versie kon afronden. De handelswijze en procedures van de CDNA werden hierin vastgelegd. Daarnaast nam de commissie, geheel in de tijdgeest van ontluikend internet met de bijbehorende fora, veel tijd om uit te leggen waarom bepaalde besluiten waren genomen. Als commissie ontkomt je niet aan impopulaire beslissingen maar zelfs een argumentatie als 'de commissie vond dit geval uiteindelijk onvoldoende voor een eerste van Nederland' is beter dan helemaal geen argumentatie. In deze periode verlieten Karel Mauer, Kees Roselaar, Jelle Scharringa, Wim Wiegant en ten slotte in 2002 Ruud van Beusekom en Jan van der Laan de commissie. Aan het einde van 2003 bestond de CDNA uit de volgende leden: Theo Bakker, Max Berlijn, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretaris), Nils van Duivendijk (voorzitter), Teus Luijendijk, Roland van der Vliet (archivaris) en Pim Wolf.

DBA-vogeldagen

De DBA-vogeldagen in Utrecht gingen van hoogtepunt naar hoogtepunt, waarbij de bezoekersaantallen opliepen tot boven de 300. De goede samenwerking met SOVON kreeg sinds 1999 gestalte met een jaarlijkse SOVON-stand. Dat jaar hield Jon Dunn als buitenlandse gast maar liefst drie lezingen: over Amerikaanse zangers, 'stints and peeps' en Amerikaanse meeuwen. In 2000 werd voor het eerst een dubbelprogramma ingevoerd om de grote aantallen bezoekers te spreiden over twee zalen, met uitzondering van de hoofdlesing en het jaaroverzicht van Wim Wiegant. Buitenlandse sprekers waren Anthony McGeehan (zeevogels en zeevogelen in Ierland), Jari Peltomäki (mystery bird-competitie) en Mark Constantine (samen met Magnus Robb over vogelgeluiden). Dit was de laatste vogeldag die werd georganiseerd door Kees Tiemstra en zijn crew; hij had zich vanaf 1982 voor deze dagen ingezet. De buitenlandse gast in 2001 was Gabriel Gargallo, co-auteur van het baanbrekende boek *Sylvia warblers* (2001), die een lezing gaf over de determinatie en taxonomie van West-Mediterrane grasmussen *Sylvia*. De toevoeging van geluiden aan de mystery bird-competitie door Magnus Robb was geen noviteit, want Kees Hazevoet had op vogeldagen in de beginjaren van Dutch Birding al eens geluidencompetities gehouden. Wim Wiegant kende de 'gouden strop' als oeverprijs toe aan Hans ter Haar, die

391 Dutch Birding-vogeldag / Dutch Birding Day, 9 February 2002 (*Hans ter Haar*). Van links naar rechts / from left to right: Per Alström, Ian Wallace en Gijs van der Bent.

wijselijk het pand had verlaten voor het controleren van een zeer vage claim van een Roodkeellijster *Turdus ruficollis*... De editie van 2002 was een hoogtepunt; twee buitenlandse gasten van topkwaliteit, Ian Wallace met 'Birdwatching before birding' en Per Alström over herkenning en taxonomie van kwikstaarten, met veel aandacht voor alle verschillende taxa. Wim Wiegant ten slotte kreeg de zaal als een eigentijdse Wim Kan over-eind met een heuse zelfgemaakte carnavalskraker, waarmee de dag in perfecte samenzang eindigde. In 2003 vertelde Ricard Gutiérrez over Vale Pijlstormvogels *Puffinus mauretanicus* en Yelkouanpijlstormvogels *P. yelkouan*. Onze eigen CSI-birder Peter de Knijff had de klapper van de dag met een geweldig verhaal over het ontstaan van het grote meeuwencomplex, waarvan je bijna naar meeuwen zou gaan kijken...

Informatievoorziening

Piepergroep 2000

De situatie met vijf los van elkaar opererende piepergroepen was niet ideaal. Er was een tussenoplossing tot stand gekomen waardoor in ieder geval de pieperberichten tussen groepen 1, 2 en 3 half geautomatiseerd werden doorgezet. Deze oplossing was echter niet toekomstbestendig omdat deze niet kon worden uitgebreid. Daarom werd er al enkele jaren gediscussieerd over de samenvoeging van de verschillende piepergroepen. Toen er in de loop van 1998 een zesde groep leek te ontstaan werd de zaak stevig aangepakt en ontstond onder de projectnaam 'Piepergroep 2000' een serieus initiatief om de groepen bij elkaar te brengen. Aanvankelijk bestond deze groep uit de coördinatoren van de vijf piepergroepen, Jan van der Laan, Sander Lagerveld, Martijn Renders, Wim van der Schot en Michel Veldt aangevuld met Leo Heemskerk als de broodnodige technisch deskundige. Al snel werd duidelijk dat voor het integreren van de piepergroepen en het uitbreiden van de functionaliteit een investering moest worden gedaan, vooral in computers en programmatuur, die de draagkracht van de piepergroepen ver te boven ging. Hoewel er aanvankelijk enige aarzeling was om aansluiting te zoeken bij de DBA werd deze uiteindelijk toch gezocht en gevonden, waardoor ook de gewenste integratie met de vogellijn binnen de mogelijkheden kwam. Vogellijnbeheerder Remco Hofland, DBA-penningmeester Theo Admiraal en Teus Luijendijk sloten aan bij het project terwijl Wietze Janse niet lang daarna aanhaakte. Het nieuwe en uitdaginge van Piepergroep 2000 was niet zozeer dat de bestaande groepen werden samengevoegd tot één groep, maar vooral dat er een vergaande integratie plaatsvond tussen de beheerfunctie van de vogellijn, de inspreekfunctie en de module om de piepercodes in te voeren. Hierdoor werden semafoonberichten niet meer rechtstreeks ingetoetst maar eerst in een module, die vervolgens een playback gaf van het bericht zodat de piepende persoon een controlemoment had. Pas daarna werd het bericht door de module doorgezet naar KPN. Ook was het voor het eerst mogelijk aanvullende informatie in te spreken en de semafoonberichten en aanvullende berichten af te luisteren via de vogellijn. Bij elkaar

een aantal aanzienlijke verbeteringen ten opzichte van de oude situatie. De vogellijn draaide op een ms-dos pc die bij Hans Gebuis in huis stond, met allerlei beheersuitdagingen en -risico's. De nieuwe vogellijn-pc ging draaien in een professionele 'bunker' bij telecombedrijf Audiotech in Rotterdam, mede omdat daarmee op termijn ook de kans ontstond om de vogellijn over te zetten naar meer betrouwbare mainframe-systemen.

Een uitdaging van een andere orde was de handhaving van de kwaliteit van de informatie. Omdat de ruimte in de nieuwe piepergroep niet oneindig was, wilde men voorkomen dat er te veel mensen een semafoon zouden aanvragen die zelf geen berichten zouden bijdragen – de zogenaamde 'free riders' – ten koste van wel actieve vogelaars die nog geen semafoon hadden. Ook waren er natuurlijk enkele notoir onbetrouwbare waarnemers die de piepergroep liever buitenspel wilde houden. Hoe dit moest worden gerealiseerd was regelmatig onderwerp van discussie maar bij mijn weten heeft dit nooit tot een vorm van ballottage geleid.

Er werd in korte tijd veel werk verzet zodat al in de laatste Dutch Birding van 1998 een aankondiging werd gedaan dat er iets stond te gebeuren. In de zomer van 1999 kwam echter pas de formele aankondiging omdat er wat vertraging was opgetreden. De geselecteerde semafoon (die centraal zou worden ingekocht) was plotseling door KPN uit de handel genomen. Dit betekende dat er een nieuwe semafoon moest worden geselecteerd en getest. Uiteindelijk viel de keus op de SemaDigit 630 – daar zouden we nog meer van horen! In september van 1999 was het zover: de nieuwe semafoons konden worden afgehaald, samen met een nieuw blad met piepercodes en een uitgebreide handleiding. Ook kregen de semahouders een in strenge woorden opgestelde interne KPN-reparatie-instructie mee die moest voorkomen dat na een reparatie van een semafoon alle andere semafoons uit de lucht waren doordat de RIC-code was veranderd (zoals voorheen regelmatig gebeurde). De overgang verliep opmerkelijk vlekkeloos – technisch was het een echt succes en nog altijd een groot compliment aan Leo Heemskerk waard. Afgezien van wat incidentele klachten over niet ontvangen berichten draaide het nieuwe systeem als een zonnetje. Piepergroep 2000 was *alive and kicking* in september 1999 – dus ruim voor het geplande schema!

Piepergroep 2000 ging van start met Sander Lagerveld als voorzitter, Jan van der Laan voor techniek en inkoop, Michel Veldt als secretaris, Martijn Renders als penningmeester en Wietze Janse als beheerder van de codelijst. De codelijst was een waar kunststukje omdat in plaats van 30 namen en telefoonnummers opeens half vogelend Nederland een plaatsje moest vinden binnen de beperkingen van een dubbelzijdig A4-tje. De nummering van de soorten werd aangepast omdat een nieuwe WP-lijs werd gebruikt – soms ging het hierdoor bijna mis omdat een jarenlang vertrouwd nummer van een subzeldzaamheid ('heb ik al') nu opeens een megaknalder kon zijn. Als gevolg van de samenvoeging van de semagroepen werd de traditionele DBA-telefoonlijst overbodig – deze verscheen nog eenmaal in mei 2000.

Wat aanvankelijk blijkbaar minder soepel liep was de

392 Vogelaars bij Dwergaalscholver / birders at Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus*, Montfoort, Utrecht, 24 januari 1999 (Arnoud B van den Berg). Herkenbaar (rechts) onder anderen / recognizable (at right) amongst others: André van Loon (staand) en Jan Vanwynsberghe, Klaas Eigenhuis en Gerald Driessens (zittend) **393** Ferry Ossendorp bij plaatselijke snackbar / at local snackbar (with 'French fries Black-winged Kite' sign), Zwartemeer, Drenthe, 2 juli 2000 (Hans ter Haar)

menselijke component. De verschillende piepergroepen hadden duidelijk verschillende piepstijlen. Al in november 1999 kwam er een schrijven van het bestuur van de Piepergroep 2000 waarin de richtlijnen uit september werden aangescherpt. In de regelmatige nieuwsbrieven tot in 2001 bleef de discussie zichtbaar, daarna stabiliseerde de situatie zich. Natuurlijk ging het erom dat een piepje van een Bladkoning *Phylloscopus inornatus* in het najaar op Texel tijdens een werkweek niet door iedereen op prijs werd gesteld, terwijl nachtelijke piepjes van megasoorten in het buitenland ook niet altijd met enthousiasme werden ontvangen. In de praktijk viel het wat mij betreft absoluut niet op dat er 'verkeerd' werd gepiept, maar getuige de vele berichten waren er toch wat klachten.

Vervelender was dat bleek dat de SemaDigit een zwak piepertje was – een val van 30 cm hoogte kon de semafoon al fatale schade toebrengen. Gelukkig had Piepergroep 2000 goede afspraken gemaakt over ruilsemafoons en ondanks dat KPN zich aanvankelijk niet al te goed aan deze afspraken hield konden uiteindelijk de problemen worden opgelost. De SemaDigit werd opgevolgd door een meer betrouwbare Multitone – de semafoon die tot op de dag van vandaag dienst doet en het aanstaande einde van het piepertijdperk wel zal halen.

In maart 2002 gebeurde het onvermijdelijke – ondanks de ferme instructies werd er bij KPN een fout gemaakt bij een reparatie waardoor gedurende een week Jan van Laar de enige vogelaar was met een werkende semafoon, reden voor het bestuur om de reparaties nog strakker te reguleren. Goed beschouwd is dit het enige moment geweest in alle jaren dat de dienstverlening van het piepersysteem serieus is onderbroken, een zeer goede score voor een 'amateuristisch' (in de goede zin van het woord) systeem.

Dutch Birding-vogellijn

In september 2000 nam Remco Hofland na vijf lange jaren afscheid als vogellijnbeheerder. Hij had in 1995 de moeilijke taak om Hans Gebuis op te volgen en had deze uitdaging met inzet en energie tot veel meer dan een goed einde gebracht. In de loop der jaren ontwikkelde Remco een fijne neus om in het 'rijke aanbod' van waarnemingen het kaf van het koren te scheiden en hij perfectioneerde een uitgebreid vocabulair waarmee hij zeer genuanceerd onzekere of onwaarschijnlijke waarnemingen toch een plaatsje wist te geven op de lijn. Ook het vele onzichtbare werk van het registreren van de ingesproken berichten als hoeksteen voor de waarnemingenrubriek in Dutch Birding mag niet ongenoemd blijven. Door de combinatie van de vogellijn en de steeds beter wordende DBA-website en de niet aflatende inzet van Remco was de DBA dé plek om informatie over zeldzaamheden te vinden. De 'geest van Remco' bleef bij de vogellijn – het is zijn stem die je nog altijd hoort als je op de vogellijn een piepbericht afluistert. De taak van Remco werd overgenomen door Klaas Haas – waarover volgende keer meer.

Mobiele telefoons

De keuze van een mobiele telefoon en een mobiel net-

werk waren ondertussen voor vogelaars net zo vanzelfsprekend als die van een verrekijker of een telescoop, en kreeg in discussies net zo veel aandacht – zo niet meer. We vonden het zo langzamerhand niet meer dan normaal dat we *real-time* uit het veld op de hoogte werden gehouden van het reilen en zeilen van zeldzaamheden. Internet (maar nog niet mobiel) begon zijn belangrijke rol te spelen en e-mailgroepen sprongen als paddestoelen uit de grond. Al vanaf 1999 werden de semafoonmeldingen ook zichtbaar op de DBA-website, door een mooie module die was ontwikkeld door Pieter Gordijn (21: 306-307, 1999). In dezelfde tijd waren voor het eerst naast foto's ook geluiden te horen op de website. Aan het einde van deze periode kwamen er steeds betere webapplicaties beschikbaar waarmee 'communities' op internet zich konden organiseren en begonnen er diverse initiatieven om (niet alleen zeldzame) waarnemingen via internet te beheren en te delen. Er was een trend in twee richtingen: sites waar je alle waarnemingen kwijt kon en deze kon beheren en delen, en sites die vooral een regionale insteek hadden. De kiem van nu stevig verankerde websites als www.waarneming.nl en www.lauwersmeer.com ligt duidelijk in deze eerste jaren van het nieuwe millennium. Waar de DBA-site alleen gecontroleerde en van onzin gefilterde informatie doorgaf – en daarmee het 'kwaliteitsstempel van de DBA' eraan verbond, was de kracht van dit soort sites juist dat heel gemakkelijk waarnemingen en informatie konden worden gedeeld, en ook subzeldzaamheden konden worden gemeld. Ook al werd deze informatie soms 'niet gehinderd door enige kennis van zaken' dan was het voordeel toch dat alles sneller en door de laagdrempeligheid ook eerder door waarnemers op internet kon worden gezet, iets wat vooral beginners en vogelaars die niet primair in zeldzaamheden waren geïnteresseerd aansprak. De kwaliteit van de informatie nam ook gestaag toe omdat de fora een sterk zelfreinigend vermogen bleken te ontwikkelen en zo onzin of onbetrouwbare waarnemingen zelf begonnen te filteren. Als gevolg hiervan zien we aan het einde van deze periode een trend ontstaan waardoor niet alle informatie meer automatisch bij de DBA terecht kwam, en vogelaars op meerdere sites moesten kijken om een compleet overzicht te krijgen van wat er in het veld gebeurde.

Digitale fotografie

De belangrijkste ontwikkeling op het gebied van informatievoorziening (en documentatie) in deze periode is wat mij betreft de opkomst van digitale fotografie. Als ik mijn eigen vogeldagboeken als maatstaf neem dan is opvallend hoe snel deze ontwikkeling is gegaan. Eind 1999 vind ik in mijn dagboek de eerste afdruk van een digitale foto die ik van internet had gehaald – de Langstaartroodmus *Uragus sibiricus* op 31 oktober gefotografeerd door Hans Gebuis bij Hoek van Holland, Zuid-Holland. In mijn dagboek van 2000 zie ik al veel meer digitale foto's dan analoge afdrucken, terwijl in mijn dagboek van 2001 nog maar één ouderwetse afdruk voorkomt. Nogmaals een bewijs dat vogelaars opvallend snel nieuwe ontwikkelingen omarmen.

Foto's op internet waren aanvankelijk vooral gescan-

de dia's en afdrukjes. De eerste doorbraak op het pad van de digitale fotografie kwam voor veel mensen in de vorm van een digitale videocamera. De ontwikkelingen op het gebied van zoombereik en de opnamesnelheid waardoor bruikbare 'stills' konden worden gemaakt leidden in 1999 en 2000 tot een ruime keuze aan videocamera's met een consumentenprijs. In diezelfde tijd kwamen ook de eerste digitale fotocamera's binnen bereik van de niet-professionals – de Nikon Coolpix 990 en later de 995 waren zeer populaire modellen omdat de camera kantelbaar was waardoor de zon uit de nog redelijk primitieve schermpjes kon worden gehouden. Aanvankelijk waren deze camera's nog te duur (rond de 2000 gulden) zodat de keus vaak nog op een videocamera viel. Met het dalen van de prijzen en het toenemen van de resolutie verschoof de balans naar de digitale fotocamera's, vooral ook omdat de nieuwe generatie telescopen gecombineerd met kleine digitale camera's soms spectaculaire resultaten opleverden – het 'digiscopen' was uitgevonden. Al aan het einde van deze periode was het een uitzondering dat een zeldzaamheid niet op de een of andere manier werd gedocumenteerd met digitaal fotomateriaal. De invloed op het Nederlandse vogelen kan bijna niet worden overschat – een waarneming of claim van een zeldzaamheid werd vanaf 2000 steeds vaker ondersteund met beeldmateriaal dat onmiddellijk kon worden beoordeeld. In toenemende mate kon je al beeldmateriaal bekijken voordat je naar een soort vertrok – wat overigens niet altijd een onverdeeld genoegen is als het een zware soort betreft waarvan je nog maar moet afwachten of hij lang genoeg blijft zitten. Ook indirect was er een grote invloed op het Nederlandse vogelen – de overvloed aan beeldmateriaal leidde regelmatig tot discussies over herkenning in mailgroepen en internetfora waardoor kennis veel meer werd gedeeld dan voorheen. In het eerste artikel van deze reeks beschrijf ik dat we bij de vondst van de Kleine Spotvogel *Acrocephalus caligatus* op Terschelling, Friesland, in 1982 bij de determinatie werden gehinderd omdat er maar één matig zwart-wit fotootje beschikbaar was in de internationale tijdschriften. Terugkijkend is dat in amper 20 jaar wel een heel groot contrast met de overvloed aan beeldmateriaal op internet zoals die rond 2003 al beschikbaar was.

Wellicht door het aanbod van steeds actueler beeldmateriaal ontstond in deze jaren ook een trend dat steeds meer dagbladen en andere media regelmatig berichten begonnen te wijden aan soortenjagen of specifieke zeldzaamheden.

Club 450 io en Club 4500

De Club 450 io publiceerde in deze periode nog twee bulletins, nummer 7 in maart 1999 en nummer 8 in maart 2000. Bij nummer 7 was Teus Luijendijk als versterking aangetreden, naast de drie initiatiefnemers (Enno Ebels, Hans ter Haar en Gerard Steinhaus). Daarna trok Hans zich terug ('druk, druk, druk') en kwam Leon Edelaar bij de groep. Ondanks het verse bloed raakte het heilige vuur wat gedoofd en na 2000 verschenen geen bulletins meer. De overstap naar de DBA-website heeft de Club 450 io nooit gemaakt, hoewel dit een voor de

hand liggende stap zou zijn (geweest) om het gedachtegoed op laagdrempelige, flexibele en goedkope manier te blijven delen en actualiseren. Misschien pakt *the next generation* dit nog een keer op?

Het 'grote broertje' (want georiënteerd op de grote wereld) van de Club 450 io was de Club 4500, die medio 1998 was gestart door Marc Guyt, Roy de Haas, Jan van der Laan, Ed Opperman en Adri Remeeus. De Club 4500 had zich tot doel gesteld de reislust onder de vogelaars aan te wakkeren en hen zo goed mogelijk te informeren over de ontwikkelingen in de complexe wereld van de taxonomie. Tevens had de club zich de – naar eigen zeggen – ondankbare taak toebedeeld om de soortenlijsten van de Nederlandse vogelaars in kaart te brengen (om in de ranking te worden opgenomen was een minimaal aantal van 1500 soorten nodig). Bij het eerste nummer van Dutch Birding in 2001 werd het eerste 'Club 4500 bulletin' meegezonden, in een vergelijkbare 'basic' opzet als het bulletin van de Club 450 io.

De vogels, lijstjes en getallen

De trend van steeds meer vogels per jaar zette in deze periode duidelijk door. In 1994-98 werden gemiddeld 343 soorten per jaar gezien, met 1996 als topjaar met 356. De huidige periode tilde het gemiddelde naar iets meer dan 354 soorten, een stijging van ruim 11. Het topjaar werd 2000 met 360 soorten. Door de overvloed aan goede soorten beperk ik me in de jaaroverzichten noodzakelijkerwijs tot de meest zeldzame (alle soorten die vijf maal of minder zijn waargenomen) en tot gevallen die vanuit twitchersperspectief interessant zijn.

1999

We begonnen deze periode met een redelijk rustig jaar, door velen zelfs beschreven als een saai jaar. Dit illustreert hoe snel de ontwikkelingen de laatste jaren waren gegaan want er werden toch maar liefst 346 soorten vastgesteld. Ter vergelijking, het eerste jaar van de vorige periode, 1994, werd destijds bejubeld als het beste jaar ooit met 334 soorten! Wat wel een rol speelde was dat veel van de zeldzaamheden slecht of niet waren te twitchen wat de perceptie in het veld natuurlijk sterk beïnvloedde. We gingen voortvarend van start met de vondst op zaterdag 23 januari van de eerste Dwergaalscholver *Phalacrocorax* (toen *Microcarbo*) *pygmeus* bij Montfoort, Utrecht, in de uiterwaarden van de Hollandse IJssel. Wilco Stopendaal en Cees Tims vonden deze vogel na een door de mist afgebroken telling. Niet alleen de telling maar ook de Dwergaalscholver leek in mist te verdwijnen toen de vogel opvloog vlak nadat de eerste waarnemers waren aangekomen. Gelukkig werd hij enkele 100en meters verderop teruggevonden in een visvijver. Ook op 24 januari was hij daar nog maar een dag later bleek hij tot veler verrassing verdwenen. Het bleef meteen de enige nieuwe soort voor de Nederlandse lijst voor 1999. Een Jufferkraanvogel *Grus* (toen *Anthropoides*) *virgo* in een groep Kraanvogels *G. grus* langs Breskens, Zeeland, op 13 maart was weer brandstof voor de discussie rond de status van deze soort. De eerste roepende Ruigpootuil *Aegolius funereus* sinds 1987 was twitchbaar bij Norg, Drenthe, waar door Staatsbosbeheer

(SBB) excursies werden georganiseerd om hem te horen. Achteraf bleek dat in dit jaar ook bij Bakkeveen, Friesland, en in boswachterij Hapert, Noord-Brabant, roepende mannetjes waren opgenomen. Op 30 april hoorden de waarnemers op de telpost op de oostelijke Eemshaven, Groningen, een vreemd geluidje aankomen. Marnix Jonker maakte hiervan een geluidsopname. Het bleek een vrouwtjestypt Vink *Fringilla coelebs* te zijn met een groene rug. Op basis van veldnotities en de geluidsopnamen kon genoeg informatie worden verzameld om aannemelijk te maken dat het ging om een vrouwtje 'Afrikaanse Vink' *F. c. africana/spodiogenys*. Pas recent, nu er dankzij The Sound Approach meer bekend is over de herkenning van de verschillende Vink-taxa, kon worden vastgesteld dat op de geluidsopnamen een vluchtroepje voorkomt dat diagnostisch is voor Atlasvink *F. c. africana*. De vierde Rode Rotslijster *Monticola saxatilis* werd op 4 mei door Arie Ouwerkerk worden verzameld om aannemelijk te maken dat het ging om een vrouwtje 'Afrikaanse Vink' *F. c. africana/spodiogenys*. Pas recent, nu er dankzij The Sound Approach meer bekend is over de herkenning van de verschillende Vink-taxa, kon worden vastgesteld dat op de geluidsopnamen een vluchtroepje voorkomt dat diagnostisch is voor Atlasvink *F. c. africana*. De vierde Rode Rotslijster *Monticola saxatilis* werd op 4 mei door Arie Ouwerkerk gevonden en gefotografeerd bij het Oude Robbengat, Lauwersmeer, Groningen, maar was verdwenen voordat de aanstormende vogelaars ter plekke waren. Aan de overkant van de Lauwers in de Ezumakeeg, Friesland, wist ook de vijfde Witstaartkievit *Vanellus leucurus* op 7 juni alle vogelaars te ontwijken. Aart en Hennie Vink vonden op 12 juni tot hun verrassing een Dwergaalscholver in de Oostvaardersplassen, Flevoland, voor observatiehut 'de Zearend'. De vogel was de hele middag aanwezig en bood zo een goede herkansing voor de vogel van Montfoort. De afstand tot de vogel was groot maar toch lukte het Ferry Ossendorp wat bewijsplaatjes te maken – een van deze foto's haalde Dutch Birding (22: 131, plaat 108, 2000) en is mogelijk de 'slechteste foto' die ooit in het tijdschrift kwam. Hoewel het niet verbazingwekkend zou zijn dat beide gevallen dezelfde vogel betroffen besloot de CDNA beide gevallen apart te aanvaarden. Op 14 juni vond Theo Bakker een mogelijke Heuglins Meeuw *L. heuglini* bij vuilstortplaats Stainkoeln in Groningen, Groningen. De vogel werd de rest van die dag door enkele 10-tallen mensen gezien. De volgende dag werd er de hele dag voor niets gewacht en flink gemopperd over de gevolgen in het veld van de taxonomie van de grote meeuwen. Een citaat uit mijn dagboek vat de dag aardig samen: 'Je staat de hele dag voor niets naar een vuilnisbelt langs het Winschoterdiep te kijken in de hoop een nog niet bestaande soort te zien die je niet met zekerheid kunt herkennen. Gelukkig was het mooi weer.' Heuglins Meeuw staat ook vandaag de dag nog niet op de Nederlandse lijst – en de soortstatus is nog steeds omstreden. Een Steenarend *Aquila chrysaetos* was van 16 tot 19 oktober aanwezig op Terschelling maar bleek een echte *skulker* – hij kon door niemand worden getwicht. Gelukkig had Arie Ouwerkerk op 19 oktober zijn camera paraat om deze vogel voor het nageslacht vast te leggen. Vlieland, Friesland, deed een duit in het zakje in de vorm van de vangst van de derde Blauwstaart *Tarsiger cyanurus* in de Kroonspolders op 11 oktober. De vogel bleef daarna tot 17 oktober zo hardnekkig in de netten terugkeren dat de ringers besloten hem naar Lange Paal te verplaatsen; de vervolgens gewaarschuwde vogelaars hebben hem daar niet kunnen terugvinden. Terschelling zorgde voor wat voor ve-

len het hoogtepunt van het jaar was. Op 13 november bevond Erik van Winden zich op de Boschplaat voor een hoogwater telling georganiseerd door SOVON en rond het middaguur ontdekte hij hier een Forsters Stern *Sterna forsteri*. Dit zorgde voor een spectaculaire twitch naar een van de verst afgelegen plekken in Nederland. Er werd een boot gecharterd om vroeg te kunnen vertrekken vanuit Harlingen, Friesland, en na aankomst werd de volgende etappe per taxi afgelegd naar Oosterend. De derde etappe van deze triathlon was de 'koninginnenrit' met zware bepakkings over het onverharde en hobbelige pad, ook bekend als het 'abortuspad', naar de Boschplaat. Om de rit nog wat uitdagender te maken stond er een snijdend koude stevige oostenwind. De vogel werd door iedereen gehaald maar het was achteraf gezien nog spannend omdat hij niet lang na 14:00 al foeragerend in de richting van Ameland verdween en nooit meer werd teruggevonden. Mooi is het commentaar in het CDNA-jaarverslag 1999 over de fietstocht: 'It is here where the boys got separated from the men. In fact, the men were far behind...'. De derde Kleine Topper *Aythya affinis* werd op 15 december gemeld op het Haringvliet, Zuid-Holland, en pas in januari 2000 nog een keer gezien – het probleem was dat de vogel alleen met een bootexcursie zichtbaar was.

2000

Het nieuwe millennium begon met een knallend jaar waarin 360 soorten werden vastgesteld waarvan het merendeel goed twitchbaar was. Slechts twee soorten waren nieuw voor Nederland. Een hele serie tweede en derde gevallen zorgde voor flink wat nivellering in de Nederlandse twitcherslijsten: veel vlekjes uit het verleden konden worden weggewerkt. We begonnen het jaar met een flinke invasie van Sneeuwuilen *Bubo scandiacus* (toen *Nyctea scandiaca*) in Noord-Europa. Denemarken had er al 13 dus de verwachtingen waren hooggespannen. En ja hoor, op 17 februari kwam er bij Vogelbescherming een melding binnen van een vogel bij Amerongen, Utrecht. Inclusief schrijvende pers en TVploegen konden we allemaal aanschuiven bij een mooi exemplaar. Helaas bleek een paar dagen later dat de rechtmatige eigenaar de vogel was komen ophalen – dat hadden wij weer – in een invasiejaar een ontsnapte Sneeuwuil... De eerste echte soort kwam uit Kampen, Overijssel, waar Dolf Stomphorst op 19 februari vanuit zijn kantoor een wat vreemde meeuw ontdekte die hij voorzichtig als een Franklins Meeuw *L. pipixcan* determineerde. De vogel was tot en met 2 maart elke dag te bewonderen in de natte weilanden aan de westrand van de stad en deed later in maart nog enkele verrassingsbezoekjes. Mede door artikeltjes in de lokale en regionale pers was het steeds druk en wordt geschat dat 1000 tot 1500 vogelaars deze derde Franklins hebben bezocht. Het Sneeuwuilenverhaal kreeg toch nog een *happy end* op 8 maart toen Ralph Smits een exemplaar ontdekte vanuit hut 'de Zearend' in de Oostvaardersplassen. Hij werd diezelfde dag nog door heel wat mensen gezien maar door de afstand was het onmogelijk vast te stellen of hij tekenen van gevangenschap vertoonde. Gelukkig werd hij op 10 maart door een medewerker van SBB

394 Monniksgier / Cinereous Vulture *Aegypius monachus*, Tzummarum, Friesland, 14 juli 2000
(Arnoud B van den Berg)

395 Izabeltapuit / Isabelline Wheatear *Oenanthe isabellina*, IJmuiden, Noord-Holland, 23 september 2000
(Arnoud B van den Berg)

herontdekt langs het Jan van den Boschpad en kon worden vastgesteld dat hij 'koosjer' was. Tot 19 maart was het gezellig in Flevoland en ook de tv bleef niet achter zodat heel Nederland deze Harry Potter-uil kon zien. Op 17 april stonden alle telescopen gericht op een flatgebouw in Den Helder, Noord-Holland, waar Christophe Brochard laat in de avond ervoor een Alpenheggenmus *Prunella collaris* had ontdekt op zijn balkon (!). Na een hele dag wachten werd de zoekactie om 18:00 afgepiept en waren de laatste volhouders afgedropen. Alleen Roy Slaterus was er nog en toen hij na 19:00 zo'n beetje wilde vertrekken hoorde hij de vogel roepen en kwam deze aanvliegen. De rest van de avond was hij op en om het gebouw zichtbaar maar de volgende dag was hij gevlogen, tot grote teleurstelling van c 100 vogelaars die daar waren verzameld. Door het late tijdstip van terugvinden waren er slechts c 25 vogelaars in geslaagd deze derde Alpenheggenmus en de eerste sinds 1986 te halen. Dit was echter het jaar van de herkansingen – op 1 mei vond Guido Meeuwissen een vreemd uitziende vogel op een bunker in Formerum aan Zee, Terschelling. Doordat de vogel niet echt meewerkte duurde het pas tot in de middag van 3 mei voordat het bleek te gaan om opnieuw een Alpenheggenmus. Op 4 mei kregen de toegestroomde vogelaars daardoor binnen een maand een welkome tweede kans, hoewel je niet moest treuzelen want op 5 mei kon hij niet worden teruggevonden. De foto's van Dirk Moerbeek waren de eerste gedigiscopeerde plaatjes in Dutch Birding. Al enige tijd was een luid roffelende 'Groene Specht *Picus viridis*' aanwezig langs een bospaadje bij Oosterbeek, Gelderland. Begin mei realiseerde Piet Wiepkema zich dat het toch wel een vreemde Groene Specht was en samen met Stoffer Westerbrink werd de vogel gedetermineerd als Grijskopspecht *P. canus*. De waarneming werd ingesproken op de vogellijn en deze vierde en eerste twitchbare sinds 1982 werd met enthousiasme door vogelend Nederland begroet. Het bleek een echte standvogel want hij keerde ieder voorjaar terug (of bleef hier onopgemerkt jaar in

jaar uit) en was tot 2003 te zien. Een andere inhaler was de tweede Spaanse Mus *Passer hispaniolensis* die op 13 mei de Big Day van een van onze topteamsters ontregelde. Op zoek naar de hoognodige Rouwkwikstaart *Motacilla yarrellii* ontdekte een verblufte Leo Heemskerk dit mooie mannetje bij Camperduin, Noord-Holland. Nadat teamgenoten Roy de Haas, Jan van der Laan en Wil Leurs de vogel hadden gezien werd de vogel doorgepiept. Gelukkig voor het team bleef het tijdsverlies beperkt omdat vogelaars die aan de Hondsbossche Zeewering over zee keken snel ter plaatse waren. Weer een blijvertje was de derde Grijze Wouw *Elanus caeruleus* die door Martin Geertsema van SBB werd ontdekt in het Bargerveen, Drenthe. De aanwezigheid werd aanvankelijk niet breed gedeeld maar vanaf midden juni was het nieuws openbaar tot plezier van vele vogelaars en de lokale snackbarhouder van Zwartemeer. Zijn snackbar Food Planet 't Trefpunt serveerde een onweerstaanbaar 'patatje Grijze Wouw' [sic]. De vogel bleef tot maar liefst 23 augustus. Na het Vale Gieren *Gyps fulvus*-geweld van de voorgaande jaren was dit jaar Monniksgier *Aegypius monachus* aan de beurt. Op 13 juli was Jaap Feddema bezig met een broedvogelinventarisatie op de Bildtpollen bij Ferwert, Friesland. Een grote donkere vogel bij een dood schaap deed hem eerst aan een Zeearend *Haliaeetus albicilla* denken maar de overduidelijke gierenkop bracht hem thuis met een vogelgids in de hand snel op andere gedachten. Via een tussenpersoon kwam de waarneming bij de vogellijn terecht en kon de determinatie laat in de avond nog worden bevestigd. De volgende ochtend was het druk op de dijk en kon worden vastgesteld dat de vogel ongeringd was. Tussen 25 juli toen de vogel Friesland verliet en 18 augustus toen hij voor het laatst hoog opcircelend boven de Maasvlakte, Zuid-Holland, werd gezien deed hij een indrukwekkend rondje Nederland waarbij vier waddeneilanden en zo'n beetje alle Noord- en Zuid-Hollandse trektelpunten werden aangedaan. Op 22 juli voorzag Jan Wierda zijn succesvolle jaarlijstpoging van dit jaar

396 Turkestaanse Klauwier / Turkestan Shrike *Lanius phoenicuroides*, adult mannetje, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 2 oktober 2000 (Marten van Dijl)

van een extra uitroepteken door zelf de tweede Steltstrandloper *Calidris* (toen *Micropalama*) *himantopus* van Nederland te vinden in de Putten bij Camperduin. Helaas verdween de vogel over de Hondsbossche en werd die dag niet meer teruggevonden. Nadat noordelijk Noord-Holland de hele dag was afgezocht werd de vogel om 16:45 teruggemeld door Mark Renes op een bollenveldje langs de Belkmerweg tussen Sint Maartenszee en Callantsog, Noord-Holland. Ook nu vloog hij weer snel op waarna hij op een ander bollenveld bij 't Zand, Noord-Holland, werd teruggevonden door Sietse Bernardus en Jan Bisschop. Uiteindelijk liet hij zich op het eerste bollenveldje uitgebreid bekijken tot de volgende ochtend vroeg het waterpeil werd verhoogd en hij definitief verdween. Op 23 juli zagen Carl Derks en Bert Pieterse een adulte Lachmeeuw *L atricilla* op het Rutbekerveld bij Enschede, Overijssel. Dit betrof de eerste waarneming van 'Atze', die in vele landen in Europa zou worden gezien. Hij kreeg op 11 april 2001 in het Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Duitsland, kleurringen aangemeten waardoor hij individueel kon worden herkend. Bert de Bruin, Rommert Cazemier en Eric Koops vonden op 16 augustus de vierde Siberische Strandloper *C acuminata* voor Nederland, in het zuidelijke deel van de Ezumakeeg, Friesland. De vogel verdween zo snel dat zelfs vogelaars die in het noordelijke deel van de Keeg aan het vogelen waren hem misten. Nederlands eerste en tot dan toe enige Arendbuizerd *Buteo rufinus* stamde uit 1905; 95 jaar later werd er eindelijk weer één gezien. Hubert Tonino en Wies de Valk vonden hem op dinsdag 5 september langs de Praamweg, Flevoland, maar konden de determinatie mede door het erg slechte weer nog niet rond krijgen. De volgende dag was de vogel nu aanwezig maar ook toen stond de regen een definitieve determinatie in de weg. Op 7 september werd er voldoende gezien om redelijk zeker te zijn van de determinatie en werd het tijd om de waarneming in te spreken waarna Klaas Haas verschillende vogelaars vroeg om de vogel te bevesti-

gen. Op 8 september lukte dit niet door een combinatie van zware regen en verwarring over om welke vogel het ging. Pas op zaterdag 9 september, op de vijfde (!) waarnemingsdag, was het weer beter en vonden Wim Janssen, Aart Vink, Henny Vink en Wim Wiegant hem terug. Er werd alarm geslagen en in de loop van de dag kon de determinatie van deze moeilijke vogel door de toegestroomde meute stap voor stap worden bevestigd. Op zondag schroefde de vogel om 11:00 hoog op en werd niet meer terug gezien. Zonder het volharden van de vinders om de determinatie rond te krijgen en het volhouden van de terugzoekers had dit geweldige geval gemakkelijk aan onze neus voorbij kunnen gaan. Dirk Moerbeek en Roy Slaterus ontdekten in de middag van 22 september de tweede Izabeltapuit *Oenanthe isabellina* op het parkeerterrein bij het Kennemermeer te IJmuiden, Noord-Holland. Deze fantastische vogel was zeer vertrouwelijk en zocht de fotografen regelmatig op. Het tweede Deception Tours-weekeinde op Vlieland zorgde voor heel wat verwarring op naburig Texel waar de vogelweek net was begonnen. Op 30 september werd op Vlieland een Torenavalk *Falco tinnunculus* met enkele kenmerken van een Kleine Torenavalk *F naumanni* heel voorzichtig doorgepiept om de mensen te waarschuwen dat er mogelijk iets gaande was. Aan de overkant leidde dit natuurlijk tot wat alertheid en er werden voorlopige afspraken gemaakt om eventueel over te steken als het nodig zou zijn. De volgende dag werd de vogel nog steeds gezien en ondanks diverse foute kenmerken wat al te enthousiast met een '4' ('vrij zeker') gepiept door iemand die al van Texel was gekomen – de rest van Texel was daarna niet meer te houden. 'Meanwhile, back at the ranch' werd er door Ingmar van der Brugge in het Noordhollands Duinreservaat bij Castricum, Noord-Holland, een echte goede soort gevonden, een eerste-winter 'izabelklauwier' *Lanius*, die op de pieper kwam toen de Texelaars net op Vlieland aankwamen, terwijl de Vlielanders massaal vertrokken naar Castricum. Of de Texelaars de bewuste Torenavalk nog hebben gezien is mij onbekend, maar Deception Tours werd op eigen terrein volledig weggevoeld. Een regenfront trok van zuidwest naar noordoost over Nederland en bereikte Vlieland in de middag. Het regende niet alleen water maar ook vogels. In korte tijd werden er twee Dwerggorzen *Emberiza pusilla* en een Bosgors *E rustica* gevonden. 14 'Texelaars' namen de kans om met de reguliere Vliehors-express terug te gaan naar het pontje richting Texel. Toen de wagen op de Vliehors een korte technische stop moest maken ontdekten Bart Brieffies, Peter Meininger en Peter de Vries die achterin zaten en dus vrij zicht naar buiten hadden als klap op de vuurpijl een adulte izabelklauwier. De 14 klommen met volle bepaking over de verbouwerde toeristen en bleven achter in de wind en regen midden op de Vliehors om de vogel te beschrijven en te proberen vast te houden voor de overige 50 mannen die later met de Vliehors-express zouden aankomen. De vogel verdween echter in zuidwestelijke richting. Ondertussen was de izabelklauwier bij Castricum in de stromende regen weggekropen in een struik maar werd afdoende op video vastgelegd om later herkend te kunnen

worden; de volgende dagen was hij ook nog aanwezig en werd mooi gefotografeerd. Op Texel had Harm-Jan Wight ondertussen tot opluchting van velen de van Vliehors overgevlogen adulte izabelklauwier teruggevonden bij het Reddingsboothuis. De vogel verplaatste zich in de loop van de dag naar de tuintjes waar hij zich tot 6 oktober liet bewonderen. De izabelklauwieren-taxonomie en -herkenning was recentelijk in beroering gebracht en de laatste Dutch Birding van 2000 betrof de zeldzaam goed getimede klauwier-special. Nadat alle stof was opgetrokken staat de Castricum-vogel nu te boek als de derde Daurische Klauwier *Lisabellinus* en de Texel-vogel als eerste Turkse Klauwier *L.phoenicuroides*, dus achteraf als een nieuwe soort voor Nederland. Toch lekker op Vlieland ontdekt! Nog een Izabeltapuit werd op 14 oktober gevonden door Marc van der Aa op Schiermonnikoog, Friesland, in de omgeving van de Kooiboerderij. Deze bleef tot 25 oktober en trok ondanks de IJmuidense vogel drie weken eerder toch een ruime schare bewonderaars. De Kleine Torenvalk werd in 2000 alsnog aan de Nederlandse lijst toegevoegd doordat een verzwakte vogel op 5 november werd binnengebracht in het Vogelasiel Bergen in Bergen, Noord-Holland, en vrijwel meteen overleed. Hij werd pas herkend toen hij werd geanalyseerd door Wouter van Gestel bij de afdeling Dierwetenschappen van de Wageningen Universiteit die alarm sloeg bij Hans ter Haar die op zijn beurt Wim Wiegant als dichtbij wonende vogelaar vroeg de determinatie te bevestigen. Waarmee heel passend de 'daders' uit 'het dossier Kleine Torenvalk' toch nog een bescheiden bijdrage leverden aan de entree van deze soort op de Nederlandse lijst. In november en begin december werden maximaal vijf Brilzee-eenden *Melanitta perspicillata* gezien bij paal 18 op Terschelling, nog steeds de enige meervoudige waarneming.

2001

Het is niet zo gek dat 2001 wat bleek afstak tegen 2000. Toch werden twee nieuwe soorten aan de Nederlandse lijst toegevoegd terwijl de teller doorliep tot 355 soorten, een zeer respectabel aantal. De opwinding in het veld was echter beduidend minder omdat de meeste knallers aan onze neus voorbij gingen. Na een gemakkelijke winter met veel zwemvliezen en twitchbare Bastaardarenden *Aquila clanga* bij Alphen aan den Rijn, Zuid-Holland, en in de Lauwersmeer, Groningen/Friesland, begon het echte werk op de Maasvlakte. Leon Boon, Mark Bot en Sander Bot vroegen op 24 maart een onbekende vogelgroep of ze wat hadden te melden. Achterloos werd er gezegd dat ze net een Provençaalse Grasmus *Sylvia undata* hadden gezien. Na lang zoeken werd deze vierde voor het land teruggevonden. Hij was ook de volgende dag nog aanwezig, werd ruim getwicht en zorgde voor een unieke gebeurtenis door tussen de benen van Eddie Nieuwstraten door te vliegen. Bij mijn weten de eerste en enige keer dat een vogelaar werd gepoort door een nieuwe soort – Panna! Alweer de vijfde Witkeelgors *Zonotrichia albicollis* wist op 30 april net als zijn voorgangers alle belangstellenden te ontwijken, dit keer door op Rottumerplaat, Groningen, te gaan zitten. Deze su-

persoort moeten we toch een keertje in beeld krijgen? Ook de eerste (en inmiddels niet meer enige) Huisgierzwaluw *Apus affinis* ging aan onze neus voorbij. Arie Ouwerkerk ontdekte deze zeldzaamheid in een laagvliegende groep Huiszwaluwen *Delichon urbicum* en Boerenzwaluwen *Hirundo rustica*. De vogel won na ruim een uur ter plaatse te zijn geweest steeds meer hoogte en verdween uiteindelijk uit beeld. Heel wat mensen zaten al in de auto toen het bericht doorkwam dat hij was vertrokken. Op basis van de twee gepubliceerde foto's is dit niet door de waarnemer ingediende geval in 2008 alsnog door de CDNA beoordeeld en geaccepteerd. Laat in de avond van 24 mei zagen Hans van Oosterhout en Michiel Visser een prachtige adulte Aasgier *Neophron percnopterus* over hun hoofd vliegen bij Epen in Zuid-Limburg. De volgende mistige ochtend kreeg een 30-tal vogelaars deze fraaie nieuwe soort in beeld terwijl hij opschroefde en in noordelijke richting verdween. De vogel kon nog enkele kilometers worden gevolgd maar verdween uiteindelijk, tot frustratie van de vele laatkomers en thuisblijvers. Op 23 juni was het vroeg raak. Rob van Bemmelen, Swen Rijnbeek en Marcel Scholte stopten op weg naar Drenthe even bij de Trekvogel, Almere, Flevoland, om twee Kleine Zilverreigers *Egretta garzetta* te bekijken. Ze mochten vogelend Nederland wakker piepen met de zesde Witstaartkievit. Helaas vloog deze vogel na een kwartier laag weg naar het zuidwesten, parallel aan de Oostvaardersdijk. Omdat hij leek te landen werd besloten langs de dijk te lopen om de plasjes van de kwelzone te controleren. Ondertussen waren Hans ter Haar, Ferry Ossendorp en Laurens Steijn, die ook op weg waren naar Drenthe, afgeslagen naar Flevoland. Er werd gestopt bij de eerste plasjes langs de dijk en Laurens die als eerste uit de auto was zag al met het blote oog dat er een bijzondere plevier liep. Haastig werden de telescopen opgezet en kon de eerste indruk worden bevestigd – er liep een Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii*! De wandelaars hadden van afstand de vogel ook al in beeld en belden om bevestiging – ze konden hun ogen niet geloven natuurlijk! De Witstaartkievit werd niet meer gezien maar de Woestijnplevier was een zeer populair uitje tot hij op 27 juni verdween. Vanaf 3 juli zorgde een groep van 18 Vale Gieren voor spektakel. Hoewel de rondcirkelende groep 'grote vogels' door diverse waarnemers op verschillende plaatsen werd opgemerkt was het Jan van der Laan die als eerste de alarmbellen deed afgaan. Hij had vanuit een intercity op topsnelheid met het blote oog een deel van de groep zien vliegen. Uiteindelijk kwamen ze aan de grond bij Noordwijk, Zuid-Holland, en gingen slapen in verschillende populieren. De volgende ochtend verzamelden de gieren zich in een weiland tot ze opvlogen en in zuidelijke richting verdwenen, waarna ze boven verschillende plekken in Zuid-Holland werden gezien. Op 5 juli bleek de groep te zijn terechtgekomen in de duinen bij Westenschouwen, Zeeland, waar de vogels tot 9 juli bleven. Op die dag verdwenen ze naar het zuidoosten en een deel van de groep is nog boven Noord-Brabant gezien. Alle commerciële tv-zenders en de schrijvende pers besteedden ruim aandacht aan deze spectaculaire vogels. Op basis van de

afgelezen (kleur)ringen van twee exemplaren werd vastgesteld dat ze afkomstig waren uit Spanje. Heel wat vogelaars hadden lang moeten wachten op een twitchbare Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis*: Ruud Brouwer vond een exemplaar op 20 september in de boomsingels aan de zuidkant van Petten, Noord-Holland, dat tot maar liefst 1 oktober bleef. Ook al was het de 16e, het was pas de tweede veldwaarneming... Ferry Ossendorp en uw correspondent vonden op 28 september een fraaie juveniele Steppekiekendief *Circus macrourus* die dit verslag haalt omdat het achteraf voor heel veel mensen een nieuwe soort betrof nadat de voorjaarsvogel eerder dit jaar tussen Wassenaar en Den Haag, Zuid-Holland, niet langer aanvaardbaar bleek. Vanaf Texel werd voor de vogelweekbezoekers een dagtocht naar deze tot en met 3 oktober blijvende vogel georganiseerd. Het was de voorbode van een hele serie waarnemingen waarvan er uiteindelijk vier aanvaardbaar bleken en vormde onderdeel van een forse influx van deze soort in met name Scandinavië. De vijfde die voor dit jaar werd aanvaard was een voorjaarsvogel over de Knardijk die later nog de revue passeert. De eerste twitchbare Siberische Boompieper *Anthus hodgsoni* sinds 10 jaar werd op 2 oktober gevonden door Arjen van Gilst tijdens zijn werk aan het tracé voor de Noordelijke Randweg bij Den Haag, Zuid-Holland, en bleef tot 5 oktober. Voor een hele generatie vogelaars was dit de eerste kans deze soort op de lijst te krijgen. Hoe een zaal vol theaterbezoekers in Rotterdam op de hoogte werd gebracht van deze vogel kun je nalezen in het verhaal van Kees Bode van de band De Kast in het 'smoelenboek'. Een Roodoogvireo *Vireo olivaceus* werd op 13 oktober geringd op Schiermonnikoog. Op 17 oktober werd de vierde Struikrietzanger *A dumetorum* gevangen in de Kennemerduinen, Bloemendaal, Noord-Holland. Door extreem weer voor Newfoundland, Canada, namen diverse Sneeuwuilten boven de oceaan toevlucht tot schepen. Een van deze schepen had op een gegeven ogenblik 50 exemplaren aan boord. Eind oktober begonnen deze schepen West-Europa te bereiken waarna enkele in vogelasieles terecht kwamen en andere vrij rond gingen vliegen. Onze vriend 'Atze' kwam weer voorbij op 27 oktober: deze Lachmeeuw werd met ringen en al gezien in de Bijland, Gelderland, door Arjen Poelmans. Geheel in stijl sloot het jaar af met een vangst, weer in het Groene Glop op Schiermonnikoog, op 5 november: ook de vierde Blauwstaart ging aan onze neus voorbij.

2002

In 2002 zette de trend van 2001 door: redelijk veel soorten (353), maar veel van het lekkers was niet haalbaar. Wel waren er drie nieuwe soorten en weer een serie tweede en derde gevallen, net als in 2001. Het hoogtepunt van de late winter was een moeilijke maar uiteindelijk twitchbare Steenarend in Drenthe. De eerste melding van deze roofvogel kwam van Richard Ubels die hem ten zuiden van Norg had gezien op 4 februari. Bijna twee weken later, op 16 februari, zag Jan Lok hem terug bij Norg en Roef Mulder kon deze waarneming bevestigen en wereldkundig maken. Het duurde weer bijna twee weken tot hij op 2 maart c 10 km verderop

werd teruggevonden. Nog een week later was hij eindelijk een weekinde lang massaal te bezoeken. De vierde Kleine Topper werd op 24 mei gevonden door Martin Olthoff op de Vloevelden van de Suikerunie bij Hoogkerk, Groningen. Door een bezoekregeling was deze twitchbaar tot en met 27 mei. Een groep Vale Gieren maakte in mei weer een zwerftocht door de Lage Landen, te beginnen in het noorden van het land en eindigend in Vlaanderen, maar de echte klapper kwam op 2 juni in de vorm van de eerste telbare Lammergier *Gypaetus barbatus*. De eerste melding kwam uit Flevoland waar Belgische vogelaars hem in noordelijke richting over de Oostvaardersplassen zagen vliegen. Rutger van Ouwerkerk en Reinoud Vermoolen, bij Castricum op zoek naar een Roodmus *Carpodacus erythrinus*, zagen hem rond 12:00 cirkelen tot hij in noordelijke richting vertrok. Een half uur later werd hij boven Hargen, Noord-Holland, gezien en uiteindelijk belandde hij in de Slufter op Texel. Hier kon deze ongemarkeerde vogel de volgende dag worden getwicht door een enthousiaste menigte. Op 4 juni vertrok hij weer in zuidelijke richting. Op 9 juni vond Tim den Ouden op het strand bij de Wassenaarse Slag, Zuid-Holland, een grote stern met oranje snavel die achtereenvolgens als Koningsstern *S maxima*, Bengaalse Stern *S bengalensis* en Sierlijke Stern *S elegans* werd doorgepiept. Dit was genoeg om op deze warme dag hele groepen met optiek beladen vogelaars tussen de badgasten door te laten rennen. Omdat de vogel grofweg tussen Den Haag en Katwijk heen en weer vloog was het een lastig beest en niet iedereen slaagde er in hem in beeld te krijgen. Op 10 juni vloog hij langs Noordwijk, Zuid-Holland, naar het noorden en later die dag ontdekte Ruud Brouwer hem in de Putten bij Camperduin. Zoals de verwarring rond de herkenning al doet vermoeden is de identificatie niet verder gekomen dan 'oranjesnavelige stern', ook al zou het iets kunnen betekenen dat er in dezelfde periode elders in West-Europa meldingen van Sierlijke Sterns waren. Pas als de herkenning van hybride sterns wat duidelijker wordt is er misschien ooit een definitieve uitspraak te doen. Een overvliegende onvolwassen Stepparend *Aquila nipalensis* werd op 15 juni gefotografeerd door Jurjen Koerts bij de Zouweboezem, Zuid-Holland. Op zich al opmerkelijk, want er waren op dat moment slechts twee gevallen van deze soort. Nog opmerkelijker was dat dezelfde waarnemer ook foto's bleek te hebben die hij op 31 mei 1998 van een andere Stepparend bij Verdeek in Waterland, Noord-Holland, had gemaakt. Op 19 juni werd door medewerkers van het Zuid-Hollands Landschap een Witstaartkievit gevonden voor de schuilhut van vogelpas Middelblok bij Gouderak, Zuid-Holland; dit werd doorgegeven aan Arjan Boele en hij vond hem snel terug. Jammer genoeg vloog de vogel al weg toen er nog maar drie mensen waren aangekomen. Hij werd teruggevonden in de ochtend van 4 juli door Bas de Bruin tussen Nieuwendijk en Zuid-Beijerland in de Hoekse Waard, Zuid-Holland, en was hier goed twitchbaar tot hij in het begin van de avond plotseling uit beeld vloog naar Tiengemeten. Op 5 juli werd hij nog kort gezien en gefotografeerd door Jonas Dillen, Ignace Ledegen en Joachim Teunen in het

Stinkgat, Zeeland. Deze waarnemingenreeks betekende dat deze soort in vijf opeenvolgende jaren was gezien. Rob Sponselee twichtte op 5 juli de Amerikaanse Goudplevier *Pluvialis dominica* die de dag ervoor was ontdekt door Mark Hoekstein en Pim Wolf op een akker bij Wissenkerke, Zeeland, toen hij op afstand een vrij kleine en donkere meeuw ontdekte. Het bleek om de vierde (vrijwel adulte) Franklins Meeuw te gaan. In de loop van de dag lukte het diverse mensen beide Amerikaanse dwaalgasten in één telescoopbeeld te krijgen. De meeuw werd de volgende middag voor het laatst gezien. De tweede Turkestaanse Klauwier was van 13 tot 27 augustus te bewonderen in de Bleekersvallei op Texel. Dit was alweer de vijfde 'izabelklauwier' voor het eiland! De derde Havikarend *A fasciata* (toen *Hieraetus fasciatus*), een overvliegend juveniel exemplaar, werd door Lieuwe van Welie gefotografeerd op 15 augustus: weer op Vlieland, net als de vorige. Het duurde even voor de soort op basis van de foto's kon worden herkend. Onafhankelijk zag Willem van der Waal dezelfde vogel op 16 augustus en Rob Olivier stak als enige (!) over en wist hem op 18 augustus boven de Kroonspolders in beeld te krijgen. Op zondag was het opeens wel druk met vogelaars maar toen was hij gevlogen (een Havikarend zou voorafgaand aan deze waarneming van 12 juni tot 15 juli op de Boschplaat op Terschelling hebben gepleisterd maar is nooit ingediend). De goede soorten van de herfst hingen in netten, of kwamen op een andere manier in handen terecht, vlogen voorbij op zee of vervlogen als een droom bij het wakker worden. Kortom: ze zaten er wel maar we zagen ze niet. We begonnen met het missen van drie *Locustella*'s. Fred de Koning mocht op 20 september de derde Kleine Sprinkhaanzanger *Locustella lanceolata* ooit uit het net van de ringbaan in de Amsterdamse Waterleidingduinen bij Zandvoort halen. Dit was na twee vondsten de eerste levende. De dag erna was het feest op de baan van Vogelringstation Castricum. Luc Knijnsberg, Richard Reijnders en Jos Vroege haalden de tweede Siberische Sprinkhaanzanger *L certhiola* voor Castricum en Nederland binnen. Een paar dagen later, op 27 september, werd Richard Reijnders niet geloofd toen hij aan kwam lopen met de mededeling dat hier weer een exemplaar in het net hing; het bleek geen grap. Een Dwerguil *Glaucidium passerinum* klopte op 4 oktober hard tegen het raam van het huis van de familie Deinum bij Suameer, Friesland. Versuft werd de vogel opgeraapt, gefilmd en genoteerd als Steenuil *Athene noctua* voordat hij plotseling weer bij kennis kwam en wegvloog. De juiste identiteit werd achterhaald dankzij een fotocursus waarvan leider Dries de Vries, toevallig ook een vrijwilliger van de werkgroep Kerkuilen Friesland (WKF), argwaan kreeg en de foto doorstuurde naar Jan de Jong, die de vogel op naam wist te brengen. Op 7 oktober liep Wim Janssen tijdens de Texel-week terug naar zijn huisje in bungalowpark Slufterduin toen hij plotseling oog in oog stond met een Geelsnavelkoekoek *Coccyzus americanus* die voor hem in een boom zat. Wim probeerde Hans Gebuis te bellen die 20 m verder in het huisje was maar die kwam net uit de douche en moest nog iets aantrekken (waarom eigenlijk, Hans?).

Hans stond 2 min later bij de vogel, maar kon hem pas zien toen deze zich verplaatste. De koekoek vloog steeds een ruime afstand en was in zit nauwelijks te bekijken. Uiteindelijk stonden na een piep 100en mensen op het bungalowpark maar de vogel werkte niet mee en liet slechts enkelen een glimp opvangen als hij naar een andere boom vloog, en daarbij chaotische tafereelen veroorzaakte bij de vogelaars. Het gevolg was een te summiere beschrijving en daarom heeft de CDNA dit geval niet aanvaard. Op 7 november keken Mark Hoekstein, Sander Lilipaly, Johannes Luiten en Pim Wolf over zee bij Westkapelle, Zeeland, en kregen een Wilsons Stormvogeltje *Oceanites oceanicus* zo mooi voorbij dat de resulterende beschrijving het CDNA overhaalde om het als eerste geval te aanvaarden. Toch een kleine trendbreuk? De 40e Alpengierzwaluw *Apus melba* was eindelijk eens een twitchbare (de vorige twitchbare was op 28 oktober 1987 ontdekt en voor een halfjevoelukkigen de volgende dag zichtbaar). Deze vogel werd voor het eerst op 10 november gemeld door Robert Keizer bij Elst, Utrecht. Op 11 november werd hij gezien boven Wageningen, Gelderland, door Herman van Oosten en Martijn Salverda. Inmiddels was bekend geworden dat hij al vanaf 8 november door Marc Maas in de gaten werd gehouden en dat hij sliep in het gebouw van Rijnvallei aan de Rijnhaven. Omdat de vogel de dagen erna trouw hetzelfde patroon volgde konden 100en mensen de soort eindelijk aan hun lijst toevoegen. Het was echter al laat in het seizoen en de vogel verzwakte om uiteindelijk op 4 december van zijn bed te worden gelicht en na een goede verzorging in juni 2003 te worden vrijgelaten in Zürich, Zwitserland. Terug naar de netten: deze keer vogelringstation Cornelis van Lennep te Bloemendaal, waar Erik Maassen, zijn zoon Jelle en Patrick Bergkamp op 24 november de derde Mongoolse Pieper *Anthus godlewskii* vingen. Een fraai eerste-winter mannetje Zwartkeellijster *T atrogularis* werd door Piet de Bruin ontdekt en was van 15 tot 25 december aanwezig in Harlingen.

2003

Dit jaar was zoals al genoemd het jaar van de zeldzame ondersoorten – maar ook veel meer dan dat. Maar liefst vijf soorten waren nieuw en het totaal kwam uit op 359, een respectabel aantal. Cock Reijnders maakte op 9 januari na een koude nacht een winterse fietstocht met zijn vrouw in de duinen bij Castricum. Toen Cock zijn vrouw een mannetje Tafeleend *A ferina* wilde laten zien kreeg hij een vogel in beeld met een wel erg lange donkere snavel. Grote Tafeleend *A valisineria* was natuurlijk de voor de hand liggende conclusie maar Cock wilde een mogelijke hybride uitsluiten. Omdat ook de mobiele telefoon niet mee was genomen besloten ze naar huis te fietsen waarvandaan de vogel als zeker werd doorgepiept en de twitchers stroomden toe. Na uren geduldig kijken, fotograferen en filmen werd de volgende dagen vastgelegd dat de vogel ongeringd was, dus niets stond aanvaarding als nieuwe soort meer in de weg. Sindsdien is hij bijna elke winter teruggekeerd. Pas in 2008 bleek dat hij een restant van een wingtag op de vleugelboeg draagt. Hoewel de betekenis hiervan nog

397 Bairds Strandloper / Baird's Sandpiper *Calidris bairdii*, adult, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 8 augustus 2003 (René Pop)

onduidelijk is – dergelijke wingtags zouden alleen gebruikt worden voor veldonderzoek en dus kunnen wijzen op een wilde vogel – zal de status van de vogel opnieuw door de CDNA moeten worden beoordeeld. Onze nationale zwemvlesoloog Max Berlijn had op 19 februari na jaren groepjes duikeenden afkijken eindelijk succes. Bij de Scheelhoek, Zuid-Holland, was een Sneeuwgans *Anser caerulescens* voor het grijpen tijdens een lunchuurtje. Een onbezonnen keuractie met de auto op een onverhard weggetje eindigde bijna in de sloot. Nog van de schrik bekomend bekeek Max een groepje eenden in die sloot en vond pardoes de vijfde Kleine Topper. Dit mannetje bleef tot 24 februari, soms in de sloot maar vaker buitendijks op het Haringvliet. In de Eijsder Beemden, Limburg, maakte Paul van Engelshoven met zijn nieuwe digitale camera op 1 maart zijn eerste foto's van een prachtige adulte Dwergaalscholver. Omdat hij dacht met een Kuifaalscholver *P aristotelis* van doen te hebben werd hier verder geen ruchtbaarheid aan gegeven (gewone soort in Limburg...?). Ben Gaxiola maakte de volgende middag een *sentimental journey* naar zijn voormalige *local patch* en kon zo deze vierde ooit helemaal zelf (her)ontdekken. Tot 26 maart kon de vogel worden bewonderd maar het was vaak een lastige klus om hem te vinden, ook omdat hij regelmatig verkaste naar een plas over de Belgische grens. Op 4 april vond Hugo van der Slot langs de Sluiterweg op de Maasvlakte een mannetje Vink waarvan hij zich realiseerde dat het een 'Afrikaanse Vink' kon zijn. De ge-waarschuwde Pim Stins was het met Hugo eens en gaf

de waarneming door per semafoon. De rest van de dag kon de vogel niet worden teruggevonden maar de volgende ochtend zat hij er weer en werd zo uitgebreid gedocumenteerd dat hij als de tweede Atlasvink kon worden aanvaard. Neeltje Jans in Zeeland, en meer precies het voormalige werkeiland Noordland aan de Oosterscheldekering, was *the place to be* op 1 mei. Pim Wolf ontdekte hier in een flinke groep meeuwen de eerste Audouins Meeuw *L audouinii* die lang genoeg bleef zitten voor vogelaars in de buurt maar, ondanks de goede organisatie ter plekke om verstoring te voorkomen, plotseling opvloog en verdween in zuidelijke richting. Ongeveer 20 waarnemers waren op tijd, waarvan enkelen alleen nog om de vogel te zien verdwijnen. In het eerste kwartier na het opvliegen arriveerden 10-tallen vogelaars – we waren allemaal zo dichtbij... Een paar dagen later dook dezelfde vogel op aan de zuidkust van Engeland als nieuwe soort voor de Britse lijst. Hier bleef hij natuurlijk wel dagenlang zitten... De derde Oostelijke Blonde Tapuit *O melanoleuca* was een eerste-zomer mannetje dat op 4 mei werd gevonden door Casper Kraan bij de Petten op Texel. Door het mooie weer en wat andere leuke soorten was het druk met vogelaars op het eiland, dus vlak nadat Arend Wassink de soort had doorgegeven stonden al 10-tallen blij vogelaars bij de plek. Op 8 mei werd een dode Dwergooruil *Otus scops* gevonden tussen Starum en Warns, Friesland. Daarna was het weer tijd voor de Maasvlakte waar Leon Boon en Willem van Rijswijk op 30 mei de eerste Woestijnvink *Bucanetes githagineus* vonden. De vogel maakte het

398 Blauwe Rotslijster / Blue Rock Thrush *Monticola solitarius*, mannetje, Westkapelle, Zeeland, 20 september 2003 (Leo J R Boon/Cursorius)

voor de aanstormende meute nog even spannend door zich te verstoppen maar uiteindelijk werd hij teruggevonden en door de meer dan 200 toegestroomde vogelaars bekeken. In de loop van de middag werd hij wat vliegerig en na 16:00 is hij niet meer teruggevonden. Jan van der Laan had om 11:30 naar Sander Lagerveld gebeld om te vragen of hij kon meerijden. Sander bleek met Bas van den Boogaard en Laurens Steijn op een berghelling in Zwitserland te lopen en de drie besloten halsoverkop naar hun auto te rennen en ondanks noodweer direct 'laagvliegend' over de Duitse Autobahn terug te rijden. Al om 19:30 waren ze op de Maasvlakte, waarmee ze met verve het record voor de dip over de langste afstand hebben gezet. Gefeliciteerd, mannen! Na een verblijf in België dook op 15 juli in de Wanteskuip bij Colijnsplaat, Zeeland, een eerste-zomer Forsters Stern op. Hij was gevonden door Pim Wolf en bleef tot 19 juli om zich voornamelijk in de middag en vroege avond te laten zien. Sterk was de ontdekking door Arend Wassink van een adulte Bairds Strandloper *C bairdii* (vierde geval) op het wad bij De Cocksdoorp op het wad op 6 augustus. Deze vogel bleef tot 9 augustus en liet zich vooral op 8 augustus fraai bekijken en fotograferen. Ook bij Budel-Dorplein in het oosten van Noord-Brabant wordt geringd. Daar horen we natuurlijk niet zo vaak wat van als van andere meer strategisch langs de kust gelegen ringbanen maar op 30 augustus was het hier goed raak met een eerstejaars Perzische Roodborst *Irania gutturalis* (derde geval) die door Wil Beeren, Theo Cardinaal en Theo van Mierlo uit het net werd gehaald.

Een ringbaan waar we wel wat vaker van horen is natuurlijk Castricum. Hier werd op 12 september voor de vierde keer een Siberische Sprinkhaanzanger gevangen. Zouden ze daar broeden? Voor een van de absolute topsoorten van deze periode moesten we weer naar Zeeland, Westkapelle deze keer. Op zaterdag 20 september vond Arjen van Gilst op het opslagterrein aan de kust een eerste-winter Blauwe Rotslijster *Monticola solitarius* die fanatiek aan het foerageren was. Arjen was eerst nog wat voorzichtig met de determinatie en bovendien had hij geen semafoonlijst en atlas bij zich, dus werd Pim Wolf gebeld die vanuit de supermarkt de juiste codes doorgaf. Arjen piepte en in no-time was Tobi Koppejan ter plaatse die toevallig met zijn gezin in het dorp was. Hoe doen die Zeeuwen dat toch: op een van de mooiste dagen van het jaar zijn ze allemaal met huiselijke dingen bezig en toch rijden we keer op keer met de billen tegen elkaar hun kant op... Tobi kon de determinatie bevestigen en de 001-piep ging de lucht in. Omdat de vogel slecht te benaderen was werd besloten het opslagterrein tot een verboden zone te maken en het naastgelegen duin tot observatieplek te bombarderen. Hiervandaan was de vogel de gehele dag uitstekend te zien. Mooi weer, veel vogelaars, een gave en goed te bekijken nieuwe soort waar nog wat over viel te discussiëren, en een vogel die de volgende dag vertrokken was – een modeltwit was het! Op 24 en 25 september was een Daurische Klauwier te zien bij de Horsmeertjes op Texel. Geen modeltwit maar hard werken was de Struikrietzanger die op zondag 28 september door Nils van

Duivendijk, Jeroen de Bruin en Han Zevenhuizen op Vlieland werd ontdekt tijdens een Deception Tours-weekende. De vogel zat in een struikencomplex op camping Stortemelk en was een verschrikkelijke skulker. Ondanks veel inzet kwam de herkenning niet rond voordat het tijd werd om de boot te halen. Mars Muusse bleef een dag langer en kreeg de vogel op maandag beter in beeld en wist de eerste plaatjes te maken die bevestigden dat het inderdaad zeer waarschijnlijk om een Struikrietzanger ging. Ten slotte maakte Han het geval rond door op dinsdag weer over te steken naar het eiland en overtuigende foto's te maken. Texel is niet de eerste plek waaraan je denkt bij de ontdekking van een Provençaalse Grasmus. Toen er op 12 oktober een vaag bericht kwam van deze soort bij de tuintjes op de noordpunt werd er dan ook niet echt fanatiek gereageerd, waarschijnlijk ook omdat het de vertrekdag van de DBA-vogelweek was. Op maandag 13 oktober deed een onmiskenbaar exemplaar Eric Koops echter opschrikken uit de naweën van de avond ervoor. De vogel was enkele uren flink actief waardoor c 50 vogelaars hem konden twitchen. In de loop van de middag werd hij onvindbaar. Ondanks regelmatig zoeken werd de vogel pas op 17 oktober nog een keer gemeld. Dat een zeldzaamheid zich een aantal dagen kan ophouden op één van de drukst bevolgde plekken in het najaar zonder te worden gezien is een aanwijzing dat we heel erg veel moeten missen. Vanaf 11 oktober werd een Witstuitbarmsijs *Carduelis hornemanni* (niet) gemeld bij Fort Kijkduin, Noord-Holland. Rob Halff zag de vogel pas op 15 oktober. Ondertussen was bij Magnus Robb, die op Vlieland was, een alarmbelletje gaan rinkelen – er waren Groenlandse Witstuitbarmsijsen *C h hornemanni* geringd op de Schotse eilanden, de wind kwam al een tijdje uit het noordwesten en de vogel foerageerde voornamelijk op de grond. Hij waarschuwde anderen om snel te gaan kijken maar kon zelf pas de volgende ochtend vanaf Vlieland komen. Het bleek inderdaad de eerste Groenlandse waarvan 's middags 10-tallen vogelaars op korte afstand konden genieten. Natuurlijk was hij de volgende dag weg en ook Magnus heeft hem niet meer gezien... Geheel in de ondersoortentrend van het jaar vond Laurens Steijn op 22 oktober bij de Jachthaven in IJmuiden een roodstaart *Phoenicurus* die op het eerste gezicht op een Gekraagde Roodstaart *P phoenicurus* leek maar uiteindelijk het meest weg had van een Oosterse Zwarte Roodstaart *P ochruros phoenicuroides*. De vogel werd doorgepiept en 10-tallen liefhebbers konden hem 's middags en de volgende dag bestuderen. De echte uitdaging bleek het uitsluiten van een hybride Gekraagde x Zwarte Roodstaart; het was nog niet bekend hoe dit moest. Dan kun je je schouders ophalen en verzuchten dat het jammer is maar zo zit Laurens niet in elkaar. In 2005 publiceerde hij na heel wat spitwerk een geweldig artikel in Dutch Birding waarin haarfijn wordt uitgelegd hoe een Oosterse Zwarte Roodstaart met zekerheid kan worden herkend. *En passant* plaats hij daarmee dit taxon niet alleen op de Nederlandse lijst, maar ook op die van de Kanaaleilanden en waarschijnlijk ook op de Duitse en Zweedse. Knap werk. De Struikrietzanger die door Sietse Bernardus werd gevonden op camping

Holle Poarte bij Makkum, Friesland, op 25 oktober was nog lastiger dan de vorige op Vlieland. Gelukkig bleef hij tot en met 31 oktober zodat met foto'tjes en geluidsopnames uiteindelijk voldoende documentatie bij elkaar kon worden gepuzzeld. Heel wat mensen hebben uren lang in het moeilijke terrein rondgelopen zonder een glimp van de vogel op te vangen. En daarna mochten we weer naar Zeeland! Dit keer naar bedrijventerrein Arnestein 1 in Middelburg (je komt nog eens ergens...). Daar was het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) gevestigd, volgens sommigen een dekmantelorganisatie voor gesubsidieerd vogels kijken. Nadat Pim Wolf gedwongen door computerproblemen de ochtend had doorgebracht op Westkapelle kwam hij 's middags op het werk. Terwijl de computer opstartte keek hij naar buiten en zag in de haag die niet ver van zijn raam stond een te grote Braamsluiper *S curruca* zitten. Met de kijker was meteen duidelijk dat het om een orpheusgrasmus *S crassirostris/hortensis* ging. De op kantoor aanwezige Floor Arts, Cor Berrevoets en Peter Meininger konden deze determinatie bevestigen. Daarmee kwam de uitdaging om voor het eerst een twitch vanuit een kantoor te organiseren. De toestemming werd gevraagd en gekregen en het bericht werd wereldkundig gemaakt. De eerste vogelaars die aankwamen konden de vogel zien vanuit de verschillende werkkamers. Jammer genoeg werd hij na 15:30 niet meer gevonden zodat 10-tallen vogelaars voor niets naar Middelburg reden. Gelukkig werd hij de volgende dag teruggevonden en tot en met 5 november met wat geduld door bijna iedereen goed gezien. Bleef over de uitdaging van de herkenning. Op basis van het eerste fotomateriaal had reeds de mening postgevat dat het een Westelijke Orpheusgrasmus *S hortensis* betrof en als zodanig is de vogel uiteindelijk ook aanvaard. Mijn vraag van een aantal alinea's terug werd ook beantwoord, die Zeeuwen doen het gewoon op hun werk! Casper Zuyderduyn zette op 23 november Katwijk weer eens op de kaart met de vondst van een Braamsluiper van een van de zuidoostelijke ondersoorten in het Heerenschoolbos. Het was een opvallend bleek en delicaat vogeltje met een geelachtige iris dat de vele waarnemers wat jizz betreft zelfs wat deed denken aan een Woestijngasmus *S nana*. Tot 1 december trok hij een gestage stroom bewonderaars. De taxonomie en dus ook de herkenning van Braamsluiper is volop in beweging en in het jaarverslag van de CDNA is de volgende tekst aan het geval gewijd: 'This bird showed characters of the Central Asian desert taxa *S c halimodendri* (Siberian Whitethroat, together with *S c blythi*) or *S c minula* (Desert Whitethroat, together with *S c margelanica*). Possible future rearrangement of the Lesser Whitethroat taxa (combining *halimodendri* and *minula* into a single (sub)species) may lead to a more simple classification of this bird than the current heading!' Volgens mij is dat 'taxonomisch' voor: 'We weten niet wat het was, maar het was wel zeldzaam'. Om het 'jaar van de ondersoorten' in stijl af te sluiten trokken de eerste twitchbare Witkopstaartmezen *Aegithalos caudatus* op Holle Poarte bij Makkum vanaf 29 november tot in 2004 aardig wat bekijks.

399 Oosterse Zwarte Roodstaart / Eastern Black Redstart
Phoenicurus ochruros phoenicuroides, IJmuiden, Noord-Holland, 23 oktober 2003 (Arnouid B van den Berg)

400 Oostelijke Blonde Tapuit / Eastern Black-eared Wheatear
Oenanthe melanoleuca, eerste-zomer mannetje, Texel, Noord-Holland, 4 mei 2003 (René Pop)

De lijstjes

Als je kijkt naar de zeldzaamste soorten, de *blockers*, van deze vijfjaarperiode dan valt pas op hoeveel unieke we allemaal hebben gemist. De opgeraapte Kleine Torenvalk, de Huisgierzwaluw, de gevangen Siberische Sprinkhaanzangers en Kleine Sprinkhaanzanger en de Witkruingors staan allemaal op nul waarnemers. Dat zijn toch stuk voor stuk soorten waar je graag een blokje voor om rijdt. Zeeland doet een stevige duit in het zakje: Wilsons Stormvogeltje met twee waarnemers (die andere twee moeten het lijstje op de DBA-site maar eens invullen!) en Audouins Meeuw (14) zijn de beste soorten die niet op nul staan. De Limburgse Aagster is ook zwaar met 24 evenals de Steppearend met 29, bij de laatste natuurlijk allemaal waarnemers van het oude geval. Jufferkraanvogel (78) en Havikarend (95) zijn verder de enige soorten die onder de 100 waarnemers blijven. Lammergier (103), Woestijnvink (111), Dwerguil (118, dankzij de vogel van 2008) en Blauwe Rotslijster (119) blijven ook nog net boven het maaiveld van soorten die iedereen heeft. Naarmate we dichterbij het heden komen stijgen de aantallen waarnemers voor de soorten die tweekraanvogel waren. Je kunt twee dingen doen om verschillen te creëren – vogelen op afgelegen plekken (maar dat kan ook in je nadeel uitpakken) of op een trekelpunt een goede soort zien en documenteren. Zou www.trektellen.nl daarom zo'n populaire site zijn? Andere opties zijn nog het bezoeken van zoveel mogelijk escapes en ondersoorten, in de hoop dat er ooit (na herziening of split) iets telbaars bij blijkt te zitten. De periode 1999-2003 betekende voor Klaas Eigenhuis een toename van 10 soorten, dus gemiddeld twee per jaar. De nummer 10 scoorde ten opzichte van de nummer 10 van vijf jaar eerder een toename van 11 soorten, een lichte nivellering dus. De echte nivellering zat echter in de subtop. De nummers vijf van 1998 liepen nog vijf soorten achter op Klaas, de nummers vijf eind 2003 slechts drie. De top komt dus steeds dichterbij elkaar. Ten opzichte van de top 10 van eind 1998 zien we twee

nieuwe namen in het lijstje: Wim Wiegant kwam met een toename van 15 soorten binnen met stip op 8, ook Leo Heemskerk scoorde er 15 en kwam binnen op 10. Eus van der Burg en Arnoud van den Berg vielen uit de top 10 terwijl Edward van IJzendoorn met een gedeelde 10e plaats op het randje bungelde.

Big Days en jaarljsten

Hét Big Day team van deze periode is dat van Roy de Haas, Leo Heemskerk, Jan van der Laan en Wil Leurs. Ze verpulverden hun eigen record van 172 meteen in 1999. Ze kwamen op 15 mei dicht bij de magische 180 met een aantal van 178. Een Daurische Spreeuw *Sturnus sturninus* die deze dag voor enig oponthoud zorgde is na eerdere afwijzing nu in herroulatie en dus nog niet meegeteld. In 2000 had het team de handicap van de zelfontdekte Spaanse Mus en waren er maar liefst drie teams die tot 179 soorten kwamen. De lijsten van deze Big Days zijn echter nooit gepubliceerd zodat ze niet zijn uitgevlooid tot op de kleine lettertjes. De handschoen was dus geworpen en het team pakte de uitdaging met verve op. Symbolisch was dat op 12 mei 2001 de 180-grens werd doorbroken met een Steppekiekendief die piepercode 180 heeft; de teller stond om middernacht stil op 184 soorten. Op 10 mei 2003 tenslotte gingen de mannen door de geluidsbarrière met een absoluut record van 187 soorten, een aantal dat tot op de dag van vandaag standhoudt. Ook het staande jaarrecord komt uit deze periode. Het record van Klaas Eigenhuis stond op een onaantastbaar geacht totaal van 331 in 1998. Jan Wierda koos 2000 als het jaar waarin het moest gebeuren en kwam na een relaxte maar voortvarende start in de eerste maanden tot de conclusie dat hij er vol voor zou gaan. Het eindtotaal kwam (CDNA-proof) op een verbluffend aantal van 339 soorten (23: 63-64, 2001). In het 'smoelenboek' doet Jan zelf verslag van dit sterke staaltje, daar hoeft ik dus niet verder op in te gaan. Een enorme prestatie want denk je alleen al in dat je naast je baan nog 60 000 km rijdt voor je jaarlijst

TABEL 2 Ranglijst soortenjagers op 31 december 2003 / ranking of twitchers in the Netherlands on 31 December 2003

1	Klaas Eigenhuis	437
2	Gerard Steinhaus	436
3	Aart Vink	435
	Hans ter Haar	435
5	Alexander Buhr	434
	Jan van der Laan	434
7	Cock Reijnders	433
8	Wim Wiegant	432
9	Enno Ebels	431
10	Leo Heemskerck	430
	Edward van IJzendoorn	430

en dat je dag in dag uit weer de motivatie moet opbrengen om die Spervergrasmus *S nisoria* op Texel of die (gaap!) Gestreepte Strandloper *C melanotos* in Zeeland op te halen... Ervaren jaarlijster Aart Vink kwam overigens in 2000 tot 332 soorten, dus ook de tweede plaats werd in dit superjaar gehaald.

Aanvullingen en correcties

Bij het samenstellen van deze geschiedschrijving over de DBA en Dutch Birding blijkt het soms lastig om de gebeurtenissen en feiten uit het verleden goed te reconstrueren. Daarnaast sluipen er ondanks alle redactionele inspanningen onvermijdelijk slordigheden of onjuistheden in de tekst of in de fotobijchriften, vooral waar het gaat om het noemen van de juiste namen van personen die op de foto's te zien zijn. Bij de laatste aflevering van deze serie wil ik graag een overzicht met aanvullingen en correcties opnemen. Informatie daarvoor is welkom op het adres dat hieronder staat vermeld.

Summary

30 YEARS DUTCH BIRDING, PART 5: 1999-2003 This paper describes the fifth five-year period of Dutch Birding and the DBA. This period was characterized by many rarities (especially 2000 and 2003 were top years) and rapid technological developments, which strongly influenced the way birders operated in the field and shared information. Among these developments was the merging of the five pager groups into one group being centrally coordinated, technically supported by the DBA and more closely linked to the Dutch Birding birdline. Other important developments were the strong increase in the number of mobile telephones; several technical improvements in the birdline; the growing affordability, quality and – as a result – popularity of digital photography and 'digiscoping'; and the strong growth in both content and number of visitors of the Dutch Birding website. At the same time, the increase of internet access led to the start of other birding websites and discussion groups. The members of DBA board, editorial board and rarities committee (CDNA) remained more or less the same during this period with only a few changes. The contents of Dutch Birding, with more pages and more photographs than ever before, reflected the

growing interest in the identification of many (former) subspecies, resulting in several ground-breaking identification papers and papers documenting and explaining recent taxonomic developments.

New taxa for the Dutch list in this period were (in chronological order): Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus* (two records) and African Chaffinch *Fringilla coelebs africana* in 1999; Turkestan Shrike *Lanius phoenicuroides* and Lesser Kestrel *Falco naumanni* in 2000; Little Swift *Apus affinis* and Egyptian Vulture *Neophron percnopterus* in 2001; Bearded Vulture *Gypaetus barbatus* (first unmarked/unringed and therefore acceptable bird), Eurasian Pygmy Owl *Glaucidium passerinum* and Wilson's Storm Petrel *Oceanites oceanicus* in 2002; and Canvasback *Aythya valisineria* (currently under review because of wingtag), Audouin's Gull *Larus audouinii*, Trumpeter Finch *Bucanetes githagineus*, Blue Rock Thrush *Monticola solitarius*, Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni*, Eastern Black Redstart *Phoenicurus ochrurus phoenicuroides* and Western Orphean Warbler *Sylvia hortensis* in 2003.

Other notable records were, eg. Rufous-tailed Rock Thrush *M saxatilis* (fourth record), Red-flanked Bluetail *Tarsiger cyanurus* (third) and Forster's Tern *Sterna forsteri* (third) in 1999; Franklin's Gull *L pipixcan* (third), Snowy Owl *Bubo scandiacus*, two Alpine Accentors *Prunella collaris* (third and fourth, first since 1986), Grey-headed Woodpecker *Picus canus* (fourth, first twitchable since 1982), Spanish Sparrow *Passer hispaniolensis* (second), Black-winged Kite *Elanus caeruleus* (third), Cinereous Vulture *Aegypius monachus* (second, first since 1948), Stilt Sandpiper *Calidris himantopus* (second), Laughing Gull *L atricilla* (third, concerning 'Atze'), Sharp-tailed Sandpiper *C acuminata* (fourth), Long-legged Buzzard *Buteo rufinus* (second, first since 1905), two Isabelline Wheatears *Oenanthe isabellina* (second and third), Daurian Shrike *L isabellinus* (third) and a group of up to five Surf Scoters *Melanitta perspicillata* (only multiple record) in 2000; Dartford Warbler *S undata* (fourth), a group of 18 Griffon Vultures *Gyps fulvus*, Arctic Warbler *Phylloscopus borealis* (second twitchable), Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* (fourth) and Red-flanked Bluetail (fourth) in 2001; Golden Eagle *Aquila chrysaetos* (first twitchable in 20 years), Steppe Eagle *A nipalensis* (fourth), 'orange-billed tern' (still unidentified), Franklin's Gull (fourth), Bonelli's Eagle *A fasciata* (third), Lanceolated Warbler *Locustella lanceolata* (third), two Pallas's Grasshopper Warblers *L certhiola* (second and third), Alpine Swift *A melba* (first long-stayer) and Blyth's Pipit *Anthus godlewskii* (third) in 2002; and Pygmy Cormorant (fourth), African Chaffinch (second), Eastern Black-eared Wheatear *O melanoleuca* (third), Forster's Tern (fourth), White-throated Robin *Irania gutturalis*, Pallas's Grasshopper Warbler (fourth), Daurian Shrike (fourth), two (hardly) twitchable Blyth's Reed Warblers, Dartford Warbler (fifth), 'Central Asian Lesser Whitethroat' *S curruca halimodendri/minula* and the first truly twitchable White-headed Long-tailed Bushtits *Aegithalos caudatus caudatus* – making 2003 a remarkable year for (very) rare subspecies.

At the end of 2003, the number 1 birder (Klaas

Eigenhuis) stood at 437 species, only seven ahead of the number 10. The national year list record was set at 339 by Jan Wierda in 2000 (still standing) and the national

big day record was set at 187 in May 2003 (also still standing).

G J (Hans) ter Haar, Hollandse Hout 127, 8244 GD Lelystad, Nederland (hterhaar@planet.nl)

Recensies

BRIAN HUNTLEY, RHYS E GREEN, YVONNE C COLLINGHAM & STEPHEN G WILLIS 2007. *A climatic atlas of European breeding birds*. Durham University, RSPB & Lynx Edicions, Montseny 8, 08193 Bellaterra, Barcelona, Spain; e-mail lynx@hbw.com, website www.hbw.com. 521 pp. ISBN 978-84-96553-14-9. EUR 60.00.

Secretly, birders in Europe may sometimes look forward to the increasing chance of observing rare species from the south as a consequence of global warming. However, after going through this atlas with predicted future breeding ranges they will be in a different mood. The atlas shows how disrupting the climate change may work out for a large number of species by the end of this century already. Based on a specific climate change scenario, Hadley's HadCM3 model, researchers from the UK have painstakingly transformed the distribution maps of the EBCC European breeding bird atlas (50x50 km squares; now online at www.sovon.nl/ebcc/ea) into a future bird atlas. This shows, for example, that species like Black-tailed Godwit *Limosa limosa*, Sedge Warbler *Acrocephalus schoenobaenus* and European Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca* would practically disappear from Holland as breeding birds, and that species like European Bee-eater *Merops apiaster* and Melodious Warbler *Hippolais polyglotta* would breed there in many areas. The average north-eastward shift of the breeding ranges is estimated to be about 500 km, and on average the breeding ranges would shrink by a fifth. That is, based on this particular climate change scenario. Also, in the translation process from the EBCC atlas to the future distribution maps, many assumptions had to be made although these are accounted for in introductory chapters. One of the most obvious shortcomings in our knowledge is the question how birds will react to differences in day length when they have to move to higher latitudes during this century. In general, the new combinations of climate and environment often have no analogy in the present world, which makes the modelling of the future bird distributions a complicated task. So the authors necessarily present their outcome as the 'best available'.

The atlas has led to a sort of double shock in the area of bird conservation. On the one hand, the disrupting picture is of great concern for the future (eg, how will birds that shift northward adapt themselves to their new environment?). On the other hand, how should bird conservation proceed now: is it worthwhile to spend a

lot of effort on a red list species in a particular region of Europe when you may assume that this species will disappear there anyway? In this respect, the atlas has already served its main purpose: to alarm conservationists and decision makers about what may happen in the rather near future. The absolute nature of the future distribution maps, being based on only one specific climate change scenario, may have added to the shock. There are about nine main climate change scenarios, and, probably because of the tremendous effort to translate these for each bird species, the researchers have chosen just one scenario for their atlas. They have wisely chosen Hadley's model as it is a 'middle of the road' scenario: the climate change could be smaller (like in the GFDL scenario) and it could be bigger (like in the ECHAM4 scenario). Yet, it would have been better if the atlas had presented a less absolute picture of the future species distribution by adding a few more scenarios, like has been done in a similar research project for eastern North America (www.nrs.fs.fed.us/atlas/bird). Here, for 147 bird species, the future distribution in North America has been modelled for three scenarios (including the Hadley scenario which is used in the European atlas). Each of these three scenarios has even been split in two: presuming a low and presuming a high carbon dioxide emission level. So, in this American atlas there are six future distribution maps per species instead of just one as in the European approach, and these six maps per species definitely give the reader a more variegated and subtle picture of what may happen. Yet, for each species the American researchers have added a combined map of all scenarios, and this is often as alarming as the single one in the European atlas. By the way, in the European atlas I found no reference to this American project although comparing the two projects will be interesting, if only for the species both continents share.

The European atlas has not modelled the future distribution of 48 rare species, as the present breeding bird data for these species are too erratic to use in a model. Still, this leaves 431 breeding bird species, and the authors have presented their outcome in a rather detailed way. For each of these 431 species the authors give the present EBCC map, the remodelled map of the present distribution, eight probability graphs, the future distribution map, and an accompanying text. This way, the atlas has become a well-founded but voluminous publication of 521 pages in large format. I suggest that adding a much smaller popular version may even have a

larger impact. Here, there would be just one small map, showing, as shades in stead of dots, present and future distribution together, plus an excerpt of the present text.

Anyway, this is an atlas you keep staring at over and over again, as, apart from all the uncertainties about how the world will cope with climate change, one wonders what future birders will observe in their homeland. For example, the birding scene in southern Finland would change drastically, with breeding species like Common Quail *Coturnix coturnix* and Eurasian Hoopoe *Upupa epops* being widely distributed, but without breeding Boreal Owls *Aegolius funereus* and Redwings *Turdus iliacus*. That is, based on the one chosen climate change scenario. JOHN VAN DER WOUDE

MAGNUS ROBB, KILLIAN MULLARNEY & THE SOUND APPROACH 2008. *Petrels night and day: a Sound Approach guide*. The Sound Approach, 29 High Street, Poole, Dorset BH12 1AB, UK; e-mail info@soundapproach.co.uk, website www.soundapproach.co.uk. 300pp. ISBN 978-90-810933. GBP 34.95.

As everybody who attended his excellent lecture at the Dutch Birding vogeldag 2008 will have realized, Magnus Robb's presentation of his work on tubenoses within the framework of The Sound Approach was going to be good. I did not hesitate to pre-order the book and am happy to say that it more than lived up to my expectations: the most recent magnum opus of Magnus Robb and his colleagues is simply a must have. With the exception of Northern Fulmar *Fulmaris glacialis*, to many birders procellariids are only known as the occasional dot on the horizon during heavy gales. There is however so much more to these birds! *Petrels night and day* presents the fascinating biology of the species nesting in the Western Palearctic.

This being a Sound Approach guide, a lot of emphasis naturally lies on vocals. Although you may not directly associate it with petrels, sound plays a vital role in petrel life. Breeding and raising chicks still binds these ocean wanderers to the terrestrial environment. In order to minimize hazards such as predation, practically all petrels have adopted nocturnal habits when it comes to socializing. It is sound that really opens up the world of these otherwise intangible creatures. Simply playing the 127 tracks stashed on the two CD's which accompany the book is an experience on its own. The only point of criticism concerning *Petrels night and day* I have is that after you have taken out the CDs for the first time, it takes quite some effort to firmly place them back. Of course this does not pose an insurmountable problem and I simply resorted to some empty CD cases which I had lying around. To truly come to grips with the recordings, it is best to put on some headphones and immerse yourself in the peculiar petrel sounds. Guided by the comprehensive (and sometimes humorous) explanations by the authors and by visualization in the form of annotated sonagrams (facilitated through the use of different colors), the reader is able to pick apart the different layers and pinpoint the key differences with other species.

The taxonomic treatment used in *Petrels night and day* is at the forefront of tubenose research and at some occasions even pushes the boundaries, so boosting the number of WP breeders to no less than 22 species. This will undoubtedly stir debate and it is well possible that a lot of readers have never even heard of some of the species dealt with! However, decisions are well considered and supported by a good scientific foundation. Recent work on seabird systematics mostly relies on genetics and as the evolutionary history of seabirds is being unraveled, it becomes clear that biodiversity has been heavily underestimated. The most extreme situation is the splitting up of the band-rumped storm petrel *Oceanodroma* complex. In the WP alone no less than four species are now recognized and an even higher number resides in the Pacific. Just two of the WP taxa are currently in the luxury of having a scientific name. For a third a formal description (by Mark Bolton and co-workers) has been accepted for publication but the fourth remains nameless for now! The urgency for all this taxonomic turbulence becomes all too obvious while reading: a lot of the taxa dealt with have become very rare and deserve official recognition and protection. It may, however, also result in some birders becoming desperate; it already seemed practically impossible to separate two Macaronesian gadfly petrels *Pterodroma* in the field and now a third species has been added to the list!

Coming to the rescue, *Petrels night and day* shows that the species dealt with are not necessarily that cryptic after all. Obviously the book reveals that identification can be successfully done by ear at the breeding sites, but what if one encounters a stray petrel on the open ocean? Well, do not let the name of this book fool you: it also thoroughly elaborates on the visual aspects of sea watching. Killian Mullarney has drawn up 18 gorgeous plates, not only showing the subjects up front, but also in natural settings. Comparisons are made with similar taxa, the effects of different weather conditions and feather wear explored and flight action is presented in a clear way. I very much like the illustration showing the weird 'foraging dance' of White-faced Storm Petrel *Pelagodroma marina*. Although visual criteria for identifying some of the 'new' species at-sea have yet to be figured out, some preliminary ideas are already provided, even for those tricky band-rumped storm petrels. This really is pioneering work and we can expect improved insights to be published in the near future. I was surprised to read that for Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii* scent has been suggested to play an important part in courtship. Maybe birders should start training their sense of smell too in order to be able to keep up with tubenose identification?

The book is structured in chapters which deal with a species or a group of closely related species: gadfly petrels (Desertas, Fea's and Zino's Petrel – *P. deserta*, feae and madeira), Bulwer's Petrel, *Calonectris* shearwaters (Scopoli's, Cory's and Cape Verde Shearwater – *C. diomedea*, borealis and edwardsii), little shearwaters (Barolo's and Boyd's Shearwater – *Puffinus baroli* and boydi), Manx Shearwater *P. puffinus*, Mediterranean

shearwaters (Balearic and Yelkouan Shearwater – *P mauritanicus* and *yelkouan*), Northern Fulmar, White-faced Storm Petrel, European storm petrels (British and Mediterranean Storm Petrel – *Hydrobates pelagicus* and *melitensis*), Leach's Storm Petrel *O leucorhoa*, band-rumped storm petrels (Grant's, Monteiro's, Madeiran and Cape Verde Storm Petrel – undescribed, in press, *O castro* and *jabejabe*) and Swinhoe's Storm Petrel (*O monorhis*). The species accounts are presented in a diary like manner and so provide insight into the no doubt exciting fieldwork. Meanwhile, plenty of attention is paid to the discovery and description of each species, the species' behaviour, its ecology, conservation, etcetera. Still there is room for the occasional anecdote (eg, a Zino's Petrel egg in a museum drawer accompanied by a bizarre note which reads 'until I found these birds, they were thought to be extinct'). Discussion of the fossil record reveals that past petrel diversity in the WP was much higher and distribution much wider. Lots of questions still remain unanswered and the authors do not shy from speculating once in a while (eg, on the potential movements of Atlantic Swinhoe's Storm Petrel), but they always present it as such. Next to the plates, the book is richly illustrated with photographs, not only of the sound-recorded subjects themselves but also the remote locations visited and the people involved.

The book mostly limits itself to the species breeding (or suspected of breeding!) in the Western Palearctic. The distribution maps precisely depict all the known breeding colonies in the northern Atlantic and the sampled populations are pointed out with arrows. Furthermore, three extralimital breeders which regularly spend time in Western Palearctic waters during the Austral winter – Great Shearwater *P gravis*, Sooty Shearwater *P griseus* and Wilson's Storm Petrel *Oceanites oceanicus* – although not permitted a chapter of their own, are

thoroughly dealt with at logical places (eg, Sooty is compared with dark Balearics) and are depicted in detail in plates. The book does not go into details on the vocalizing of these species, as this takes place in the southern Hemisphere. There is however a recording included of a gently babbling raft of Great Shearwaters off the coast of Ireland! Furthermore, several vagrants are briefly mentioned, such as a chance encounter by the team with a Black-capped Petrel *P hasitata* during the field work. This bird, I think, perfectly illustrates that even the unexpected should be expected in petrel research and many exciting discoveries are still waiting to be made!

Their secretive habits and inaccessible nesting sites make petrels some of the most poorly known birds in the world, and that even appears to be the case with the species which, relatively speaking, occur in our WP backyard. *Petrels night and day* not only succeeds in comprehensively summarizing what little we do know about these mysterious birds; it actually also contributes to seabird science! Fortunately, presentation of nauseating statistics is carefully avoided and left for publication in scientific journals. The accessible writing style radiates the enthusiasm of the authors. The book is a perfect blend of everything: identification guide, travel adventure, natural history, myth and science. When I finished reading, I immediately wanted to retrace Magnus's footsteps, treading carefully on Selvagem Pequena as not to cave in the dens of 100s of subterranean White-faced Storm Petrels, climbing the 'stairway to heaven' on Skellig Michael while sniffing out British Storm Petrels, and getting covered in excrement of the weird hybrid population of Mediterranean shearwaters breeding on Menorca. Does this book embody the new approach to writing field guides? I certainly hope so! The bottom-line is that I highly recommend this book. BEN WIELSTRA

Masters of Mystery

SWAROVSKI
OPTIK

Solutions of fourth round 2008

The solutions of mystery photographs VII and VIII (Dutch Birding 30: 259, 2008) of the fourth round of the 2008 Masters of Mystery competition appear below.

VII Mystery photograph VII shows a rather greyish shorebird with a dark brownish-grey and blackish wing and obvious white wing-bar. The head and bill are barely visible and are almost useless in the identification process. Sorting out to which group this wader belongs is, therefore, quite difficult. Some entrants opted for Red Phalarope *Phalaropus fulicarius* (4%), a few others for Sanderling *Calidris alba* (16%), while most entrants (80%) regarded the mystery bird as one of the species of plovers Charadriidae.

Red Phalarope can be quite easily excluded. The wing-bar in this species is broad on the inner wing and relatively narrow on the outer wing but is the other way around in the mystery bird. In addition, Red Phalarope has rather pale greyish or flesh-coloured legs, whereas the mystery bird shows dark blackish-green legs. This might be the reason why a few entrants went for Sanderling, which also has blackish legs. The upperwing

pattern clearly fits Sanderling better but still does not show a perfect match. In Sanderling, for instance, the outer primaries show more white compared with the mystery bird and the greater coverts are paler with a dark centre and not so solid brownish-grey as shown by the mystery wader.

Indeed, the mystery bird is one of the plovers and this is supported by the rather strong legs, the compact and rounded appearance and the short bill of which the tip can just be seen. Relative to the crown of the mystery bird, which also is just visible, the bill size can be reliably estimated and, consequently, excludes all species of longer-billed waders. Especially Grey Plover *Pluvialis squatarola* (28%) was a favourite choice amongst the entrants of this round. The dark blackish legs and the upperwing pattern seem to support this choice. However, the secondaries are dark brownish-grey and show a white trailing edge. In Grey, no white trailing edge is present and the secondaries are black. In addition, Grey has a barred grey and white tail. In the mystery bird, the tail is plain grey with white edges and no barring is visible.

The characters of this mystery wader only fit juvenile or winter-plumaged Lesser Sand Plover *Charadrius mongolus* and Greater Sand Plover *C. leschenaultii*. These

401 Anatolian Sand Plovers / Anatolische Woestijnplevieren *Charadrius leschenaultii columbinus*, Red Sea, Egypt, 4 October 2007 (Edwin Winkel)

two species are quite similar and separating them can be a difficult, especially when they are not in adult summer plumage. Furthermore, the identification is complicated because there are subspecies in both which show overlap in morphology and biometrics. In winter plumage, apart from sound, the best identification features concern structure, bill shape and upperwing pattern. Bill shape is of no use in this mystery bird but its overall structure shows a rather bulky appearance and rather long legs which, in folded position, may just project beyond the tail, all of which favours Greater Sand. The upperwing shows an obvious white wing-bar. On the inner wing, this bar is faint and narrow whereas on the outer wing it is broad and bulging on the primaries. This wing pattern is diagnostic for Greater Sand. The wing-bar of Lesser Sand is visible over the full length of the wing and of even width. This character is difficult to observe in the field but can be seen well on photographs when wing movements are frozen. This Greater Sand was photographed at the Red Sea, Egypt, in October 2007 by Edwin Winkel. It was identified correctly by 48% of the entrants. Another photograph of flying Greater Sand Plovers, including the mystery bird, is shown in plate 401. The bulging primary bar on the upper wing and the faint secondary bar on the inner wing can be seen well on all individuals. The pointed and relatively small bill is typical for Anatolian Sand Plover *C l columbinus*.

VIII The majority of entrants identified this mystery bird correctly as a tern (72%). However, some may not have noticed the short legs and the spots on the tertials, and mentioned Laughing *Larus atricilla* (8%), Franklin's *L pipixcan* (12%) or White-eyed Gull *L leucophthalmus* (4%).

Before going into details, one should start ageing this October bird properly. Its feathers all appear to be of the same age, the tertials and coverts on the upperwing show bold, dark markings, the pale-tipped secondaries form a white trailing edge, and the tail-feathers are all grey with dark sub-terminal spots. Therefore, this bird must be in its first year. As the first feathers to be moulted are the scapulars and mantle-feathers, which cannot be seen well, the bird may even still be in full juvenile plumage. First-year terns can pose serious identification challenges, and the fact that entrants mentioned six different tern species reflects that this mystery bird is no exception.

The white trailing-edge to the wing easily excludes the marsh terns *Chlidonias*, of which Whiskered Tern *C hybrida* was mentioned by 4% of the entrants. Juveniles of several species show tertials and median wing-coverts as heavily and boldly marked as the mystery bird. These include Little *Sternula albifrons* (not mentioned as solution), Sandwich *Sterna sandvicensis* (16%), White-cheeked *S repressa* (24%) and Roseate Tern *S dougalli* (4%). Although many other tern species show dark tertials, these are generally differently patterned, showing only a dark centre and a pale fringe, unlike the mystery bird. Another striking feature of the mystery bird, the dark central rump, can be found to some extent on quite a number of species, including Aleutian *Onychoprion*

402 White-cheeked Tern / Arabische Stern *Sterna repressa*, Red Sea, Egypt, 9 October 2007 (Edwin Winkel). Note dark overall impression, boldly marked tertials and absence of white trailing edge across primary inner webs.

aleuticus (4%), Swift *S bergii* (20%), White-cheeked, Common *S hirundo* and Roseate Tern. Cross-referencing these two notions leaves White-cheeked with most credits.

However, given the variation in immature plumages of terns, some further argumentation is in place. Exclusion of Aleutian Tern is further supported by the absence of a cinnamon wash on side-breast and upper flanks. Although juveniles of both Roseate Tern and White-cheeked Tern typically show boldly marked tertials and wing-coverts, more so than Common Tern, Roseate tends to be paler and more contrasting. The mystery bird, in contrast, appears rather dark – also darker than Common. Furthermore, although both Roseate and White-cheeked show grey tail-feathers with blackish subterminal v-shaped marks, only Roseate shows a white outer web of the outer tail-feather, which is almost black in the mystery bird. Finally, the dark central rump is too extensive and dark for Common but fits White-cheeked. Putting all jigsaw puzzle pieces together, the mystery bird can safely be identified as White-cheeked Tern.

This mystery bird was photographed by Edwin Winkel at the Red Sea, Egypt, in October 2007, and was identified correctly by only 24% of the entrants. Plate 402 shows the mystery bird again, illustrating a number of the characters mentioned above. The number of published photographs of this plumage is limited, and drawings do not seem to entirely fit the mystery bird in respect of ternal pattern and darkness of the median coverts, the mystery bird being darker. Note especially the similarity to Roseate Tern, created by the bold markings on the upperparts. Besides the distinguishing characters already mentioned, note that the primaries lack the white trailing edge to the inner webs that create the diagnostic conspicuous white line on the closed wing of Roseate.

403 Mystery photograph IX (August)

In the fourth round of the 2008 Masters of Mystery competition, there were 25 entrants and five of them managed to identify both mystery birds correctly. These were Martin Kühn (Germany), Hans Larsson (Sweden), Petteri Lehtikoinen (Finland), David Marques (Switzerland) and Clemens Portofée (Germany). From them, David Marques was drawn as winner of the fourth round and he will receive a copy of *Birds of South-East Asia* by Craig Robson as round prize. After four rounds, Hans Larsson is the only entrant with eight correct identifications. He is followed by three with seven and five with six correct identifications. The names of all entrants with at least one correct identification can be checked at www.dutchbirding.nl.

404 Mystery photograph X (October)

Fifth round 2008

Plate 403 and 404 represent the fifth round of the 2008 competition. Please, study the rules (Dutch Birding 30: 34, 2008) carefully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
- from the website of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the fifth round have to arrive by 1 November 2008. Please, indicate if you are subscribed to Dutch Birding. From those entrants having identified both mystery birds correctly, one person will be drawn who will receive a copy of *Birds of Southern Africa* by Ian Sinclair, Phil Hockey and Warwick Tarboton. Swarovski Benelux has generously agreed to sponsor this competition again in 2008. This year, the overall winner after six rounds will receive a marvellous pair of Swarovski SLC 15x56 binoculars.

Rob S A van Bemmelen, Stavangerweg 535, 1013 AX Amsterdam, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

Jan Eerbeek, De Peel 2, 4041 EL Kesteren, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **late July-mid September 2008**. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by a rarities committee. Observers are requested to submit their records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

GEESE TO QUAILS On 17-21 March 2007, c 56 000 **Taiga Bean Geese** *Anser fabalis*, one of the few goose species in decline, were counted at all staging sites of southern Sweden; an estimated 5000-6000 of these breed in Scandinavia and use the western flyway, west of the Baltic, which means that c 50 000 belonged to the Finnish and western Russian population which use the central flyway, as do up to 30 000 individuals wintering in Germany. These counts amount to a total of 85 000 wintering in western Europe, which is 15 000 less than in 1999 (*Ornis Svecica* 18: 45-51, 2008). Species status for **Middendorff's Bean Goose** *A f middendorffii* is supported by clear phylogenetic discontinuities found in the bean goose complex (*Mol Phylogeny Evol* 48: 554-562, 2008). This year, the largest count of moulting **Ruddy Shelducks** *Tadorna ferruginea* at Eemmeer, Noord-Holland, the Netherlands, was 520 on 16 July (the provenance of these birds remains unknown). On 22 August,

the adult male **Canvasback** *Aythya valisineria* returned to Castricum, Noord-Holland; it stayed here in most winters since 9 January 2003 and only this year it was found to wear a metal wing clip (cf *Dutch Birding* 30: 39, 2008). In Iceland, a moulting male **Hooded Merganser** *Lophodytes cucullatus* swam at Mývatn lake on 29 August. In Ireland, the Donegal male **American Black Duck** *Anas rubripes* returned to Blanket Nook on 23 August and another was at Ventry, Kerry, on 15-16 September. In Portugal, a **Marbled Duck** *Marmaronetta angustirostris* was seen at Saragoça salt pans, Tagus estuary, on 17 August. A **Common Quail** *Coturnix coturnix* singing at Hóll, Önundarfjörður, from June until at least 3 August was the second for Iceland (the first was found dead in October 1998).

SEABIRDS TO GREBES A **Black-browed Albatross** *Thalassarche melanophris* was photographed 57 nautical miles west of Dingle, Kerry, Ireland, on 7 September. The second **Wandering Albatross** *Diomedea exulans* for North America was photographed at Perpetua Bank, Oregon, USA, on 13 September (the first was sitting in a field at Sonoma County, California, USA, on 11-12 July 1967 before flying off to sea). From July to early September, quite a few **Macaronesian soft-plumaged petrels** *Pterodroma deserta/feae/madeira* were seen, including

405 Balearic Shearwater /Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus*, North Sea 100 km north of Borkum, Schleswig-Holstein, Germany, 9 September 2008 (*Stefan Pfützke*)

406 Wilson's Storm Petrel / Wilsons Stormvogeltje *Oceanites oceanicus*, 8 km south-west of Inishbofin, Galway, Ireland, 24 August 2008 (Anthony McGeehan)

407 Wilson's Storm Petrels / Wilsons Stormvogeltjes *Oceanites oceanicus*, part of flock of 100, off Portimão, Portugal, 25 August 2008 (Tobias Epple)

408 Rüppell's Vulture / Ruppells Gier *Gyps rueppellii*, Tarifa, Spain, 28 August 2008
(Tobias Epple)

409 Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, Saint-Guénolé, Finistère, France, 31 August 2008
(Thierry Queennec)

two in France, two in Spain (2 and 19 August), seven in Ireland (six in the last week of August) and two in England. On 7 September, record shearwater numbers for Cap Gris Nez, Pas-de-Calais, France, included 772 **Manx Puffins** *Puffinus puffinus* (with groups of up to 80) and at least 84 **Balearic P mauretanicus**, all flying south. The alleged recovery of a **Mediterranean Storm Petrel** *Hydrobates melitensis* ringed in Malta on 10 July 1971 and reportedly found on Ameland, Friesland, the Netherlands, on 15 September 1989 (Dutch Birding 29: 106, 2007) appears to be derived from the accounts of a fraudulent taxidermist. A **Swinhoe's Storm Petrel** *Oceanodroma monorhis* was reported from a research vessel 110 nautical miles south-west of Lisboa, Portugal. On 7 August, a **Red-billed Tropicbird** *Phaethon aethereus* was seen 100 nautical miles from Madeira. In the Azores, an adult was photographed six miles south of Pico on 10 August and another was seen 160 nautical miles south of Faial on 13 August. Also in the Azores, a juvenile **White-tailed Tropicbird** *P lepturus* was photographed 340 nautical miles west-south-west of Flores on 15 August. The first **Masked Booby** *Sula dactylatra* for the Azores was an adult photographed four nautical miles off Cedros, Faial, on 1 August. Nine **Pygmy Cormorants** *Phalacrocorax pygmeus* at Nielisz reservoir, Zamosć, on 18 August constituted the largest flock ever for Poland. The first successful breeding of **Cattle Egret** *Bubulcus ibis* for England occurred in Somerset, following the unprecedented influx into Britain from November 2007 onwards. The **American Great Egret** *Casmerodius albus egretta* on São Miguel, Azores, remained through June-July into August. On Corvo, Azores, a **Great Blue Heron** *Ardea herodias* was (still) present on 31 July. On 29-30 July, an adult **Goliath Heron** *A goliath* was again seen at Wadi Lahami, Egypt, where the species successfully bred in April 2006. In France, the number of breeding **White Storks** *Ciconia ciconia* increased from at least 553 pairs in 1999 and 973 in 2004 to 1374 in 2007; **Black Stork** *C nigra* hardly increased from 12 in 2001 to 10-20 in 2007. In western Camargue, Gard, France, **Glossy Ibises** *Plegadis falcinellus* showed remarkable recent reproduction successes with 45 fledglings from 14 pairs in 2006, and 117 fledglings in 43 out of a total of 45 nests in 2007. The number of **Eurasian Spoonbills** *Platalea leucorodia* in France increased from at least 77 breeding pairs in 1999 and 186 in 2004 to 243 in 2007 (Ornithos 15: 153-180, 2008). In Israel, **Greater Flamingos** *Phoenicopterus roseus* attempted to breed at the northern salt ponds of Eilat in August. From 9 August onwards, the **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* first seen in August 2007 was back at Begonte, Galicia, Spain. An adult **Red-necked Grebe** *Podiceps grisegena* in the Gulf of Olbia in early June was (only) the third for Sardinia.

RAPTORS TO CRANES In France, the number of breeding **Black-winged Kites** *Elanus caeruleus* increased from four pairs in 1999 to 22 in 2007; **Bearded Vultures** *Gypaetus barbatus* from 30 in 1999 to at least 43 in 2007; **Egyptian Vultures** *Neophron percnopterus* from 64 in 1999 to 87 in 2007; **Griffon Vultures** *Cyps fulvus*

from 75 in 1999 to 796 in 2007; **Cinereous Vultures** *Aegypius monachus* from six in 1999 to 20 in 2007; **Ospreys** *Pandion haliaetus* from 26 in 1999 to 49 in 2007; and **Lesser Kestrels** *Falco naumanni* from 39 in 1999 to 187 in 2007. Also in France, the number of breeding **Bonelli's Eagles** *Aquila fasciata* fluctuated between 23 and 28 pairs in 1999-2007 of which four in Les Alpilles, Bouches-du-Rhône; in addition, a pair of **Lesser Spotted Eagle** *A pomarina* bred in Franche-Comté in 2003-07 (Ornithos 15: 153-180, 2008). In Switzerland, an adult **Black-winged Kite** stayed at Avusy, Genève, from 11 August into September. The first successful breeding of **Red Kite** *Milvus milvus* for the northern Netherlands, with one fledging in August, occurred in eastern Groningen. If accepted, a **White-backed Vulture** *G africanus* at Tarifa on 7 September will be the first for Spain and the first or second for the WP (previously, one was photographed at Cabo de São Vicente, Portugal, on 15 October 2006). A **Rüppell's Vulture** *G rueppellii* was photographed at Tarifa on, eg, 28 August. **Long-legged Buzzards** *Buteo rufinus* were seen at Nové Zámky, Slovakia, on 18 July, at Lublin, Poland, on 7 August, and at Barville-en-Gâtinais, Loiret, France, on 15 September. If accepted, a **Steppe Eagle** *Aquila nipalensis* in Pori on 8 September will be the 51st for Finland. A roosting site of at least 3000 migratory **Lesser Kestrels** at the small town of Peshkopi, Albania, on 29 August was a surprise find. In England, a first-summer **Eleonora's Falcon** *F eleonorae* flew over a birder's garden and was photographed at Maldon, Essex, on 13 September; there is only a handful of previous records for Britain, none being twitchable. In the Netherlands, the number of breeding pairs of **Peregrine Falcon** *F peregrinus* increased from 34 in 2006 and 43 in 2007 to a record 50 in 2008, nearly all nesting on man-made structures like towers (there were hardly any successful breeding records before 1991). A first-year **Allen's Gullinule** *Porphyrio alleni* at Aiguamolls de l'Empordà, Girona, Spain, on at least 12-24 August was the first for Catalunya. In France, the number of breeding **Western Swamphens** *Porphyrio porphyrio* increased from 15 in 2000 to 76-86 in 2007; these were found in the south-east: in Pyrénées-Orientales (10 pairs), Aude (10-18), Hérault (13), Gard (c 30) and Bouches-du-Rhône (15) (Ornithos 15: 153-180, 2008). In Portugal, single **Red-knobbed Coots** *Fulica cristata* were seen at Quinta do Lago, Formosa lagoon, on 26 July and at Saragoça salt pans on 17 August. **Armenian Crane** *Grus (grus) archibaldi* is a new taxon described for the Trans-Caucasus region, formerly belonging to the eastern subspecies of Common Crane *G g lilfordi* but characterized by significant morphological differences, such as a white spot behind the eye, the lack of a red patch on the back of the head, and the black forecrown and loreal area contrasting with grey hindcrown and throat. Apart from Armenia, where it breeds, it is expected to occur in Georgia and Iran (Russ J Ornithol 17: 559-562, 2008). In Cyprus, two **Demioiselle Cranes** *G virgo* were seen at Akrotiri on 9 September.

WADERS First-year **Black-winged Pratincoles** *Glareola nordmanni* stayed on Öland, Sweden, from 10 August to

at least 14 September and near Petten, Noord-Holland, on 23 August and 13 September. On Terceira, Azores, up to three **Semipalmated Plovers** *Charadrius semipalmatus* were found from 17 June into September. In Egypt, the two **Three-banded Plovers** *C tricollaris* at Tutamon village fishponds, Aswan, were still present on 2 August (they were also seen here in February). In Aberdeenshire, Scotland, a **Greater Sand Plover** *C leschenaultii* stayed in the Ythan Estuary from 12 September onwards. An adult **Red-necked Stint** *Calidris ruficollis* at Treguëllier, Finistère, on 1-4 August was the second for France. In Galicia, Spain, an adult summer **Semipalmated Sandpiper** *C pusilla* photographed at Baldaio, Carballo, on 24-25 July was rediscovered 56 km to the north-east at Valdoviño where it stayed on 26-29 July and then at Corrubedo, Ribeira, on 16-18 August and a juvenile stayed at Caravia, Asturias, from 13 September onwards. The third for Denmark, if accepted, was an adult at Agger Tange, Nordjylland, on 1 August. In Britain and Ireland, c five were seen in this period. An adult **Western Sandpiper** *C mauri* on Olmey, Galway, on 13-14 September was the fourth for Ireland. In the Netherlands, **White-rumped Sandpipers** *C fuscicollis* were seen on 10 dates at four sites between 25 July and 22 August, showing a now familiar annual occurrence for a species of which there was only one record before 1994. **Baird's Sandpipers** *C bairdii* were found, eg, at Shanagarry, Ballycotton, Cork, Ireland, on 2 August; on South Uist, Outer Hebrides, Scotland, on 13-20 August; at two sites

in Valencia, Spain, on 19-27 August; at Paxton Pits, Cambridgeshire, England, from 27 August to 7 September; at Géffosse, Manche, France, from 30 August to 1 September; on St Kilda, Outer Hebrides, on 3 September; at three sites in Ireland during 6-11 September; and on Ouessant, Finistère, from 11 September (first-year). In Spain, an influx of **Pectoral Sandpipers** *C melanotos* involved 24 records of 36 individuals from 1 July to 15 September, including groups of three, four and five, with most in Mediterranean provinces (the previous best year for this species was 2003 with 20). In the Netherlands, four singles were found in July, 11 in August and six in the first half of September. An adult **Sharp-tailed Sandpiper** *C acuminata* at Agger Tange on 27-29 July was the first for Denmark (three previous records were rejected). An adult at Segerstads fyr on 7 August was the first for Öland and the seventh for Sweden. Adult **Stilt Sandpipers** *C himantopus* were present at Strandsee Hohenfelde, Schleswig-Holstein, Germany, on 21 July, at Guérande, Loire-Atlantique, France, on 28-29 July, and at Coombe Hill Meadows, Gloucestershire, England, on 19-20 August. A juvenile on South Uist on 14-15 September was the first for the Outer Hebrides and the fourth for Scotland. A **Purple Sandpiper** *C maritima* colour-marked in Scotland and photographed at Longyearbyen, Svalbard, on 25 May is one of four recoveries showing that not all Svalbard breeders winter along the Norwegian and Swedish coasts (until recently, it was believed that Scottish winterers were from Iceland or

410 Baird's Sandpiper / Bairds Strandloper *Calidris bairdii*, juvenile, Ouessant, Finistère, France, 13 September 2008 (Aurélien Audevard)

411 Western Sandpiper / Alaskastrandloper *Calidris mauri*, adult, Klepp, Rogaland, Norway, 13 July 2008
(*Christian Tiller*) cf Dutch Birding 30: 263, 2008

412 Semipalmated Sandpiper / Griize Strandloper *Calidris pusilla*, juvenile, Playa de la Espasa, Asturias, Spain,
17 September 2008 (*Daniel López Velasco*)

413-414 Lesser Frigatebird / Kleine Fregatvogel *Fregata ariel*, Zour port, Kuwait, 10 April 2008 (*Lee Gregory*) cf Dutch Birding 30: 188, 2008 **415** Balearic Shearwater / Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus*, North Sea off Schleswig-Holstein, Germany, 16 August 2008 (*Martin Gottschling*) **416** Bridled Tern / Brilstern *Onychoprion anaethetus*, adult, Nachlieli islet, western Galilee, Israel, 20 August 2008 (*Mia Elasar*) **417** Allen's Gallinule / Afrikaans Purperhoen *Porphyrio alleni*, Aiguamolls de l'Empordà, Catalunya, Spain, 13 August 2008 (*Ponç Feliu*) **418** Allen's Gallinule / Afrikaans Purperhoen *Porphyrio alleni*, Aiguamolls de l'Empordà, Catalunya, Spain, August 2008 (*Jordi Martí-Aledo*)

419 Black-winged Pratincole / Steppeworkstaartplevier *Glaucola nordmanni*, Segerstads fyr, Öland, Sweden, 25 August 2008 (*Christian Cederroth*) **420** Purple Sandpiper *Calidris maritima*, Longyearbyen, Svalbard, 25 May 2008 (*Edwin Winkel*) **421** Red-necked Stint / Roodkeelstrandloper *Calidris ruficollis*, Treguéllier, Finistère, France, 3 August 2008 (*Xavier Rozec*) **422** Western Sandpiper / Alaskastrandloper *Calidris mauri*, Olmex, Galway, Ireland, 13 September 2008 (*Michael Davis*) **423-424** Sharp-tailed Sandpiper / Siberische Strandloper *Calidris acuminata*, Segerstads fyr, Öland, Sweden, 7 August 2008 (*Christian Cederroth*)

perhaps further west). If accepted, a **Solitary Snipe** *Gallinago solitaria* on St Paul, Pribilof Islands, Alaska, USA, on 10 September will be the first for North America. In the Azores, yet another **Wilson's Snipe** *G. delicata* was found at Lagoa do Negro, Terceira, on 31 August. A juvenile **Hudsonian Whimbrel** *Numenius hudsonicus* was seen on St Mary's and St Agnes, Scilly, from 6 September onwards. On Cape Clear, Cork, a **Solitary Sandpiper** *Tringa solitaria* was seen on 27-30 August. In the Azores, a **tattler** *Tringa brevipes/incanus* was reported from Ponta Delgada harbour on São Miguel on 7 September. **Wilson's Phalaropes** *Phalaropus tricolor* were seen, eg, in Schleswig-Holstein from 21 July until at least 3 August, at San Pedro del Pinatar salt pans, Murcia, Spain, from 24 July to at least 5 August; at Grindon Lough, Northumberland, England, on 13-17 August; at Laguna de la Mata, Alicante, Spain, on 22-24 August; and at Loch of Strathbeg, Aberdeenshire, on 1 September.

GULLS TO AUKS In Portugal, at least 34 **Slender-billed Gulls** *Chroicocephalus genei* were counted at Tavira on 3 August and at least 515 **Audouin's Gulls** *Larus audouinii* at Castro Marim, Tavira and Santa Luzia salt pans on 30 July. An adult **Bonaparte's Gull** *C. philadelphia* was present at Castlemaine, Kerry, from 30 July to 3 August. In France, an adult stayed at Sables d'Olonne, Vendée, on at least 5-12 September. On 31 August, a **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was claimed at Balnakeil, Durness, Highland, Scotland. The sixth **Laughing Gull** *L. atricilla* for Denmark turned up at Blåvands Huk, Vestjylland, on 26 August. In France, adult **Franklin's Gulls** *L. pipixcan* were present at Saint-Guénolé, Finistère, France, from 28 August into September and at La Guérinière, Noirmoutier, Vendée, from 6 September onwards. A third-summer **Audouin's Gull** in Lincolnshire, England, on 15-23 August was the fourth or fifth for Britain. The first **Great Black-headed Gull** *L. ichthyaetus* for Sweden was an adult photographed at Rivet, Gotland, on 20 July. In the Azores, one of two **Sooty Terns** *Onychoprion fuscatus* remained on Ilhéu da Praia, Graciosa, but the breeding attempt seemed to have failed; another was again seen on Ilhéu da Vila, Santa Maria, from 2 August onwards. On Selvagem Pequena, Selvagens, one was seen on 27 July. The pair of **Bridled Terns** *O. anaethetus* on Nachlieli islet off Betzet beach, western Galilee, Israel, from 7 July remained until at least 25 August but, despite signs of nesting, no proof of the first successful breeding for the Mediterranean was found. On 5 September, an adult **Chinese Crested Tern** *Sterna bernsteini* was seen for 2 h at Tanggu on the Bohai Wan coast in Tianjin province, China, far north of the species' only known breeding site on the Taiwanese held Matsu islets, where 20 adults and three chicks were counted on Chung on 20 July (cf Dutch Birding 22: 248-249, plate 249, 2000). From at least 10 to 26 July, one of the adults on Chung had a piece of waste, presumably a film canister, pierced by its lower mandible and, curiously, it was photographed on the same day (20 July) both on Chung and on the Fujian delta coast of mainland China. Two **Roseate Terns** *S. dougallii* photographed at Nakdong estuary, Busan, on

29 June were the first for Korea. On 17 August, the first **Brown Noddy** *Anous stolidus* for the Azores was photographed 200 nautical miles west of Flores, outside the WP. A **Thick-billed Murre** *Uria lomvia* in Inari on 13 July was the fifth for Finland since 1903.

OWLS TO WAGTAILS The female **Snowy Owls** *Bubo scandiacus* on Termon Hill, Blacksod, Mayo, Ireland, and on North Uist, Outer Hebrides, were still present in early September. Two pairs of **Boreal Owls** *Aegolius funereus* breeding in Drenthe, the Netherlands, this year raised five young of which three were predated shortly after fledging. In Portugal, the breeding of **White-rumped Swift** *Apus caffer* at the Alentejo was confirmed on 22 July. In Spain, 14 **Little Swifts** *A. affinis* were present at the regular sites of Guadalquivir mouth and Sierra Norte de Sevilla. In Denmark, one of the northernmost breeding ever of **European Bee-eater** *Merops apiaster* occurred at Vendsyssel, Nordjylland, where eight individuals were present. The number of breeding **Eurasian Rollers** *Coracias garrulus* in France in 2007 was 800-1000 pairs, which appears to be an increase from 500-600 pairs in 1998 (Ornithos 15: 153-180, 2008). **Great Spotted Woodpecker** *Dendrocopos major* appears to have bred this summer in one or more locations in Ireland. If accepted, an **Asian House Martin** *Delichon dasypus* reportedly flying past Nabben, Falsterbo, Skåne, Sweden, on 21 August would be the first for the WP. On 20 September, three **Buff-bellied Pipits** *Anthus rubescens* were found in Iceland. After review, the Dutch rarities committee rejected the only record of **Black-headed Wagtail** *Motacilla feldegg* for the Netherlands at Delfzijl, Groningen, on 10 May 1988. On Røst, Nordland, Norway, an adult male **Citrine Wagtail** *M. citreola*, paired with a female Grey-headed Wagtail *M. thunbergi*, raised at least one young in July. In Israel, a female **Citrine Wagtail** feeding a juvenile wagtail at Tirat-Zvi, Beit-Shean valley, and joined by a Black-headed Wagtail may involve the species' first breeding for Israel.

THRUSHES TO WARBLERS A **Rufous-tailed Robin** *Luscinia sibilans* on St Paul, Alaska, on 8 June was the first for the USA. Two families of **White-throated Robin** *Irania gutturalis* were found at Bul'an valley, mount Hermon, Israel, in early July. A **Pallas's Grasshopper Warbler** *Locustella certhiola* trapped at Spurn, East Yorkshire, on 14 September was the fifth mainland record for England (and Britain). A first-year **Lanceolated Warbler** *Lanceolata* trapped at Bingsmarken on 5 September was the first for Skåne and the 11th and earliest ever in autumn for Sweden. In Shetland, singles were found at Sumburgh Head on 12 September and on Fair Isle on 13 September. The third **River Warbler** *L. fluviatilis* for Iceland at Höfn, Einarslundur, from 10 June was still present on 28 July. One photographed at Maasvlakte, Zuid-Holland, on 13 September was only the second field record in autumn for the Netherlands. The third and fourth **Melodious Warblers** *Hippolais polyglotta* for Denmark were first-years trapped at Skagen, Nordjylland, on 16 and 18 August, respectively (the previous two were in June 1982 and 1990). **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agri-*

425 Hudsonian Whimbrel / Amerikaanse Regenwulp *Numenius hudsonicus*, Halangy Point, St Mary's, Scilly, England, 15 September 2008 (*Ashley Fisher*) **426** Audouin's Gull / Audouins Meeuw *Larus audouinii*, Wolla Bank, Lincolnshire, England, 19 August 2008 (*Steve Young/Birdwatch*) **427** Goliath Heron / Reuzenreiger *Ardea goliath*, Wadi Lahami, Egypt, 30 July 2008 (*Daniel López Velasco*)

428 Northern Waterthrush / Noordse Waterlijster *Seiurus noveboracensis*, Cape Clear, Cork, Ireland, 27 August 2008 (Lee Gregory) **429** Citrine Wagtail / Citroenkwikstaart *Motacilla citreola*, first-year, Ooijpolder, Gelderland, Netherlands, 25 August 2008 (Michel Veldt) **430** Yellow Warbler / Gele Zanger *Dendroica petechia*, Cape Clear, Cork, Ireland, 28 August 2008 (Lee Gregory)

431 River Warbler / Krekelzanger *Locustella fluviatilis*, Maasvlakte, Zuid-Holland, Netherlands, 13 September 2008 (Thomas Luiten)

cola were trapped, eg, at Skaw, Whalsay, Shetland, on 17 August; at Indfjorden, Vestjylland, on 21 August; at Trunvel, Finistère, on 30 August; at Kommer, Oost-Vlaanderen, Belgium, on 31 August; on Unst, Shetland, on 9-12 September; on Fair Isle on 13 September; and in the Netherlands at Zandvoort, Noord-Holland, on 10 September and at Castricum on 13 September. A first-year **Aquatic Warbler** *A paludicola* trapped in Västergötland on 18 August was the 24th ever for Sweden. In the Netherlands, the species occurred in usual numbers with 20 sightings and at least 19 trapped between 25 July and 30 August alone. An **Eastern Olivaceous Warbler** *A pallidus* near Höfn from 15 September, seen together with a **Eurasian Wren** *Jynx torquilla* and a **Eurasian Reed Warbler** *A scirpaceus*, was the first for Iceland. The idea that individual European warblers not only breed but also winter in the same locality year-upon-year, which was based upon a number of ring recoveries, is confirmed by stable isotope profiles in migratory **Great Reed Warblers** *A arundinaceus* recaptured for two or more years in six successive years (J Ornithol 149: 261-265, 2008). Three **Barred Warblers** *Sylvia nisoria* were reported from Iceland on 12 September. In Spain, a **Lesser Whitethroat** *S curruca* (a rarity in south-western Europe) was trapped at Aiguamolls de l'Empordà on 31 August. A first-year **Arctic Warbler** *Phylloscopus borealis* trapped at Blåvands Huk on 11-12 August was (only) the fourth for Denmark.

FLYCATCHERS TO BUNTINGS The first and only **Iberian Pied Flycatcher** *Ficedula hypoleuca iberiae* for France concerns a second calendar-year male collected before 1863 and recently found in the Muséum national d'histoire naturelle, Paris (Ornithos 15: 187-190, 2008; cf Dutch Birding 28: 1-6, 2006). In Cork, **Yellow Warblers** *Dendroica petechia* on Cape Clear on 25-30 August (first-winter female) and at Mizen Head on 26-29 August (first-winter male) were the third and fourth for Ireland; the earliest ever Nearctic passerine in autumn for Britain is a Yellow Warbler on North Ronaldsay, Orkney, on 24 August 1992. A first-winter female **American Redstart** *Setophaga ruticilla* on Mizen Head on 18 September was the third for Ireland. A first-winter **Northern Waterthrush** *Seiurus noveboracensis* on Cape Clear on 27-30 August was the second for Ireland (sometimes in the same view with the Solitary Sandpiper). In north-western Europe, adult **Lesser Grey Shrikes** *Lanius minor* were seen, eg, at Als, Sønderjylland, Denmark, on 13-21 July; at Oleye, Brabant-Wallon, Belgium, on 19-20 July; in Sweden in Skåne and Värmland on 28 July and 30 July, respectively; in Norway at Klepp, Rogaland, and at Fedje, Hordaland, on 31 July and 16 August, respectively; at Tiree, Argyll, Scotland, on 6 August; and in Finland in Helsinki on 17 August and in Nakkila on 31 August. The female at Hartland Moor, Dorset, on 2-15 August was the third for England this summer, after two in June. In Malta, a presumed male **Desert Grey Shrike** *L meridionalis elegans* was seen at Buskett on 6 and 17

432 Two-barred Crossbill / Witbandkruisbek *Loxia leucoptera*, female, Sandgarth, Mainland, Shetland, Scotland, 28 July 2008 (Hugh Harrop)

433 Two-barred Crossbill / Witbandkruisbek *Loxia leucoptera*, juvenile, Eshaness, Mainland, Shetland, Scotland, 31 July 2008 (Hugh Harrop)

July. A **House Crow** *Corvus splendens* in Cameron, Louisiana, USA, on 18 May was almost certainly 'ship-assisted'. In Ireland, a **Red-eyed Vireo** *Vireo olivaceus* were found on The Mullet, Mayo, on 13 and 18 September. A widespread movement of **Two-barred Crossbills** *Loxia leucoptera bifasciata* into north-western Europe from 10 July onwards resulted in several reports from the south-west coast of Norway, 130 sightings (including one flock of c 25) in Finland and 300 records (with largest flocks of 30) in Sweden until 1 August. In Denmark, nine individuals were seen at Skagen in the last week of July and 18 were reported in the north in August. In Scotland, a record-breaking invasion of more than 45 individuals occurred from 20 July onwards in Orkney and Shetland. The first for Orkney was a male feeding on a roadside verge at Evie on 20 July, which was followed by a total of 11 until 7 August. On Fair Isle, Shetland, up to two females were present on 25-31 July with a male and a third female on 1 August, the male staying the next day too; then at least up to nine juveniles were present on 5-18 August with another juvenile on 8-12 September. Elsewhere in Shetland, eight singles were seen from 28 July to 18 August while, in addition, an unprecedented group with a maximum of 18 (mostly juveniles but also two males and a female) stayed at Sumburgh on 6-16 August. In the rest of Scotland, two singles were seen in Outer Hebrides on St Kilda on 3-4 August and on Harris on 7-8 August. On Helgoland, Schleswig-Holstein, one was photographed on 16 August. Intriguingly, an irruption of **White-winged Crossbills** *LI leucoptera* was reported in Nova Scotia and Ontario, Canada, in late July as well. In Sweden, a male **Pine Bunting** *Emberiza leucocephalos* was reported at Utlängan, Blekinge, on 19 July. In 2007, for the first time after a dramatic decline since the late 1980s, there were no territories of **Ortolan Bunting** *E hortulana* in Nordrhein-Westfalen,

Germany (Charadrius 43: 35-37, 2007); the Belgian population had already been reduced to a single pair by 1993 and a year later the Dutch population had disappeared from its last breeding strongholds. In Orkney, a **Cretzschmar's Bunting** *E caesia* was discovered on North Ronaldsay on 18 September. In Shetland, **Yellow-breasted Buntings** *E aureola* were found on Fetlar on 12 September and at Brough, Whalsay, on 13-14 September.

BIG DAY In Texas, USA, a team consisting of Ken Behrens, Cameron Cox, Pete Hosner and Michael Retter set a new big day record for the ABA area of 260 species on 19 April.

For a number of reports, Birding, Birding World, Birdwatch, Ornithos, www.birdguides.com, www.rarebirdalert.co.uk and www.netfugl.dk were consulted. We wish to thank Max Berlijn (Taiwan), Richard Bonser, Bert de Bruin (Norway), Christian Cederroth, Rolf Christensen, Andrew Clarke, Mark Constantine, Andrea Corso (Italy), Pierre-André Crochet, Andy Davis, Klaas van Dijk, Gerald Driessens, Enno Ebels, Tobias Eppele, David Erterius, Lee Evans, Raymond Galea (Malta), Steve Gantlett, Peter van Geneijgen, Barak Granit, Geert Groot Koerkamp, Marcello Grusso (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Erik Hirschfeld, Paul Holt (China), Wietze Janse, Justin Jansen, João Jara (Portugal), Erling Jirle, Richard Klim, Szabolcs Kókay, Yann Kolbeinsson, Harry J Lehto, Alexandro Leitão, Rudolf Lenaerts, André van Loon, Daniel López Velasco, Anthony McGeehan, Richard Millington, Dominic Mitchell, Geir Mobakken (Utsira), Nial Moores, Killian Mullarney, Lajos Nemeth (Albania), Gert Ottens, Andy Paterson, Yoav Perlman (IRDC), Magnus Robb, Staffan Rodebrand, Luciano Ruggieri, Nicolas Selosse, Itai Shanni, Jeon Shi-Jin, Roy Slaterus, Ron Summers, Magnus Ullman, Thijs Valkenburg, Roland van der Vliet, Dustin Wang, Edwin Winkel, Rik Winters and Pim Wolf for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
(arnoud.vandenbergh@planet.nl)

Marcel Haas, Kapellaan 52, 1851 PE Heiloo, Netherlands (m.haas@wpbirds.com)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **juli-augustus 2008**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt. Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn op bovenstaand adres, of via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl.

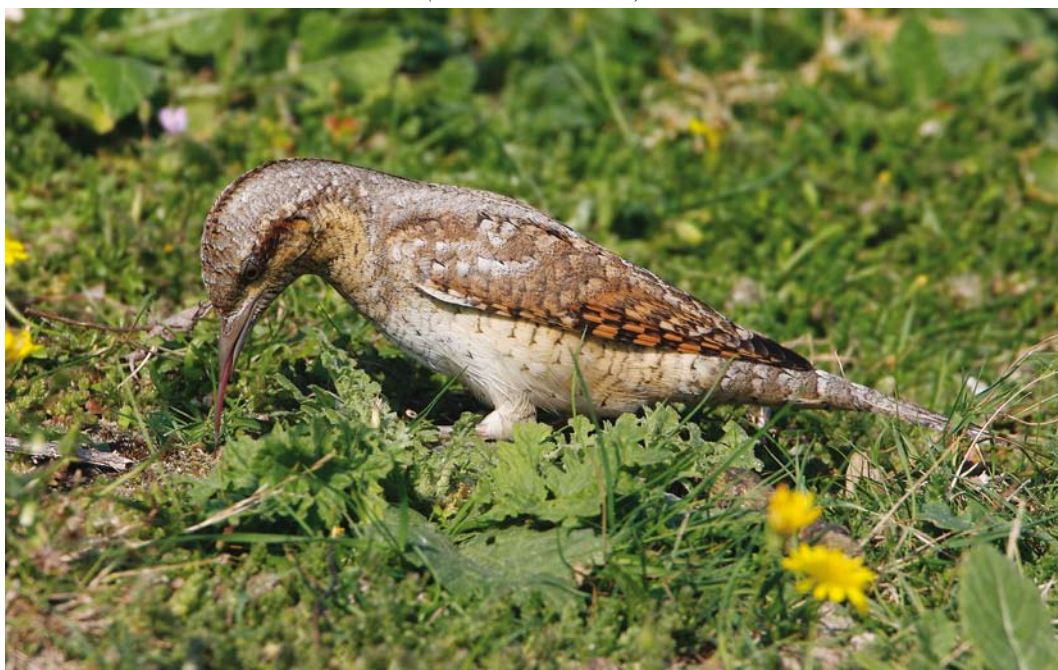
Nederland

EENDEN TOT VALKEN Twee vroege **Witbuikrotganzen** *Branta hrota* bevonden zich op 24 augustus op Rottumerplaat, Groningen. De grootste ruiconcentratie van **Casarca's** *Tadorna ferruginea* verbleef zoals in voorgaande jaren op het Eemmeer, Noord-Holland, waar op 16 juli maar liefst 520 werden geteld. **Witoogenden** *Aythya nyroca* werden gezien op 4 juli bij Huizen, Noord-Holland; op 5 juli bij Almere, Flevoland; van 13 juli tot 16 augustus bij Meppen, Drenthe; van 2 tot 24 augustus bij Smilde, Drenthe; op 9 augustus bij Dronten, Flevoland; en op 12 en 16 augustus bij Urk, Flevoland. Vanaf ten minste 22 augustus was het gevleugelmerkte mannetje **Grote Tafeleend** *A valisineria* op-

434 Grauwe Franjepoot / Red-necked Phalarope *Phalaropus lobatus*, juveniel, Terschelling, Friesland, 11 september 2008 (Arie Ouwerkerk)

435 Draaihals / Eurasian Wryneck *Jynx torquilla*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 30 augustus 2008 (Martin van der Schalk)

436 Vorkstaartmeeuw / Sabine's Gull *Xema sabini*, tweede-kalenderjaar, Scheveningen, Zuid-Holland, 23 juli 2008 (Michel Veldt)

nieuw aanwezig in het Noordhollands Duinreservaat bij Castricum, Noord-Holland. Hij werd hier voor het eerst op 9 januari 2003 gezien. **Grote Zee-eenden** *Melanitta fusca* werden opgemerkt op 13 juli bij Balgzand, Noord-Holland; op 21 juli bij Delfzijl, Groningen (drie); op 26 juli bij Huisduinen, Noord-Holland; en op 27 juli bij Scheveningen (twee). Ook uit augustus kwamen enkele meldingen. Een '**grote pijlstormvogel**' *Puffinus borealis/diomedea/gravis* werd op 23 augustus gezien door trekkers vanaf Nes op Ameland, Friesland. Vanaf 29 juli werden vijf **Noordse Pijlstormvogels** *Puffinus* doorgegeven en in de laatste week van augustus ook nog eens 10 **Grauwe Pijlstormvogels** *P. griseus*. **Vale Pijlstormvogels** *P. mauretanicus* werden dit jaar opvallend vaak gezien in de Noordzee. Ook Nederland kreeg daar een behoorlijk deel van mee. In deze periode werden maar liefst 33 exemplaren van deze als 'critically endangered' geclassificeerde soort gemeld. Opvallend was dat de vogels voor half augustus uitsluitend langs de westkust werden waargenomen en na half augustus hoofdzakelijk langs de noordkust. Mogelijk waren de aanwezige individuen (tijdelijk) verder noordwaarts opgeschoven, want de telintensiteit langs de westkust was min of meer constant. 'Hot-spots' waren Camperduin, Noord-Holland (acht), Scheveningen (vier), Ameland (vier), en Terschelling, Friesland (vier). Topdag was 22 augustus met zes: drie langs Terschelling, twee langs Schiermonnikoog, Friesland, en één langs Rottumerplaat (de tweede voor de provincie Groningen). Het exemplaar dat op 23 augustus werd gemeld bij Wemeldinge, Zeeland, was

relatief ver het 'binnenland' in. Een onvolwassen **Grote Aalscholver** *Phalacrocorax carbo carbo* verbleef op 24 augustus in IJmuiden, Noord-Holland. Op 1 juli passeerde een **Kuifaalscholver** *P. aristotelis* de trektelpost van Egmond aan Zee, Noord-Holland, en op 10 juli hield er zich één op langs de Oosterscheldekering, Zeeland. De eerste juveniele van het najaar bevond zich vanaf 22 augustus in IJmuiden. Een andere verbleef op 24 augustus in Den Oever, Noord-Holland, en op 30 augustus was een adulte aanwezig bij Huisduinen. Op c 15 plekken, vooral in de Randstad, werden **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* gemeld. Net als in voorgaande jaren zorgden enkele vrijvliegende collectievogels in Amsterdam, Noord-Holland, Alphen aan den Rijn, Zuid-Holland, en Rotterdam, Zuid-Holland, voor een vertroebeld beeld. **Koereigers** *Bubulcus ibis* lieten zich het best bekijken van 18 juli tot 22 augustus in de Alblasserwaard, Zuid-Holland; van 12 tot 14 augustus bij Colijnsplaat, Zeeland (maximaal twee); op 19 augustus bij Oostburg, Zeeland (twee); en vanaf 22 augustus bij Paal, Zeeland (twee). Van c vijf andere plekken kwamen eveneens meldingen die voor een deel mogelijk betrekking hadden op het ontsnapte duo van Ouwehands Dierenpark Rhenen. De wegtrek van **Purperreigers** *Ardea purpurea* bij Ridderkerk, Zuid-Holland, kwam traag op gang maar kende met 99 exemplaren op 29 augustus wel een uitschieter. Het augustustotaal bedroeg 152 vogels. Op c 90 plekken verspreid over het land werden solitaire of kleine groepjes **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* opgemerkt; 11 trektelposten

Recente meldingen

437 Witwangstern / Whiskered Tern *Chlidonias hybrida*, eerstejaars, Bovenwater, Lelystad, Flevoland, 7 september 2008 (Jaap Eerdmans) **438** Waarschijnlijke Baltische Mantelmeeuw / probable Baltic Gull *Larus fuscus fuscus*, tweedekalenderjaar, Osdorp, Amsterdam, Noord-Holland, 14 augustus 2008 (Enno B Ebels) **439** Bonapartes Strandloper / White-rumped Sandpiper *Calidris fuscicollis*, adult, Jachthaven, Schiermonnikoog, Friesland, 17 augustus 2008 (Enno B Ebels) **440** Woudaap / Little Bittern *Ixobrychus minutus*, juveniel, omgeving Rotterdam, Zuid-Holland, 11 augustus 2008 (Chris van Rijswijk/birdshooting.nl) **441** Roze Spreeuw / Rosy Starling *Sturnus roseus*, adult, Neeltje Jans, Zeeland, 3 augustus 2008 (Martin van der Schalk) **442** Noordse Nachtegaal / Thrush Nightingale *Luscinia luscinia*, Meijndel, Zuid-Holland, 31 augustus 2008 (Vincent van der Spek/Vrs Meijndel)

waren goed voor in totaal 48 exemplaren. Het grootste aantal bijeen betrof acht op 27 augustus in de Mariapeel, Limburg. Een trekteller, wiens vrouw hoogzwanger was, zag op 15 augustus maar liefst 250 **Ooievaars** *C ciconia* aan zich voorbij trekken op de Maarnsche Berg, Utrecht... De gehele periode hielden c acht **Flamingo's** *Phoenicopterus roseus* zich op in de IJsselmonding, Overijssel, vaak in het gezelschap van c 20 Chileense Flamingo's *P chilensis*. Mogelijk werden enkele van deze vogels eind augustus ook gezien bij de Steile Bank, Friesland. Van de diverse trektelposten werden zeven **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* en 11 **Rode Wouwen** *M milvus* doorgegeven. In Oost-Groningen bracht een paar Rode Wouwen een jong groot. Om verstoring te voorkomen werd de locatie niet vrijgegeven. Maximaal twee onvolwassen **Zeearenden** *Haliaeetus alibicilla* werden de gehele periode gezien in het Lauwersmeergebied, Friesland/Groningen, en ook het paar met twee jongen in de Oostvaardersplassen, Flevoland, werd nog regelmatig gemeld. Op 30 en 31 juli verbleef een onvolwassen exemplaar in het Noordhollands Duinreservaat. Mogelijk dezelfde vloog op 31 juli om 15:30 in zuidelijke richting langs Scheveningen en om 16:10 langs Hoek van Holland, Zuid-Holland. Een geringde derdekalerjaar **Vale Gier** *Cypus fulvus* (metaal 11 05055) werd vanaf 8 juli gezien bij Sloodorp, Noord-Holland. De vogel verkeerde in een slechte conditie en werd op 13 juli dood gevonden. Hij bleek op 27 november 2006 als eerstejaars te zijn gevangen in Guardo, Palencia, Spanje, en naar een vogelopvangcentrum in Burgos gebracht waarna hij werd losgelaten te Gozón de Ucieza, Palencia (cf Dutch Birding 30: 288-289, 2008). Tot ten minste 21 augustus verbleef een **Slangenarend** *Circaetus gallicus* in het Fochteloërveen, Drenthe/Friesland. Op 13 juli werd een exemplaar op de Strabrechtse Heide, Noord-Brabant, aangetroffen. Het broedsucces van **Grauwe Kiekendief** *Circus pygargus* in het Oldambt, Groningen, was in het eerste jaar na beëindiging van de braakleggingsregeling zeer matig. Er waren nauwelijks muizen, mogelijk als gevolg van het verdwijnen van de braak. Telposten uit het gehele land meldden in totaal 33 doortrekkers. Op 19 augustus was er een melding van een **Dwergarend** *Aquila pennata* in de Mariapeel. In deze periode werden c 150 trekkende **Visarenden** *Pandion haliaetus* geregistreerd, met alleen al op 31 augustus 63. Opvallend was het aantal van 10 dat op deze datum langs trektelpost Aan de Majoor bij Koningsbosch, Limburg, vloog. Vanaf 10 augustus werden c 10 overvliegende of kort pleisterende **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* verspreid over het land waargenomen. Na een opmerkelijk late doortrekgolf van **Smellekens** *F columbarius* in juni werden er nog eens vier doorgegeven in juli. De eerste najaarsvogels verschenen alweer in de tweede helft van augustus. Het aantal territoriale paren **Slechtvalken** *F peregrinus* steeg van 34 in 2006 en 43 in 2007 naar c 50 in 2008.

RALLEN TOT STERNS In augustus werden 19 **Porseleinhoenders** *Porzana porzana* van aluminium ringen voorzien, met alleen al 14 vangsten bij Castricum. In Polder Achteraf bij Breukeleveen, Noord-Holland, werd voor

het laatst op 5 juli een **Kleinste Waterhoen** *P pusilla* gehoord. Van de **Steltkluten** *Himantopus himantopus* die in het voorjaar ons land bereikten bleven er maar weinig gedurende de zomermaanden hangen. Vier exemplaren verbleven nog tot 19 juli bij Stellendam, Zuid-Holland, terwijl twee laatkomers op 9 augustus opdoken in de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant. Een **Vorkstaartplevier** *Glareola pratincola* verbleef op 24 augustus bij Paal en een **Steppevorkstaartplevier** *G nordmanni* werd op 23 augustus gezien bij Petten, Noord-Holland. Een gelukkige vogelaar was zowel op 14 juli mede-ontdekker van een **Aziatische Goudplevier** *Pluvialis fulva* in de Breebaartpolder, Groningen, als op 15 juli van een **Amerikaanse Goudplevier** *P dominica* bij Termunterzijl, Groningen. Beide waren slechts enkele minuten aanwezig maar konden worden gefotografeerd. Een andere Aziatische verbleef van 27 juni tot in 10 juli in de Ezumakeeg, Friesland, en op 20 juli werd een exemplaar gemeld bij Zwarte Haan, Friesland. De eerste **Morinelplevier** *Charadrius morinellus* van het najaar werd op 12 augustus gezien bij trektelpost Brobbelbies, Noord-Brabant, waar ter ere van het 25-jarige bestaan van Vogelwacht Uden dit najaar van 1 augustus tot 30 november dagelijks van zonsopkomst tot zonsondergang wordt geteld. In totaal 19 doortrekkers werden in de rest van de maand doorgegeven van verschillende trektelposten en een fotogeniek juveniel exemplaar bevond zich op 31 augustus op de Maasvlakte, Zuid-Holland. Twee binnenlandse **Drieteenstrandlopers** *Calidris alba* vlogen op 10 augustus langs de Flevo-centrale bij Lelystad, Flevoland. **Bonapartes Strandlopers** *C fuscicollis* werden gezien op 25 en 30 juli en op 1 augustus bij Westhoek, Friesland; op 3 en 5 augustus bij Zwarte Haan; op 16, 18, 21 en 22 augustus in de Breebaartpolder; en op 17 augustus bij de Jachthaven op Schiermonnikoog, Friesland (de eerste voor dit eiland). Na het eerste geval in 1977 duurde het tot 1994 voordat een tweede volgde. Sinds 1999 wordt de soort jaarlijks vastgesteld en is het aantal gevallen inmiddels gestegen tot meer dan 30. De tweede **Gestreepte Strandloper** *C melanotos* voor Walcheren verbleef van 7 tot 10 juli bij Westkapelle, Zeeland. Op 11 juli in 9 en 15 augustus werd er één opgemerkt bij Waverhoek, Utrecht, mogelijk steeds dezelfde. Tussen 20 juli en 8 augustus werd op meerdere dagen een exemplaar bij Harlingen, Friesland, gezien en van 24 tot 27 juli waren hier zelfs twee aanwezig. Ook op zes andere plekken in Noord-Nederland werden exemplaren gemeld. **Breedbekstrandlopers** *Limicola falcinellus* werden waargenomen van 5 juli tot 1 augustus in de Breebaartpolder (maximaal twee); op 21 juli bij Harlingen; van 22 juli tot 1 augustus in het Lauwersmeergebied; op 31 juli en 1 augustus bij Westhoek; op 6 en 7 augustus bij Zwarte Haan; en op 26 en 27 augustus op Texel, Noord-Holland. Men kan slechts gissen naar hoeveel vogels zich ongezien in de zomermaanden in het Waddengebied ophouden. Een **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* bevond zich op 4 augustus in het Ottersaat op Texel. Het eerste **Bokje** *Lymnocyptes minimus* van het najaar werd op 25 augustus waargenomen bij Maasdam, Zuid-Holland, en op 31 augustus verschenen exemplaren bij Holwerd,

443 Graszanger / Zitting *Cisticola juncidis*, Beugen, Noord-Brabant, 9 september 2008 (*Harvey van Diek*) **444** Citroenkwikstaart / Citrine Wagtail *Motacilla citreola*, eerstejaars, Ooijpolder, Ubbergen, Gelderland, 25 augustus 2008 (*Harvey van Diek*) **445** Citroenkwikstaart / Citrine Wagtail *Motacilla citreola*, eerstejaars, Ooijpolder, Ubbergen, Gelderland, 25 augustus 2008 (*Michel Veldt*)

Friesland, en in de Kennemerduinen, Noord-Holland (vangst). Een **Poelsnip** *Gallinago media* werd op 3 augustus opgestoten op het Ballooërveld, Drenthe. **Kleine Geelpootruiters** *Tringa flavipes* verbleven van 16 tot 29 juli in het Bokkegat, Zeeland, op 8 augustus bij Achter de Zwarten aan de Groningse kant van het Lauwersmeer (samen met een Gestreepte Strandloper en een Poelruiter *T stagnatilis*), en op 8 juli en op 18 en 19 augustus op de Dijkgatsweide in de Wieringermeer, Noord-Holland. Op c 15 plekken in het noorden en westen van het land werden **Poelruiters** gezien. Vooral in het Lauwersmeergebied liet de soort zich op meerdere dagen bewonderen, soms met twee exemplaren bijeen. Een doortrekker werd op 18 juli opgemerkt bij Scheveningen en een adulte die van 18 tot 25 juli in de Hilversumse Bovenmeent, Noord-Holland, verbleef trok de nodige bekijks. Op c 20 plekken in Noord-Nederland en de Delta werden solitaire of kleine groepjes **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus* waargenomen, waaronder een adult vrouwtje in zomerkleed van 15 tot 20 juli in de Honswijkwaarden bij Houten, Utrecht. Een 'off-season' **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* vloog op 2 juli langs Westkapelle en in augustus werden er langs de westkust nog eens zeven gezien. Twee binnenlandse juveniele **Kleinste Jagers** *S longicauda* werden op 24 augustus gemeld van trektelepost Stadbrechtse Heide. Een andere werd op 31 augustus gefotografeerd boven trektelepost De Horde bij Lopik, Utrecht. Langs de kust werd de soort op 17 augustus opgemerkt langs Terschelling (adult) en op 23 augustus bij Westkapelle (juvéniel). Een eerste-zomer **Vorkstaartmeeuw** *Xema sabini* hield zich op 22 en 23 juli op bij de havenhoofden van Scheveningen. Eerdere waarnemingen in dit kleed zijn in Nederland niet bekend; normaliter brengt de soort zijn eerste zomer door op het zuidelijke halfrond. Adulte werden opgemerkt op 4 augustus bij Katwijk, Zuid-Holland, en op 13 augustus op de zuidpunt van Texel. Een adult exemplaar met olie op zijn onderdelen werd op 22 augustus gefotografeerd op de Vliehors op Vlieland, Friesland. Meeuwenliefhebbers konden van 11 tot 19 augustus hun hart ophalen in Amsterdam-Osdorp, Noord-Holland, waar een waarschijnlijke – maar ongeringde – tweede-kalenderjaar **Baltische Mantelmeeuw** *Larus fuscus fuscus* verbleef. Een op het oog klassieke vierde-kalenderjaar liet zich op 3 juli uitvoerig fotograferen bij Westkapelle. De zes aanvaarde gevallen hebben alle betrekking op ringmeldingen. De grootste concentraties van **Reuzensterms** *Hydroprogne caspia* hielden zich zoals gewoonlijk op in het Lauwersmeergebied, in de omgeving van de Workumerwaard, Friesland, en rondom de IJsselmonding. Grote aantallen bijeen betroffen 51 op 17 augustus in de Workumerwaard, 22 op 26 augustus bij Achter de Zwarten en op 14 augustus op het Ketelmeer, Overijssel. **Lachsterms** *Gelochelidon nilotica* hielden zich traditiegetrouw vooral op in de Kop van Noord-Holland. Het hoogste aantal op de slaappleats op Balgzand bedroeg 24 op 27 juli. Overdag werden deze vogels vooral in de omgeving van Schagen, Noord-Holland, en 't Zand, Noord-Holland, opgemerkt. Na half augustus namen de aantallen in hoog tempo af. Van 6 tot 30 juli verbleef een adulte in

het Lauwersmeergebied. Langsvliegende **Witwangsterms** *Chlidonias hybrida* werden gemeld op 1 juli bij Leiden, Zuid-Holland, en op 10 augustus bij Lelystad. Vanaf 28 augustus verbleef een eerste-winter bij 't Bovenwater aan de rand van Lelystad. Het hoogste aantal **Witvleugelsterms** *C leucopterus* bijeen betrof vier adulte en twee juveniele op 1 augustus op De Kreupel ten noorden van Andijk, Noord-Holland, waar regelmatig ruim 25 000 Zwarte Sterms *C niger* overnachtten. Elders werden ook enkele Witvleugels opgemerkt, met name bij Den Oever. De adulte die vanaf 31 mei verbleef bij Kinderdijk, Zuid-Holland, waar de soort vorig jaar tot broeden kwam, werd daar voor het laatst op 7 augustus gemeld.

UILEN TOT GORZEN Nadat op 23 februari een roepend mannetje **Ruigpootuil** *Aegolius funereus* werd ontdekt bij Schoonloo, Drenthe, werd hier in juli het eerste succesvolle broedgeval voor Nederland in meer dan 30 jaar opgetekend. Op 5 mei werd een nesthol gevonden waar tussen 18 en 20 juni twee jongen uitvlogen. Beide vielen vermoedelijk ten prooi aan een Havik *Accipiter gentilis*, want op 21 juni werden plukresten gevonden nabij de nestboom. Op 18 juni werd op c 500 m een tweede nest gevonden dat drie jongen bevatte. Deze werden op 8 juli geringd en vlogen tussen 14 en 19 juli uit. Op laatstgenoemde datum werden de plukresten van vermoedelijk één van deze jongen gevonden. Op 26 juli werd een **Hop** *Upupa epops* opgemerkt vanuit een rijdende auto op de A12 ter hoogte van de Ginkelse Heide, Gelderland. Een ander exemplaar bevond zich op 31 augustus bij Zeewolde, Flevoland. In de tweede helft van augustus werden op c 30 plekken verspreid over het land **Draaihalzen** *Jynx torquilla* aangetroffen. Fotogenieke exemplaren lieten zich onder meer bewonderen van 20 tot 22 augustus bij Den Oever en op 30 augustus op de Maasvlakte. Op 24 augustus verbleven drie exemplaren op Rottumerplaat. Daarnaast werden nog zeker 11 exemplaren geringd, bijna allemaal langs de Noord-Hollandse kust. **Kuifleeuweriken** *Galerida cristata* waren op slechts drie plaatsen min of meer vast aanwezig: in Tilburg, Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch, Noord-Brabant, en Venlo, Limburg. De enige andere meldingen waren bij Cadzand-Bad, Zeeland, op 16 juli en in Katwijk op 22 juli. Een eerste-kalenderjaar hybride **Boerenzwaluw x Huiszwaluw** *Hirundo rustica x Delichon urbicum* werd op 24 augustus gevangen op een zwaluwenslaappleats nabij het Zwarte Meer, Overijssel. Sinds 1987 zijn c 13 eerdere vangsten van dergelijke hybriden in Nederland bekend (cf Dutch Birding 21: 30-31, 128, 1999, <http://fotopagina.boerenzwaluw.nl/pagina5.html>). Op 13 juli werd een dergelijke hybride waargenomen bij Middelburg, Zeeland. Vanaf 16 augustus werden verspreid over het land van diverse trekteleposten ruim 40 **Duinpiepers** *Anthus campestris* gemeld. Vooral de laatste twee dagen van augustus leverden relatief veel waarnemingen op. Vroege **Roodkeelpiepers** *A cervinus* werden gemeld op 21 augustus bij Zierikzee, Zeeland, en op 26 augustus op de Dijkgatsweide in de Wieringermeer. Een adulte **Citroenkwikstaart** *Motacilla citreola* werd op 19 augustus gemeld bij Ede, Gelderland, en een eerstejaars verblijdde van 22 tot 29 augustus en

Recente meldingen

groot aantal vogelaars in de Ooijpolder, Gelderland. Een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* werd op 1 augustus aangetroffen in Schin op Geul, Limburg. Op 31 augustus hingen er twee **Noordse Nachtegalen** *Luscinia luscinia* in de netten, namelijk te Castricum en te Meijndel, Zuid-Holland. Waarnemingen van **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* waren vooral afkomstig uit de omgeving van de Biesbosch, Noord-Brabant/Zuid-Holland, en Stellendam. In de Delta waren nog op diverse plaatsen **Graszangers** *Cisticola juncidis* te aanschouwen. Daarbuiten verbleven de gehele periode exemplaren bij 's-Hertogenbosch, op 17 augustus in de Groote Peel, Limburg, en vanaf 30 augustus bij Schinveld, Limburg. In Noord-Nederland bleef de soort zeldzaam met waarnemingen op 6 juli in de Eemshaven, Groningen; op 2 augustus bij Uithuizen, Groningen; op 5 augustus bij Zwarte Haan; en van 16 tot 18 augustus bij Den Oever. Er werden relatief veel **Waterrietzangers** *Acrcocephalus paludicola* vastgesteld, vooral in Noord-Holland. Veldwaarnemingen werden gedaan op 25 juli in Lentevreugd, Zuid-Holland; op 27 juli (twee), 15 (twee), 16 (drie), 22 (twee), 23 en 28 augustus bij Petten; op 28 en 29 juli in IJmuiden (twee); op 30 juli nabij het Zuidlaardermeer, Groningen; op 10 augustus bij Westbroek, Utrecht; op 18 augustus in de Ooijpolder; en op 18 en 19 augustus op Texel. Tussen 31 juli en 27 augustus werden er 14 gevangen te Castricum, terwijl er hier in 2007 niet één in de netten hing. Het totale aantal vangsten op deze plek sinds 1960 kwam hiermee uit op 111. Overige vangsten werden gedaan op 9 augustus nabij Zwartsluis, Overijssel; op 15 augustus in de Amsterdamse Waterleidingduinen, Noord-Holland; op 16 augustus op Vlieland; op 23 au-

gustus in het Verdrongen Land van Saeftinghe, Zeeland; en op 30 augustus bij Den Oever. **Grote Karekieten** *A arundinaceus* werden geringd op 27 juli te Castricum, op 29 juli en 16 augustus in de Kennemerduinen te Bloemendaal en op 31 augustus te Meijndel. De eerste **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* van het jaar werden op 16 augustus gevangen te Bloemendaal en op Vlieland. Naast deze vroege exemplaren werden er tot eind augustus nog vijf geringd. In het veld liet deze stiekeme soort zich bekijken op 28 (twee), 29 en 30 augustus op Texel en op 31 augustus in IJmuiden. Van 28 tot 30 augustus verbleef een **Grauwe Fitis** *Phylloscopus trochiloides* in Bomenland op Vlieland. Een adulte **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* fleurde van 1 tot 5 augustus Neeltje Jans, Zeeland, op en een vroege juveniele werd op 9 augustus gemeld bij Kamperhoek, Flevoland. **Roodmussen** *Carpodacus erythrinus* werden waargenomen op 1 juli bij Castricum en op 28 juli in IJmuiden. In de tweede helft van augustus werden vanaf verschillende trektelposten verspreid over het land in totaal c 30 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* gemeld. De zes exemplaren die op 30 augustus langs trektelpost de Vulkaan bij Den Haag, Zuid-Holland, vlogen zijn daarbij het vermelden waard. Tot ten minste 28 juli verbleef de zingende **Grauwe Gors** *E calandra* nog in De Vughtse Gement, Noord-Brabant, en een andere werd op 14 juli waargenomen op Tholen, Zeeland.

Wij bedanken Ruud Altenburg, Arjan Boele, Symen Deuzeman, Peter van Geneijgen (Werkgroep Slechtvalk Nederland), Chris van Rijswijk en Rinse van der Vliet voor hun hulp bij het samenstellen van dit overzicht.

Roy Slaterus, Reitzstraat 99, 2021 TR Haarlem, Nederland (roy.slaterus@dutchbirding.nl)
Vincent van der Spek, Koningin Emmakade 92, 2518 RM Den Haag, Nederland (vincent@vwgdenhaag.nl)

België

GANZEN TOT OOOEVAARS De twee ontsnapte **Dwergganzen** *Anser erythropus* verschenen weer in Oost-Vlaanderen op 9 september, dit keer bij Deinze. Voor **Krooneenden** *Netta rufina* kon men terecht te Blokkersdijk, Antwerpen; Duffel, Antwerpen; Frasnies-lez-Buissenal, Hainaut; Geel, Antwerpen; Harchies/Hensies, Hainaut (twee broedgevallen); Longchamps, Namur; Neerijse, Vlaams-Brabant; Neuvillers, Luxembourg; Paradis, Hainaut; Sint-Agatha-Rode, Vlaams-Brabant; Thommen, Luxembourg; en Tilff, Liège. **Witoog-eenden** *Aythya nyroca* doken reeds op in De Gavers in Harelbeke, West-Vlaanderen (6 juli tot 24 augustus), Hensies (vanaf 11 juli), Lier (30 juli) en Rijkevorsel, Antwerpen (12 augustus). Verrassend was de waarneming van drie **Marmereenden** *Marmaronetta angustirostris* in de Achterhaven van Zeebrugge, West-Vlaanderen, op 5 augustus. Op 12 augustus zwom de enige **Roodhalsfuut** *Podiceps grisegena* van de periode op het vijfde AWW-bekken in Duffel-Rumst, Antwerpen. De eerste **Noordse Pijlstormvogel** *Puffinus puffinus*

vloog op 15 augustus langs De Panne, West-Vlaanderen. **Vale Pijlstormvogels** *P mauretanicus* vlogen eveneens langs De Panne op 15 augustus en 23 augustus (twee) en verder langs Oostende, West-Vlaanderen, op 23 augustus (twee). Op 11 augustus pleisterde een **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* in de IJzermondung in Nieuwpoort, West-Vlaanderen. Op ten minste 11 plaatsen waren voor kortere of langere tijd **Woudapen** *Ixobrychus minutus* aanwezig, al dan niet broedverdacht. Er werden **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* gezien in Eppegem, Vlaams-Brabant (juвениel exemplaar op 24 augustus); Hensies (maximaal vier adulte tussen 4 en 14 juli; hier vond één broedgeval plaats met twee jongen tot 29 juli; één adult bleef tot 8 augustus); Lier-Anderstad (juвениel op 11 en een onvolwassen op 16 augustus); Verrebroek, Oost-Vlaanderen (juвениel van 28 tot 30 juli); in Wintam, Antwerpen (juвениel vanaf 26 juli en adult op 9 augustus); bij Woumen, West-Vlaanderen (juвениel op 14 juli); en in Zonhoven, Limburg (adult op 18 juli). Op 4 augustus werd een adulte **Ralreiger** *Ardeola ralloides* gefotografeerd langs de Oude Durme tussen Hamme en Waasmunster, Oost-Vlaanderen. **Koereigers** *Bubulcus*

446 Ooievaars / White Storks *Ciconia ciconia*, Lint, Antwerpen, 16 augustus 2008 (Kris De Rouck)

ibis werden opgemerkt bij Gent, Oost-Vlaanderen (gekleurigd exemplaar van 16 juli tot 31 augustus); bij Grimminge, Oost-Vlaanderen (24 augustus); in Harchies-Hensies (broedgeval met drie jongen en twee aparte adulte in juli, waarvan in augustus nog één bleef); in Gaurain-Ramecroix, Hainaut (31 augustus); in Havinnes, Hainaut (28 augustus); bij Jabbeke, West-Vlaanderen (23 juli); in de Kalkense Meersen, Oost-Vlaanderen (20 tot 24 juli); over Lier-Anderstad (21 juli); bij Lokeren, Oost-Vlaanderen (23 juli); in de Uitkerkse Polder, West-Vlaanderen (15 en 16 augustus); en bij Woumen (twee tot 31 augustus). In Vlaanderen werden vanaf begin augustus 40 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* gezien op de volgende plaatsen: Arendonk, Antwerpen (vier); Averbode, Vlaams-Brabant; Bavikhove, West-Vlaanderen; Blankenberge, West-Vlaanderen; Brecht, Antwerpen (zes); De Panne; Erps-Kwerps, Vlaams-Brabant; Galmaarden, Oost-Vlaanderen; Hasselt, Limburg; de Kalkense Meersen; Kalmthout, Antwerpen (drie); Kortrijk-Dutsel, Vlaams-Brabant (twee); Lier; Lommel, Limburg (twee); Overbroek, Antwerpen; Relegem, Vlaams-Brabant (drie); Sint-Agatha-Rode (vier); Sleidinge, Oost-Vlaanderen; Tienen, Vlaams-Brabant (drie); Wenduine, West-Vlaanderen; en Wetteren, Oost-Vlaanderen. In Wallonië scoorde de telpost van Torgny, Luxembourg, naar goede gewoonte bijzonder hoog met 18 exemplaren. Het hoogtepunt van de trek viel in de laatste week van augustus. De grootste groep **Ooievaars** *Ciconia* die ooit in België werd waargenomen telde 266 exemplaren. De draaiende massa bewoog zich van Viersel, Antwerpen, over

Broechem, Antwerpen, naar Lier en werd later – al even klassiek – onderschept in Galmaarden. De grootste trekpiek zou echter pas volgen in september.

WOUWEN TOT STERNS **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* werden vooral in augustus in zuidelijk Wallonië waargenomen. Voor **Rode Wouwen** *M. milvus* is deze periode nog net voor de trekpiek maar behalve in Wallonië verschenen er in Vlaanderen ook al 16 exemplaren: in Arendonk; Attenhoven, Vlaams-Brabant; Berchem, Antwerpen; Kalmthout; Kessenich, Limburg; Lier; Lommel; Meeuwen-Helchteren, Limburg; Neerpelt, Limburg (twee); Oostmalle, Antwerpen; Sint-Denijs, West-Vlaanderen; Sint-Martens-Voeren, Limburg; Velm, Limburg; Vroenhoven, Limburg; en Weelde, Antwerpen. Op 6 juli werd een **Slangenarend** *Circaetus gallicus* waargenomen in Saint-Aubin, Namur, en op 26 augustus vloog een adulte over Lommel. Een adult mannetje **Steppiekiekendief** *Circus macrourus* vloog op 14 juli over Ottignies/Louvain-la-Neuve, Brabant-Wallon. Vanaf half augustus werden **Visarenden** *Pandion haliaetus* gezien en de waarnemingen concentreerden zich met de overvloedige zuidwestenwind duidelijk in het oosten, met in totaal bijvoorbeeld 12 over Torgny. Een juveniele **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* vloog op 29 augustus over de Maatheide in Lommel. Op 25 juli was er een melding van een **Klein Waterhoen** *Porzana parva* in de Hobokense Polder, Antwerpen, en op 15 augustus werd er één gefotografeerd in De Gavers in Harelbeke. Op 19 juli pleisterde kortstondig een **Kwartelkoning**

447 Velddrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*, Kommer, Oost-Vlaanderen, 31 augustus 2008 (Miguel Demeulemeester)

Crex crex te Lier-Anderstad. Op 21 augustus werden vier **Kraanvogels** *Grus grus* gezien bij Torgny. Tot 26 augustus werden in het havengebied te Kallo-Verrebroek-Doel, Oost-Vlaanderen, in totaal acht **Stelkluten** *Himantopus himantopus* waargenomen, waaronder één juveniel. Van 5 tot 23 juli verbleven nog tot twee adulte in de Uitkerkse Polder. Vanaf half augustus werden weer heel wat **Morinelplevierien** *Charadrius morinellus* gezien met een zwaartepunt rond 20 augustus: waarnemingen kwamen uit Angre, Hainaut (10); Angreau, Hainaut (27); Beauvechain, Brabant-Wallon (vijf); Boneffe, Namur (zeven); Braives, Liège (zes); Brecht (twee); Bulskamp, West-Vlaanderen; Burdinne, Namur (58); Castillon, Hainaut; Chaumont-Gistoux, Brabant-Wallon (vier); Eghezee, Namur (13); Elen, Limburg; Genk, Limburg; Gerny, Luxembourg (twee); Haasrode, Vlaams-Brabant; Hannut, Brabant-Wallon (58); Hélécine, Brabant-Wallon (zes); Honnelles, Hainaut (43); Laar, Vlaams-Brabant (22); Lommel (12); Neerpelt; Meerheuvel, Vlaams-Brabant; Neerwinden, Vlaams-Brabant (16); Perwez, Brabant-Wallon (vier); Ramillies, Brabant-Wallon (drie); Somme-Leuze, Namur; Spiere, West-Vlaanderen (drie); Tienen (twee); Vellereille-le-Sec, Hainaut (zes); Villers-le-Peuplier, Brabant-Wallon (acht); Villers-Saint-Ghislain, Hainaut (zes); en Wannegem-Lede, Oost-Vlaanderen. Op 21 augustus liep op de kouters bij Clermont-Viscouis, Hainaut, een adulte **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* die evenwel een erg verzwakte indruk maakte. Een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* trok op 26 juli langs de bezinkingsputten van Longchamps. Op 6 augustus pleisterde een juveniele **Grauwe Franjepoot** *Phalaropus lobatus* in het Schulensbroek, Limburg. Op 21 augustus vloog de eerste **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus*, een onvolwassen exemplaar, langs Raversijde, West-Vlaanderen. **Grote Jagers** *S skua* vlogen op 23 augustus en 8 september langs Oostende. De adulte **Grote Burgemeester** *Larus hyperboreus* van de haven van Oostende verscheen reeds op 29 augustus op zijn vaste overwinteringsplaats. Op 23 augustus vlogen drie adulte

448 Alpengierzwaluw / Alpine Swift *Apus melba*, Zeebrugge, West-Vlaanderen, 9 mei 2008 (Johan Buckens) cf Dutch Birding 30: 288, 2008

Vorkstaartmeeuwen *Xema sabini* langs Oostende en één langs De Panne. **Reuzensterms** *Hydroprogne caspia* werden waargenomen te Lier-Anderstad op 24 en 30 juli; op de Kraenepoel in Aalter, Oost-Vlaanderen, op 25 juli (vier); in de Bourgoyen bij Gent (twee op 29 en één op 31 juli); op De Kuifeend in Oorderen, Antwerpen, op 5 augustus; bij Mol, Antwerpen, op 9 augustus; en in de IJzermonding in Nieuwpoort op 29 augustus. Een adulte **Witwangstern** *Chlidonias hybrida* in zomerkleed verbleef op 5 en 6 juli bij Harchies. Op 28 juli en op 31 augustus pleisterde telkens één adulte **Witvleugelstern** *C leucopterus* in de Uiterwaarden bij Kessenich.

BIJENETERS TOT GORZEN Op 30 juli vloog een **Bijeneter** *Merops apiaster* over Kortesseem, Limburg. Tot 1 juli pleisterden er nog drie bij Lochristi, Oost-Vlaanderen, en drie adulte werden op 27 augustus gezien in Wachtebeke, Oost-Vlaanderen. Verrassend was de langstreckende **Scharrelaar** *Coracias garrulus* in Torgny op 21 augustus. Een **Hop** *Upupa epops* verbleef op 21 augustus bij Ampsin, Liège. Vanaf 16 augustus bouwde de trek van **Draaihalzen** *Jynx torquilla* zich langzaam op met tot eind augustus meer dan 40. **Kuifleeuweriken** *Galerida cristata* werden opgemerkt in De Panne (twee), Heist, West-Vlaanderen (twee), en Oostduinkerke, West-Vlaanderen (drie). Voor het zien van **Duinpiepers** *Anthus campestris* was de startdatum 17 augustus en alleen al op de telposten werden er 94 getotaliseerd, met 27 over Miliomont, Luxembourg, en 16 over de Maatheide in Lommel. Bij Bellem, Oost-Vlaanderen, werd op 31 augustus een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* gerind. Voor **Graszangers** *Cisticola juncidis* kon men terecht in Arendonk (twee); Boorseem, Limburg; Blankenberge-Wenduine; Brecht (twee); Bredene (drie); De Panne (twee); Doel, Oost-Vlaanderen; Doornzele, Oost-Vlaanderen; Eghezee, Namur; Genk; Gent; Heist (twee); Wintam; Hoeilaart, Vlaams-Brabant; Knokke; Kruikebeke, Oost-Vlaanderen; Lommel; Longchamps; Mariakerke, West-Vlaanderen; Maubray, Hainaut;

Mechelen, Antwerpen; Nieuwpoort (vijf); Ochamps, Luxemburg; Oostende (acht); Oostmalle-Zoersel; Raversijde; in de Uitkerkse Polder (vier); Verrebroek (vier); Wondelgem, Oost-Vlaanderen (twee); Woumen (drie); Zeebrugge (negen); Zelte, West-Vlaanderen; en Zwijnaarde, Oost-Vlaanderen. De **Krekelzanger** *Locustella fluviatilis* van Marche-en-Famenne, Luxembourg, werd op 2 juli voor het laatst gehoord. Volgens het klasiieke patroon werden er vooral in augustus weer heel wat **Snorren** *Luscinioidea* geringd: alleen al in Kalmthout zes en in Liedekerke negen. Een **Orpheus-spotvogel** *Hippolais polyglotta* liet zich op 4 juli nog horen bij Bredene. Een **Veldrietzanger** *Acrocephalus agricola* werd op 31 augustus geringd te Kommer, Oost-Vlaanderen. Lang niet alle data van **Waterrietzangers** *A. paludicola* bereikten ons maar er waren ten minste ringvangsten op De Kuifeend in Antwerpen; Kalmthout; Merksplas, Antwerpen; Tienen; en Veurne, West-Vlaanderen. Op 29 juli werd de eerste **Grote Karekiet** *A. arundinaceus* van het najaar geringd in

Lebbeke, Oost-Vlaanderen; in augustus werden er 16 doorgegeven waaronder vier ringvangsten in Liedekerke. Een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* bleef in Kallomelsele, Oost-Vlaanderen, tot 2 juli en op 31 juli waren er twee in het Schulensbroek. In Vlaanderen werden **Grauwe Klauwieren** *Lanius collurio* opgemerkt in Assenede, Oost-Vlaanderen; Genk; Kerkeweerd, Limburg; Oostende; en Oudenbos, Oost-Vlaanderen. De eerste twitchbare **Kleine Klapekster** *L. minor* voor België, een adulte, liet zich op 19 en 20 juli bekijken tussen Oleye, Brabant-Wallon, en Heers, Limburg. **Ortolanen** *Emberiza hortulana* werden vanaf 20 augustus opgemerkt in Brecht (twee); Lier (vier); Lommel; Schulte; Torgny en Zeebrugge.

Waarnemingen kunnen worden ingevoerd op www.waarnemingen.be. Dit overzicht werd opgesteld aan de hand van www.waarnemingen.be en www.trekellen.nl. De Waalse gegevens worden in hoofdzaak geput uit de website van AVES www.aves.be.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@natuurpunt.be)

DBA-nieuws

Programma Dutch Birding-vogelweekend Texel 2008
Tijdens het Dutch Birding-vogelweekend op Texel, Noord-Holland, van 17 tot en met 19 oktober 2008 zijn voor elke avond lezingen gepland in de zaal van Het Eierlandse Huis in De Cocksdorp. Voorafgaand aan de lezingen wordt vanaf 20:15 tijd uitgetrokken om de waarnemingen van de dag grondig door te nemen. Wietze Janse zal elke avond aanwezig zijn om vragen te beantwoorden over het nieuwe Dutch Bird Alerts-systeem en het overstappen naar dit nieuwe systeem. Vrijdag 17 oktober zal Laurens Steijn een lezing verzorgen over Eaglenest in India. Na de pauze presenteert Dick Groenendijk een mystery bird-competition/Birdquiz. Nils van Duivendijk zal op zaterdag 18 oktober ingaan op de determinatie van 'kleine goudplevieren' *Pluvialis dominica/fulva*. Het tweede deel van de avond wordt verzorgd door Theo Admiraal met een lezing over Ecuador. Zondag 19 oktober zal Nils van Duivendijk opnieuw een determinatielezing verzorgen, ditmaal over Steppebuizerd *Buteo buteo vulpinus*. Het Dutch Birding-vogelweekend wordt afgesloten met de uitreiking van de prijs voor de ontdekker van de 'Soort van het weekend'. Deze prijs, een carbonstatief ter waarde van EUR 540, is beschikbaar gesteld door Swarovski.

GEDURENDE het gehele weekend is er een tweedehands vogelboekenbeurs in 'De Verrekieker', Kikkertstraat 42 in De Cocksdorp. Iedereen die zijn of haar boeken wil verkopen is van harte welkom. Ruimte is gratis.

Voor informatie: 06-54657040 (Marc Plomp) of www.deverrekieker.nl. De hele zondag zal Swarovski met een stand in het restaurant van camping De Robbenjager (op de noordpunt van het eiland) aanwezig zijn. 's Avonds geeft Swarovski in Het Eierlandse Huis een korte presentatie over de nieuwe verrekieters in de befaamde EL-reeks. GIJSBERT VAN DER BENT

Dutch Birding-vogeldag 2009 De Dutch Birding-vogeldag vindt komende winter plaats op zaterdag 17 januari 2009 in congrescentrum De Werelt te Lunteren, Gelderland. Op dit moment wordt nog gewerkt aan het samenstellen van het programma, waarover binnenkort informatie is te vinden op onze website.

In de ruime foyer van het congrescentrum is een heuse vogelaarsbeurs voor onder meer boeken, reizen, kijkers, camera's, cd's en dvd's. Heeft u ook interesse om aanwezig te zijn met een stand dan kunt u voor informatie contact opnemen met Arjan van Egmond (arjan.van.egmond@dutchbirding.nl of 06-21585788).

De zaal gaat open om 09:00. Het programma duurt tot c 17:00 en tussen de lezingen door zijn ruime pauzes opgenomen om de stands te bezoeken of bij te praten. De entree bedraagt EUR 5,00.

Voor het definitieve programma, een overzicht van standhouders en reisinformatie zie onze website www.dutchbirding.nl of bel de Dutch Birding-vogellijn (0900-BIRDING, EUR 0.35/min). ARIAN VAN EGMOND

Aankondigingen & verzoeken

Seventh Conference of European Ornithologists' Union The European Ornithologists' Union (EOU) has been founded as an equal partnership among avian biologists across Europe to provide an international forum for the advancement of European ornithology in all its aspects. The bi-annual conferences provide ideal platforms to get in contact, exchange ideas and disseminate knowledge.

The council of the EOU and the local organisers invite you cordially to join the Seventh Conference of the EOU, to be held at the University of Zürich, Switzerland, on 21-26 August 2009.

The conference aims at bringing together the full range of researchers in ecology, behaviour, evolution, physiology, morphology, systematics and conservation biology of birds to exchange ideas and to think about future research projects. Studies on birds still have a lot to

offer both in basic and applied research. The challenges are there and together we can solve them!

Information on the conference location, accommodation, deadlines, registration fees, etc are available at www.eou2009.ch. You may also wish to contact the local organising committee at info@eou2009.ch.

Information on the Scientific Programme Committee, the general scientific programme, plenary talks and the submission of symposia and papers are provided at www.ucc.ie/en/eou2009/. Inquiries about the scientific programme should be addressed to EOU2009Programme@ucc.ie.

We hope that you will contribute to and find interesting topics in the scientific programme. We are looking forward to meeting you in Zürich. VERENA KELLER & GILBERTO PASINELLI

Corrigendum

In het bijchrift bij plaat 345 (Dutch Birding 30: 281, 2008) van de Rode Rotslijster *Monticola saxatilis* werd niet de juiste datum vermeld. De foto werd gemaakt op 9 mei 2008. REDACTIE

In the caption of plate 345 (Dutch Birding 30: 281, 2008) of the Rufous-tailed Rock Thrush *Monticola saxatilis* the wrong date was mentioned. The photograph was taken on 9 May 2008. EDITORS